

XVIII. 4. 400 a adl.

ca. libro P. Justini
Sulthomski

EMMANUELIS

ALVARI

E SOCIETATE JESU,

DE INSTITUTIONE

GRAMMATICA

LIBRI TRES.

EDITIO NOVA CORRECTOR.

Cum licentia Superiorum.
& Privilegio Sacræ Regiæ Majestatis

V I L N Æ.

Typis S. R. M. Academicis S. J. Anno Xti 1758.

<http://rcin.org.pl>

AUCTOR

Ad

CHRISTIANUM PRÆCEPTOREM.

PAUCIS te volo, Christiane Doctor,
Aurem, quæso, benignus admoveto:
Mores si doceas pios, pudicos
Primùm, dein monumenta purioris
Lingvæ, pietate copulata
Vera; te faciet beatoris
Vitæ participem, omnium Magister.

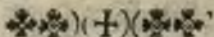

Totius Grammaticæ divisio, pro tribus discipulorum Classibus, sive Scholis.

QUò facilius deinceps intelligatur, quæ cuiquæ Scholæ, seu Ordini pars Grammaticæ tribuatur, initiò monendus pius est Magister, tres in partes pro tribus discipulorum Scholis, sive Classibus, universas hæc Institutiones esse distributas, ita tamen: ut Infima Classis binos Tyronum ordines complectatur: quorum unus inferior, alter superior appellatur: reliquæ verò duæ Classes, tum secunda, sive media, tum prima, seu suprema, singulis tantum ordinibus consent.

Tertiæ, sive infimæ Classis ordo inferior.

ERgo primus hic de institutione Grammaticæ liber, in duas dividetur partes, quarum prior, quæ ad inferiorem tertiæ sive infimæ Classis ordinem spectat. Primum quidem continet Declinationes Nominum Substantivorum, Adjectivorum, Anomalorum, & Pronominum: deinde Verborum Conjugationes: tertio deinceps Rudimenta, sive de octo partibus Orationis, quarto præcepta quatuordecim de constructione: quinto ac postremo de Generibus nominum difficilioribus.

Tertia, sive infimæ Classis ordo superior.

AD superiorem verò ejusdem scholæ ordinem pertinent postrema duo primi libri capita, hoc est: de nominum declinatione, & de præteritis, ac Supinis. Eidem verò ordini superiori tradatur introductio Syntaxis, sive constructionis è secundo libro, qui est de oëlo partium constructione: quæ quidem introductio in hac Romana methodo, ex initio secundi libri desumitur, omissis Appendicibus, usque ad communem verborum constructionem, & septem illa capita continet, de concordantiis, de constructione Verbi Activi, Passivi, Neutrius, Deponentis, Impersonalis.

Schola secunda sive media.

AD hanc proprie pertinent, primum quidem Appendices, quæ primi generis appellantur, deinde verò secundi libri duodecim capita, Verbis Impersonalibus, in Romana methodo proxima; Appendicibus etiam primi generis additis, hoc est: de communi omnium Verborum constructione, de constructione Verbi infiniti, Gerundiorum, Supinorum, participiorum, Nominis, Pronominis, Numeri Distributivi, de Præpositionum, Adverbii, Interjectionis, Conjunctionis constructione.

Prima Schola Grammaticæ sive suprema.

AD hanc denique classem præcipuè spectant primum quidem secundi libri Appendices, quæ secundi generis inscribuntur; deinde verò postrema quatuor ejusdem libri capita cum appendicibus, hoc est, in figurata constructione, de Barbarismo,

dc

de obscuræ, deque inornatæ orationis vitiis: ad extremum tertius Grammaticæ liber, qui est de Syllabarum dimensione, cum suis Appendicibus.

Porro expedire videbatur, ut hæc Grammaticæ partes tres, in tres item libros separatim typis, ut nunc loquimur, excussos, referrentur; id, quod etiam Anno MDCXVIII. factum erat: ut nequæ Magistri, nequæ discipuli quidquam, vel transilirent; vel alieno loco tractarent; verum quoniam id Bibliopolæ negant suis rationibus convenire, satis utrisquæ fieri posse: visum est, si & initio hæc totius Grammaticæ pro tribus Classibus partitio proponatur, & in singulis deinceps non modo partibus, sed etiam partium capitibus, præceptis, exceptionibus, appendicibus, notæ apponantur, quibus, quid cuiquæ Classi ordinive congruat, indicetur.

Admonitiones verò, quæ in primo præsertim libro sunt insertæ, ad solos Magistros pertinent, ut ex iis rationem exercendi, vel explicandi facilius hauriant.

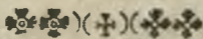
Exceptiones autem, & Scholia, etiam discipulis proponuntur, & ad proxima præcepta, sive appendices referuntur: ergo in eadem Classe sunt explicanda, in qua traduntur præcepta, quæ proximè antecedunt. Scholia tamen primi libri non videntur à discipulis ediscenda, nisi forte vim novorum interdum præceptorum continere viderentur.

Explicatio notarum.

P. I. C. Pro Infima Classe, sive Schola Grammaticæ.

A₃

P. I.

4
 P. I. O. I. Pro Inferiore Ordine Infimæ Classis Grammaticæ.

P. S. O. I.) Pro superiori Ordine Infimæ Classis Grammaticæ.

P. M. C.) Pro media sive secunda Classe Gramm:

P. S. C.) Pro suprema sive prima Classe Gramm:

AP P. gen.) Appendix vel appendices prioris generis, quæ ad mediam Classem:Gramm:pertinent.

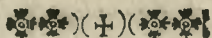
AP. P. gen:) Appendices posterioris generis, quæ ad supremam tantum Classem Grammat: spectant.

Admonitio ad Professores Grammaticæ, circa vitia quædam contra Orthographiam, & Accentum è Scholis nostris tempèstive & serio extirpanda.

CUM præclarum illud Horatii dictum: *Quò se mel est imbuta recens, servabit odorem testæ diu*, verissimum esse, re ipsa quotidie experiamur, dabit imprimis operam Præceptor: ut Discipuli etiamnum Tyrones, Latinæ lingvæ rudes, jam inde à principio optimæ pronuntiationi assuefcant: quod ut facilius assequatur, studiosè diligenterquè observabit, quibûs præcipuè vitiis laboret ea Regio, in qua sibi commissam Juventutem instruet. Nam singulis fere nationibus, domestica quædam, ac nativa insunt vitia, quibûs latini sermonis splendor obscuratur, ac pænè obruitur. Poloni pueri si Magistrum diligentem, ac benè pronuntiandi studiosum nacti fuerint, non male quidem pronuntiant: sin verò in eum

in.

inciderint, qui officio suo delit, ac de auditorum
 progressu parum sit sollicitus, barbare literas mul-
 tis locis efferunt, & universam propè orthogra-
 phiam pessumdant; cujus rei hōc locō nonnulla
 exempla proponere operæ pretium videtur; quan-
 doquidem id munus Grammatices non est mi-
 nimum censendum. Depravandæ porrò Ortho-
 graphiæ, modi præcipui sunt ferè quinque: pri-
 mus est, quando vocales crasse seu nimis vasto &
 rusticano more efferuntur: ut:huomo, pro homo;
 uomnes, pro omnes; galus pro gallus. Seu vice-
 versa, nimis exiliter, & effeminate, ut:aremus pro
 oremus; daminus, pro dominus. Huc pertinet vo-
 calium infertio, ut: viesito pro visito; quæstio, pro
 quæstio; viertus, pro virtus. Itemque in alias li-
 teras commutatio, exempli causâ: Jacobus, pro Ja-
 cobus; diabulus, pro diabolus; gladium, pro gla-
 dium; peccatur, pro peccator; com, pro cum. Se-
 cundus modus in consonantium dura, vel nimis
 expressa prolatione consistit, ut, si quis dicat: vor-
 rago, pro vorago; parz, pro pars; egzercitus, ve-
 luti per g. & z, seu eczercitus scriptum: pro e-
 xercitus: vel earundem consonantium additione:
 vg: chomo, pro homo; chabeo, pro habeo; sani-
 ctus, pro sanctus; itemque detractio, seu ob-
 scura prolatione; ut horus, pro chorus; Virilius,
 pro Virgilius; belum, pro bellum; tera, pro terra.
 Pōtest iis adjungi literarum commutatio, vg. si
 ponatur sz, pro S. ut szcamnum, pro scamnum;
 Szimon, pro Simon, Franciszcus, pro Franci-
 scus;

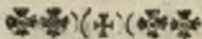
scus; cuszpis, pro cuspis; z pro S. ferè ut rezurgo, & ipsum S. pro z, vg. felus, pro zelus; &c. Huc spectant quidam Germanismi, ut fino, pro vino; pibere, pro bibere.

Tertius modus syllabarum additionem, seu deductionem complectitur. Additâ syllabâ censetur, si dicatur, fraater, pro frater, veneter, pro venter. Demitur vicissim, si pronunciantur: diablus, pro diabolus; batus, pro beatus; reliosus, pro religiosus; Maister, pro Magister, yeme, pro hyeme; gentivo, pro genitivo. Ad hoc vitium referendi sunt illi, qui ultimas syllabas dictionum ita supprimunt, ut veluti easdem absorbeant seu devorent: vg: es, pro esse; & qui nondum finita dictione respirant, ut per-horrescerent. In quarum modum corruptæ pronuntiationis conijcere possumus verba peregrina, latina terminatione donata, servatis tamen literis, aut syllabîs à lingua Latina alienis, vg: Cazimirus, pro Casimirus; Przemyśla, pro Premislia; Połockum, pro Polocia, seu Poloscum; Ołomuczum, pro Olomucium.

Quartus modus esse potest in accentuum negligentia, qua de re suo locò agendum est. Ex hujusmodi fontibus plurima pronuntiationis monstra emergunt. In iisdem syllabariis scholis, pleraquè omnia, quæ suprâ diximus, orta sunt vitia; nam verba articulatim syllabatimquè potius mandunt, quàm sonant, literasquè alias addunt, alias detrahunt, aliis alias permutant, sonos

nos fingunt novos & inauditos. Quare congreganda est magna verborum sylva, quorum pronuntiatio difficilior sit, quibuscum tamdiu novi Palæstritæ luctabuntur, donec devicta, & prostrata scœdissima barbarie e Palæstra Gymnasioque extrudatur, & in perpetuum relegetur.

Hoc idem Fabius libro primo, cap: 11. vehementer Præceptoribus commendat his verbis: Non alienum fuerit exigere ab iis ætatibus, quò sit absolutius os, & expressior sermo, ut nomina quædam versusque affectatæ difficultatis ex pluribus asperrimè còeuntibus inter se syllabis catenatos, & velut confragosos, quàm citatissimè volvant: *Chalepi*, Græcè vocantur. Res modica dictu; quâ tamen omisâ, multa lingvæ vitia, nisi primis eximantur annis, inemendabili in posterum pravitate durantur. Latinum Alphabetum, vel syllabatim dicere non erubescet: alioquin id, quod sæpè usu venit, post multos annos analphabeti reperiuntur; Emme, Enne, Erre, & alia his deteriora literarum nomina perridiculè usurpantes. Quod si Professor id existimabit humilius, quàm ut suum Gymnasium deceat, potiusque ad elementarios abecedariosque Magistros spectare; meminerit, & se, & eam, quàm profiterur artem, ab elementis literisque nomen traxisse. Nos certè, quoniam in eadem versamur, ipsas non nudis formis, sed plenis nominibus libentissimè subjiciemus. A, Be, Ce, De, E, eF, Ge, Ha, I. Ka, eL, em, eN, O, Pe, Qu, eR, eS, Te, U, iX,
Ypsi-

Ypsilon, Zet. Multa denique, ne longior sim, Tyrunculis discenda sunt pro variis nationum lingvis, & vitiis, quæ Præceptor pro sua prudentia, & eruditione, etiam atque etiam considerabit.

Operæ pretium quoque fuisset, aliqua hic Orthographiæ præcepta accuratiora proponere: sed quia id paucis fieri non poterit, & ea doctrina vix ullis certis stabilibus regulis comprehendere potest; controversis & spinosis rebus puerorum ingenia intricare & libellum augere nimium nolimus. Sufficere interim duximus, monere Professores: ut, cum de Orthographia duæ jam vulgò sectæ, Antiquariorum una, Neotericorum altera, exortæ sint; non facile uni illarum toti adhaerescant, sed ex utraque ea potissimum sequantur, & pueris proponant, quæ Ethymologiæ, Analogiæ, quæ origini, & derivationi, quæ compositioni, quæ significationi vocum, quæ lingvæ Græcæ conformia magis sunt, & usus communis doctorum virorum approbat.

Interim hæc præcipue sunt observanda.

Considera, ubi, & quando scribenda sit majuscula, ut in propriis, & initio periodorum.

Ubi geminata; ut *ss* in superlativis: doctissimus. *rr*, erras, *tt*, mitto, *ll*, bellum, &c.

Ubi diphtongus; ut *Cœlum*, præmium, æternus.

Ubi *y*, ut *Chrysoſtomus*, *lychnus*.

Ubi aspiratio pura; habeo, hodie, non chodie.

Con-

Contra chorus, charitas, cum c, non horus: vel post consonantem, ut Rhetor, Cythara, Theologus, Stephanus.

Diſtionum Syllabæ dividendæ, ſic ſcribantur, quomodo proponuntur pronuntiando: ut omnis, non om-nis, laudo, terra, cunſti: lau-do, ter-ra, cun-ſti. Græcum y nunquam habet puncta in vertice, ut Chryſanthus, Chryſoſtomus: ſed quæ habent Latinum geminatum, ut Sili, vel filii, punctis notantur.

*Nota quibus oratio latina diſtinguitur,
ſunt hæ præcipuæ.*

Comma, ſeu inciſum ſcribitur ſic (,)

Colon, ſeu membrum, ſcribitur (:) vel ſic (;)

Periodus, ſeu ambitus ſcribitur ſic (.)

Interrogatio ſic (?) Admiratio & exclamationis ſic (!)

Parentheſis ſic ()

Accentus tres: Acutus ſic: é Adefné.

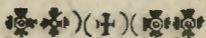
Gravis ſic: è cauté.

Circumflexus ſic: ê venère.

Obſerva etiam cognationem inter literas, exprountiatione ortam, ne aliam pro alia ſcribas, vg. g, pro j, majeſtas, non mageſtas: contra egeſtas, non ejeſtas, ajebant, fatiebant, pro agebant, faciebant: ſic c, pro t, aſtio, non accio, ſortior, non forcior, amentia, non amencia: ſic f. pro ph, Stephanus, cophinus, triumphus.

Quoniam verò Orthographiâ Polonica paſſim corruptiſſimâ noſtrates utuntur, viſum eſt etiam, hęc loco, brevem tabulam ejus rei proponere.

Voca-

Vocales.	a & e Polonicū est triplex, j i & y	a á a Pan/ Páni/ maż ē e e trzeba/ zeby/ źerdź. y caret punctis in vertice jam/ był/ bicz. wołow.
	o & ó c triplex.	c/ c3/ ć/ co czynić.
Consonantes.	h aspiratio.	h/ hardy/ non chardy. chwata non hwata. post t, & alias consonantes non est ponendum h, ut: twoy/ to; non thwoy/
Consonantes.	l & n duplex, p duplex.	l ł/ wylał/ n/ n/ na kon/ p/ p/ tup/ karp.
	S triplex.	s/ ś/ ś/ sam siedziś.
	Z triplex.	z/ z/ ź/ zelażo/ żimno.

Z post c & s non ponendum, nisi quando crasus sonus exprimendus, ut in his: czarny/śary; non autem in his: cały/ cnota/ sen.

Post l item non est ponendum i ante alias vocales, ut lato/ non liato/ chleb/ non chlieb; nec detrahenda aliqua vocalis, ubi ea requiritur: ut gn.ew/ lepiey/ non lepi; tasłki Bożey/ non Boży.

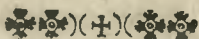
Quod vitium etiam in pronuntiatione graecarum vocum est sedulò notandum, & cavendum, ne nimirum pro *kefali*, proferatur *kiefali*: sic *keras* esferendum, non *kieras*; *ke* non *kie*. Nec temerè commutandæ vocales, una in aliam, v.g. *miły* dicendum, non *miety*; *grzech*/ non *grzyd*; *bytem*/ non *betem*; *śpiemał*/ non *śpiwał*/ *świeca*/ non *świca*/ *rc.*

Et

Et quoniam pronuntiatio accentus nostræ gentis admodum difficilis, ac proinde vitiosa est, præcepta autem ejus in quarta demum schola ediscuntur; non existimet gnarus Grammaticæ Magister, alienum esse à sua Schola accentum diligenter observare, & idem à discipulis exigere, siquidem ejus rei neglectus, absurdam, & non ferendam eruditis auribus pronuntiationem, in Scholas alioqui benè ordinatas, invehit; & ægrè admodum in superioribus Scholis pueri vitia dedocentur, quibus in Scholis inferioribus assueverunt, id, quod noster Auctor advertit: qui ob eandem causam Syntaxeos etiam aliqua initia infimæ Scholæ pueris instillanda proposuit. Accentum verò multi Auctores in tota Analogia inculcant, quod nostro Auctori non placuit, ne incrementorum formulis præcepta obscura, & prolixa magis redderentur: propriò igitur locò illa reservavit. Nos nihilo-minus, ne difficultatem hujus exercitationis aliquis opponat, suggerendum duximus, quid hac in parte pro captu puerorum facile, & parvo cum labore, magno autem fructu possit fieri.

Suffecerit igitur has aliquot regulas communes observare.

I. Ex Incrementis Nominum, & Verborum multarum dictionum accentus cognoscuntur: *vg.* in sequentibus penultimæ habentur longæ: Musarum, Dominarum, animarum, sermonis, Amarem, Docerem, Audirem, & in cæteris similibus.

bus. In his porro breves, partibus, Marmoris, Legere, Generis, nominis, & horum similibus.

2. Elevanda est vocalis in penultima, quam duæ consonantes sequuntur; Perennis, Disertus, lavisse: Deprimenda, quam vocalis altera sequitur, ut: Sedeo.

3. Diphthongus omnis longa est, ut: Cytharædus, Judæa:

4. Observandæ sunt nonnullæ voces, sæpius occurrentes, & discendæ sedulo; vg. figura, Numerus, Explica; disputa, Prævoca, Dicitio.

5. Monosyllabæ dictiones, exceptis tribus Encliticis Conjunctionibus, que, ne, ve, non sunt trahendæ ad accentum præcedentis dictionis: quò vitiò plerique passim laborant, & duo simul peccata committunt; in ultima nempe syllaba totum ponentes, quod Latinis inauditum est; sub uno accentu duas dictiones pronuntiant, hòc modò: adeshuc, pro ades huc; beatusvir, pro beatus vir; vidistime, pro vidisti me.

Ad extremum nullò modò ferendum est in Scholis nostris vitium illud pronuntiationis longè absurdissimum, dum pueri pensa quotidiana suis Censoribus, vel Magistris audientibus recitantes, præcipitant verba sic; ut ægè intelligantur; & subinde hæsitabundi post aliquot verba subsistant, eandem dictionem aut syllabam repetentes: aut vocalem e e e ingeminantes, & cantillantes: Lentè ergo, distinctè, & sine his additamentis recitare assuescant.

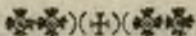
LM.

❖❖)(+)(❖❖

E M M A N U E L I S A L V A R I

è Societate JESU,
De institutione Grammatica
LIBER PRIMUS
P R Æ F A T I O.

Jure optimo labor hic, qualiscunquè est, frustra susceptus in tanta librorum multitudine videri posset: nisi singularis illa virtus, quæ res parvæ crescunt, sine qua maximæ dilabuntur, nos tueretur. Etenim cum Patribus nostris illud imprimis propositum sit, atquè ob oculos perpetuò versetur; ut, qui Societati JESU ejusdem DEI Optimi Maximi beneficio nomen dedimus, non solum in iis, quæ propria ipsius sunt instituti, verum etiam in rebus, quæ minimi videntur esse momenti, concordissimè vivamus; visum est ab aliquo nostrum Grammaticam artem scribendam esse, qua ubiquè terrarum, quo ad ejus fieri posset, nostri uterentur. Quod onus cum mihi esset impositum, id equidem non meis humeris, (scio enim, quam sim imbecillis,) sed sanctæ obedientiæ viribus fretus libenter sucepi. Nam ei, qui sponte sua sui juris esse desit, proprioquè judicio atquè voluntati propter DEUM nuntium remisit, non tam inscitiae nota, quam non obedientis animi crimen pertimescendum est. Suscepto itaque onere operam dedi; ne officio meo deessem: fontes

tes ipsos adii Varronis, Romanorum omnium eruditissimi, libros de Ethymologia, atque Analogia: Duodecim, Fabii Quintiliani de institutione Oratoria, qui mihi maximum adjumentum attulerunt: Auli Gellii Noctium Atticarum viginti: Probi, Diomedis, Phocæ, Donati, Prisciani Institutiones Grammaticas, ut potui, perlegi: quorum postremus ante mille annos Justiniani Principis ætate, Athenis floruit. Is præter cæteros, decem & octo libros scripsit, in quibus passim hominum doctissimorum testimoniis utitur, quorum hodie aut nulla, aut perexigua exstant vestigia. Est ille quidem sermone inornato, & incompto; sed multa ac varia eruditione. Labitur interdum ut homo, maxime ubi latina præcepta ut Græcus ad Græcorum normam exigit: sed gravissimorum Auctorum, quos tertio quoque verbo citat, præclarâ atque luculentâ doctrinâ ejus errata obteguntur penitus, & obscurantur: de rebus minimis tenuissimisque, hoc est, primis elementis, quâ fuit diligentia, testes locupletissimos M. Varronem, C. Cæsarem, Plinium, atque alios quàm plurimos producit. Nemo mihi quidem rem Grammaticam copiosius, nemo accuratius aut tractasse, aut plures veterum Grammaticorum commentarios videtur pervolutasse. Quod ad recentiores attinet, eos potissimum evolvimus, qui nobis usui essent futuri. Jactis ad hunc modum fundamentis, hæc utriusque Grammaticæ præcepta delegimus, quæ

Terren-

Terentii, Ciceronis, Cæsaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum veterum testimoniis pro nostra tenui infirmaque parte confirmavimus. De his, si qui fortè in hunc librum incidissent, breviter putavimus admonendos, Reliquum est, (quoniam librorum infinitus est numerus, scribendorumque nullus est finis,) ut convenienter Divinis præceptis congruenterque vivamus; ita enim fiet, ut in libro vitæ conscripti, DEI Optimi, Maximi conspectu, cui hoc opusculum dedicamus, perpetuo fruamur.

LIBRI PRIMI PARS PRIOR.

PRO INFIMÆ CLASSIS GRAMMATICÆ
INFERIORE ORDINE.

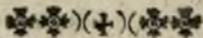
De Nominum Declinatione.

ADMONITIO.

Veteres illi, ac nobiles Grammatici, vel Ciceronis florentissima ætate, Nominibus declinandis Pronomen, sive articulum, (nam utroque modo à Terentio, & Varrone dicitur,) Hic, Hæc, Hoc, casibus omnibus præponebant, quorum nominum tum genera, tum casus notabant: non quòd Græcorum more, Romani articulos in Oratione adhiberent, sed ut expeditiùs, rem Grammaticam tractarent: ne si virile, muliebre, ac neutrum genus nominandi, interrogandi, dandi, cæterosque casus sæpiùs inculca-

B

rent,

rent, legentibus tædium afferrent. Qua declinandi ratione, M. Varro Romanorum eruditissimus, frequentissime utitur in iis libris, quos de Analogia scriptos reliquit. In quorum tertio: Dicunt, (inquit,) non habere casus mox, & vix, Nequam habere; quod dicamus: Hic nequam, hujus nequam, huic nequam. Idem in eodem, ubi de naturali, & voluntaria declinatione ait: Naturalem dico, quum universi acceptum nomen ab eo, qui imponit, non requirimus, quemadmodum id velit declinari, sed ipsi declinamus: ut hujus Romæ, hæc Romam. In eodem: dicitur enim, Hic lepus, & hoc nemus; si ejusdem generis essent, utriquè præpone- retur idem, ac diceretur: aut hic lepus, & hic ne- mus; aut hoc lepus, & hoc nemus. Nigidius, quem M. Tullius propter excellentem & inge- nii, & eruditionis præstantiam coluit, ac plu- rimi fecit, in quarto & vigesimo Commentario- rum Grammaticorum apud Gellium *lib: 13. cap: 14.* Si hujus, inquit, amici, vel hujus ma- gni scribas: unum i facito extremum: sin verò hi amici, &c. casu multitudinis recto; tunc ante i scribendum e, atquè id ipsum facies in similibus. Eodem modo Fabius, Probus, & alii locuti sunt. Donatus non solùm articulos, sed ipsis arti- culis casuum appellationem præposuit sic: Nomi- nativo hic Magister, &c. Diomedes veterum ritu, articulis contentus fuit. Nos etsi sciamus, quòd satis esset, sola casuum vocabula ipsis casibus, arti- culos verò nominum solis rectis casibus præ-
pone-

ponere præsertim, quòd in oratione latina, (ad quam suo tempore ritè formandam his ex principiis instruuntur Tyrones,) articulorum ejusmodi non sit usus; quia tamen experti fumus, eosdem articulos Declinationum casibus additos, prodignoscendis facilius non solum casibus, verùm etiam generibus nominum, Tyronibus multùm prodesse: ad regulas autem, sive præcepta in sequentibus libris exponenda, intelligenda, atque in praxim deducenda, casuum vocabula omnino esse necessaria; ideo Donatum imitari maluimus, & quoad fieri potuit, non tantùm articulos casibus, verùm & ipsis articulis casuum vocabula præfiximus. Ad eundem finem certius obtinendum, visum est nobis, mobilia nomina cum fixis jungere, & Tyrones Grammaticæ in ipso primo ejus aditu Adjectivi, & Substantivi nominis consensum concordiamque degustare, ac rectæ constructionis partem, saltem aliquatenus experi: ita enim fiet, ut assiduâ exercitatione, tum expeditius, tum facilius & scribant, & loquantur. Quæ me causa movit, ut declinandi initium à muliebri vocabulo facerem, ut vel primo ipso die, quo Grammaticam attigissent, aliquem sui laboris fructum perciperent: nam adjectiva, si ejusdem sint formæ atque exitus, sine ullo labore cum Substantivis copulantur: ut: Ferula acerba: sin autem figura ab iisdem discrepent: non statim, sed paucis post diebûs declinanda sunt, ut. Ferula ninax, Musa dulcis.

B2

De

De Nominum Substantivorum declinatione.
CAPUT PRIMUM.

PRIMA NOMINUM DECLINATIO

Virga, Nomen declinationis primæ, generis feminini, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hæc Virga, ta Rõzga.

Genitivo hujus Virgæ, tey Rõzgi.

Dativo huic Virgæ, tey Rõzgie.

Accusativo hanc Virgam, ta Rõzge.

Vocativo o Virga, o Rõzgo.

Ablativo ab hac Virga, od tey Rõzgi/ ta Rõzga.
Numero Plurali.

Nominativo hæc Virgæ, te Rõzgi.

Genitivo harum Virgarum, tych Rõzg.

Dativo his Virgis, tym Rõzgom.

Accusativo has Virgas, te Rõzgi.

Vocativo o Virgæ, o Rõzgi.

Ablativo ab his Virgis, od Rõzg/ Rõzgami.

Sic: Hæc Terra sæcunda, Ziemia Rõdzayna.

Hæc ferula, seu virga acerba, Rõzga przykta.

Hæc Musa dulcis, Spiewanie słodkie/ Rymy.

Hæc ferula minax, Rõzga grozna.

Paucis pōst diebūs.

Hic Nauta vigilans, ten zeglarz/ abo flis czuyny.

Hic Poeta optimus, Rymotworca osobliwy.

SCHOLION.

Asvescant pueri in ipso primo aditu vestibuloque Grammaticæ, Adj-ctiva nomina cum substantivis copulare. Adjectiva ne multa, aut ne inepta, temerè congesta, sint delecta, à bonis auctori-

Floribus petita, ad summum duo: ut *Puer Verecundus & Ingeniosus.*

SECUNDA DECLINATIO.

Dominus, Nomen declinationis secundæ, generis masculini, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hic Dominus, ten Pan.

Genitivo hujus Domini, tego Pana.

Dativo huic Domino, temu Panu.

Accusativo hunc Dominum, tego Pana.

Vocativo ô Domine, o Panie.

Ablativo ab hoc Domino, od tego Pana/ Panem.

Numero Purali.

Nominativo hi Domini, ci Panowie.

Genitivo horum Dominorum, tych Panow.

Dativo his Dominis, tym Panom.

Accusativo hos Dominos, tych Panow.

Vocativo ô Domini, o Panowie.

Ablativo ab his Dominis, od tych Panow/ Panami.

Aliquot post dies.

Hic Dominus prudens, Pan mądry.

Hic animus generosior, umysł szlachetniejszy.

Hac populus procerissima, Topola Wawrzyńska.

Templum, Nomen declinationis secundæ, generis neutrius, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hoc Templum, ten Bościot.

Genitivo hujus Templi, tego Bościota.

Dativo huic Templo, temu Bościotowi.

Accusativo hoc Templum, ten Bościot.

Vocativo o Templum o Bościele, (ściotem,

Ablativo ab hoc Templo, od tego Bościota/ Bo-

Bz

Nu-

Nominativo hæc Temp̄la, te Kościóły.
 Genitivo horum Templorum, tych Kościołow,
 Dativo his Templis, tym Kościołom,
 Accusativo hæc Temp̄la, te Kościóły.
 Vocativo o Temp̄la, o Kościóły. (Kościółami.
 Ablativo ab his Templis, od tych Kościołow/temi
 Hoc Templum sanctissimum, Kościół nayswięt̄szy
 Hoc ingenium eximium, dowcip wyborny.
 Suo tempore.

Hoc Templum ingens, Kościół bardzo wielki.
 Hoc ingenium illustre, dowcip przezacny/świetny.

TERTIA DECLINATIO.

Sermo, *Nomen declinationis tertie, generis masculini, numeri singularis, sic declinabitur.*

Nominativo hic Sermo, ta Mowa.
 Genitivo hujus Sermonis, tej Mowy.
 Dativo huic Sermoni, tej Mowie.
 Accusativo hunc Sermonem, te Mowę.
 Vocativo o Sermo, o Mowa.
 Ablativo ab hoc Sermonem, od tej mowy/ta mowa.
 Numero Plurali.

Nominativo hi Sermones, te Mowy.
 Genitivo horum Sermonum, tych Mow.
 Dativo his Sermonibus, tym Mowom.
 Accusativo hos Sermones, te Mowy.
 Vocativo o Sermones, o Mowy.
 Ablativo ab his Sermonibus, od Mow/Mowami.
 Hic Sermo elegans, Mowa ozdobna,
 Hic Sermo quotidianus, Mowa powszednia.
 Hæc virtus admiranda, Cnota dziwna. Hæc

Hæc Oratio elegantior, *Mowa ozdobnieysza.*

Tempus, Nomen declinationis tertiæ, generis neutrius, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hoc Tempus, ten Czas.

Genitivo hujus Temporis, tego Czasu.

Dativo huic Tempori, temu Czasowi.

Accusativo hoc Tempus, ten Czas.

Vocativo ô Tempus, o Czasie.

Ablativo ab hoc Tempore, od Czasu/ Czasem.

Numero Plurali.

Nominativo hæc Tempora, te Czasy.

Genitivo horum Temporum, tych Czasow.

Dativo his Temporibus, tym Czasom.

Accusativo hæc Tempora, te Czasy.

Vocativo ô Tempora, ô Czasy. (Czasami.)

Ablativo ab his Temporibus, od tych Czasow/

Hoc Tempus brevius, Czas krótszy.

Hoc Tempus pretiosum, Czas drogi.

Hoc Tempus velox, Czas pędzi.

Hoc Nomen celebre. Imię sławne.

Hoc Flumen rapidum, Rzeka bystra.

Parens, Nomen declinationis tertiæ, generis communis, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominat: hic & hæc Parens, Ociec/abo Matka.

Genitivo hujus Parentis, tego Rodzica.

Dativo huic Parenti, temu Rodzicowi.

Accusativo hunc & hanc Parentem, tego Rodzica.

Vocativo ô Parens, o Rodzicu. (Rodzicem.)

Ablativo ab hoc & hac Parente, od tego Rodzica/

Numero Plurali.

Nominativo hi & hæ Parentes, ci Rodzice.

Genitivo horum & harum Parentium, tych Rodzic.

Dativo his Parentibus, tym Rodzicom. (cow.

Accusativo hos & has Parentes, ,tych Rodzicom.

Vocativo ô Parentes, o Rodzice. (Rodzicami.

Ablativo ab his Parentibus, od tych Rodzicom/

In lingua Polonica non sunt hæc communia;
sed potius alia, vg. Stuga. (je Szlachcic.

Hic & hæc Civis, Mieszczanin y Mieszczka tak.

Hic & hæc Hostis, nieprzyjaciel y nieprzyjaciółka

His nominibus adduntur Adj. Etiva non con-
junctim, sed separatum: ut: hic Civis Romanus,
hæc Civis Romana.

QUARTA DECLINATIO.

Sensus, *Nomen declinationis quartæ, generis ma-
sculini, numeri singularis, sic declinabitur.*

Nominativo hic Sensus, ten Zmysł.

Genitivo hujus Sensûs, tego Zmysłu.

Dativo huic Sensui, temu Zmysłowi.

Accusativo hunc Sensum, ten Zmysł.

Vocativo ô Sensus, o Zmysle.

Ablativo ab hoc Sensu, od tego Zmysłu/ Zmysłem.

Numero Plurali.

Nominativo hi Sensus, te Zmysły.

Genitivo horum Sensuum, tych Zmysłów.

Dativo his Sensibus, tym Zmysłom.

Accusativo hos Sensus, te Zmysły.

Vocativo ô Sensus, o Zmysły. (stami.

Ablativo ab his Sensibus, od tych Zmysłów/ Zmys-
-

Hic sensus hebes Zmysł tępny.

Hic sensus tardus, Zmysł leniwy.

Hic

Hic Sensus tenuis, Zmysł blaży.

Hæc Anus delira, Baba głupia, bałamutna.

Genu, Nomen declinationis quartæ, generis neutrius, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hoc Genu, to Bolano.

Genitivo hujus Genu, tego Bolana,

Dativo huic Genu, temu Bolanu,

Accusativo hoc Genu, to Bolano.

Vocativo ô Genu, o Bolano.

Ablativo ab hoc Genu, od tego Bolana, Bolanem.

Numero Plurali.

Nominativo hæc Genus, te Bolana.

Genitivo horum Genuum, tych Bolan.

Dativo his Genibus, tym Bolanom.

Accusativo hæc Genua, te Bolana.

Vocativo ô Genua, o Bolana.

(lanami.

Ablativo ab his Genibus, od tych Bolan, Bos

Hoc Genu flexum, Bolano nagiste.

Hoc Genu tumens, Bolano napuchte.

Hoc tonitru horrendum, Grom srogis, straśliwy.

QUINTA DECLINATIO.

Dies, Nomen declinationis quintæ, generis tum masculini, tum feminini, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hic vel hæc Dies, ten Dzien.

Genitivo hujus Diei, tego Dnia,

Dativo huic Diei, temu Dniowi.

Accusativo hunc vel hanc Diem, ten Dzien.

Vocativo ô Dies, o Dniu.

(Dniem.

Ablativo ab hoc vel ab hac Die, od tego dnia tym

Numero Plurali.

No-

Nominativo hi vel hæ Dies, te Dni.

Genitivo horum vel harum Dierum, tych Dni.

Dativo his Diebus, tym Dniom.

Accusativo hos vel has dies, te Dni.

Vocativo o Dies, o Dni.

Ablativo ab his Diebus, od tych dni/ temi Dniami.

Hic Dies lætissimus, Dzien barzo wesoty.

Hic Dies illustris, Dzien jasny.

Hæc Res domestica, Rzecz domowa.

Hæc Res familiaris, Rzecz gospodarska.

Hæc Facies honesta & liberalis, Twarz uczciwa i wspaniała.

C A P U T II.

DE NOMINUM ADJECTIVORUM DECLINATIONIBUS.

Adjectiva Nomina eodem modo, quò Substantiva supra posita, declinantur. Porro unum Adjectivum aliquando ratione diversarum terminationum, quas habet, ad diversas Substantivorum declinationes pertinet: tantum autem in tribus primis Declinationibus Adjectiva reperiuntur.

P. I. O. I. C.

Bonus, Bona, Bonum, Nomen mobile, declinationis primæ & secundæ, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo hic bonus, hæc bona, hoc bonum,
Ten dobry/ ta dobra/ to dobre.

Genitivo hujus boni, hujus bonæ, hujus boni.

Dativo huic bono, huic bonæ, huic bono.

Accus

Accusativo hunc bonum, hanc bonam, hoc bonum.

Vocativo o bone, o bona, o bonum.

Ablativo ab hoc bono, ab hac bona, ab hoc bono.

Numero Plurali.

Nominativo hi boni, hæ bonæ, hæc bona.

Genitivo horum bonorum, harum bonarum, horum

Dativo his bonis. (bonorum.

Accusativo hos bonos, has bonas, hæc bona.

Vocativo o boni, o bonæ, o bona.

Ablativo ab his bonis.

Subjecta Nomina eodem modo declinantur, nisi, quod casus interrogandi syllaba FUS, dandi verò I littera terminentur.

Alter, Drugi/ altera, alterum, alterius, alteri.

Alius, Inſy/ alia, aliud, alius, alii.

Solus, Sam/ sola, solum, solius, soli.

Totus, Caſy/ tota, totum, totius, toti.

Unus, Jeden/ una, unum, unius, uni.

Ullus, Brokolwieſ/ ulla, ullum, ullius, ulli.

Nullus, Zaden/ nulla, nullum, nullius, nulli.

Uter, Bro ze dwu/ utra, utrum, utrius, utri. (neutri.

Neuter, Zaden ze dwu/ neutra, neutrum, neutrius,

Alteruter. Jeden ze dwu: alterutra, alterutrum, alterutrius, vel alterius utrius, alterutri.

Acer, acris, acre, *Nomen Adjectivum, declinationis tertiæ, numeri singularis, sic declinabitur.*

Nominativo hic Acer, Oſty/ hæc acris, hoc acre.

Genitivo hujus acris.

Dativo huic acri.

Accusativo hunc & hanc acrem, & hoc acre.

Voca-

Vocativo o acer, acris, & acre.

Ablativo ab hoc, ab hac, & ab hoc acri.

Numero plurali.

Nominativo hi & hæ acres, & hæc acria.

Genitivo horum, harum, horum acrium,

Dativo his acribus.

Accusativo hos & has acres, & hæc acria.

Vocativo o acres, & acria.

Ablativo ab his acribus.

(czestwoy.

Hic alacer, hæc alacris, hoc alacre, Ochornyj

Hic volucer, hæc volucris, hoc volucre, Pres

rski/ lotny.

Brevis, & Breve, *Nomen Adjectivum, declinationis
tertiæ, numeri singularis, sic declinabitur.*

Nominativo hic & hæc Brevis, Broski/ & hoc

Genitivo hujus Brevis.

(breve.

Dativo huic Brevi.

Accusativo hunc & hanc Brevem, & hoc Breve.

Vocativo o Brevis & Breve.

Ablativo ab hoc, ab hac, & ab hoc Brevi.

Numero Plurali.

Nominativo hi & hæ Breves, & hæc Brevia.

Genitivo horum, harum, horum Brevium.

Dativo his Brevibus.

Accusativo hos & has Breves, & hæc Brevia.

Vocativo o Breves & Brevia.

Ablativo ab his Brevibus.

Brevior, & Brevius, *Nomen Comparativum,
declinationis tertie, numeri singularis,
sic declinabitur.*

Nomi-

Nominativo hic & hæc Brevior, *Брѣтѣй*, & hoc
Genitivo hujus Brevioris. (Brevius.

Dativo huic Breviori. (vius.

Accusativo hunc & hæc Breviorem, & hoc Bre-
Vocativo o Brevior & Brevius. (Breviori.

Ablativo ab hoc, ab hac, ab hoc Breviore, vel
Numero Plurali.

Nominativo hi & hæc Breviore, & hæc Breviore.

Genitivo horum, harum, horum Breviorum.

Dativo his Brevioribus.

Accusativo hos & has Breviore, & hæc Breviore.

Vocativo o Breviore, & Breviore.

Ablativo ab his Brevioribus.

*Felix, Nomen Adjectivum, Declinat: tertiæ, gene-
ris omnis, numeri singularis, sic declinabitur.*

Nominativo hic, hæc, hoc Felix, *Щестьливый*
Genitivo hujus Felicis. (abo *щестливъ*.

Dativo huic Felici.

Accusativo hunc, hæc Felicem, & hoc Felix.

Vocativo o Felix.

Ablativo ab hoc, ab hac, ab hoc Felice, vel Felici.

Numero Plurali.

Nominativo hi & hæc Felices, & hæc Felicia.

Genitivo horum, harum, horum Felicium.

Dativo his Felicibus.

Accusativo hos, has Felices, & hæc Felicia.

Vocativo o Felices, & Felicia.

Ablativo ab his Felicibus.

ADMONITIO.

Cum sextus Casus Nominum, quæ literis ns
termi-

terminantur, in e, ut Aëtius Flaccus Auctor gravissimus docet, ferè exeat: & Genitivus multitudinis eorundem nominum rarò ab Oratoribus imminuatur, siquidem diligentium, elegantium, ingentium & alios id genus casus plenos, non imminutos, diligentium, elegantium &c. fermè usurpant; in locum nominis *Prudens*, substitui-mus *Felix*, ne imperitis errandi causam daremus. Non negamus esse quædam, quorum ablativus etiam I litera finiatur, ejusmodi sunt: ingens, recens, vehemens, de quibus suo locò dicemus. Hic enim tantùm nobis admonendus fuit Lector. De hac exemplorum permutatione.

Felix inprimis placuit, quòd eò Diomedes & Donatus usi fuerint.

NOMINA ANOMALA.

Nominativo hæc Domus, ten Dom.

Genitivo hujus Domi vel Domûs.

Dativo huic Domui.

Accusativo hanc Domum.

Vocativo ô Domus.

Ablativo ab hac Domo.

Numero Plurali.

Nominativo hæc Domus, te Domy.

Genitivo harum Domorum, vel Domuum.

Dativo his Domibus.

Accusativo has Domos, vel Domus.

Vocativo ô Domus.

Ablativo ab his Domibus.

Duo, & Ambo, numeri pluralis tantum.

Nu-

Numero Plurali.

Nominativo Duo, Duæ, Duo, *Dwa*.
 Genitivo Duorum, Duarum, Duorum.
 Dativo Duobus, Duabus, Duobus.
 Accusativo Duos, vel Duo, Duas, Duo.
 Vocativo ô Duo, Duæ, Duo.
 Ablativo à Duobus, Duabus, Duobus.

Ambo eodem modo declinabitur.

Numero Plurali.

Nominativo Ambo, Ambæ, Ambo, *Obadwa*.
 Genitivo Amborum, Ambarum, Amborum.
 Dativo Ambobus, Ambabus, Ambobus.
 Accusativo Ambos vel Ambo, Ambas Ambo.
 Vocativo ô Ambo, Ambæ, Ambo.
 Ablativo ab Ambobus, Ambabus, Ambobus.

*Poloni habent numerum dualem in nomine,
 quemadmodum Græci, cui Duo &*

Ambo junguntur; vg:

Duo pedes, *Dwie nodze non nogi*. Ambabus ma-
 nibus, *Obiema rękoma, non rękami*; Item in verbo,
 ut: eamus nos duo, *Podźma, eatis vos duo, Podźta.*

DE PRONOMINUM PRIMITIVORUM
DECLINATIONE.

CAPUT III.

Ego, *Pronomen numeri singularis, personæ
 primæ, sic declinabitur.*

Nominativo Ego, *Ja*.
 Genitivo Mei, *Mnie*.
 Dativo mihi vel mi, *Mnie abo mi*.
 Accusativo Me, *Mnie abo mi*.

Abla-

Ablativo à Me, Ode mnie/ mną.

Dualiter, nos duo, ambo, my dway etc.

Numero Plurali.

Nominativo Nos, My.

Genitivo Nostrum, vel Nostri, Nas.

Dativo Nobis, Nam.

Accusativo Nos, Nas.

Ablativo à Nobis, od Nas/ Nami.

Tu, Pronomen Personæ secundæ, numeri singularis, sic declinabitur.

Nominativo Tu, Ty.

Genitivo Tui, Ciebie.

Dativo Tibi, Tobie.

Accusativo Te, Cie abo Ciebie.

Vocativo ô Tu, o Ty.

Ablativo à Te, od Ciebie/ toba.

Numero Plurali.

Nominativo Vos, Wy.

Genitivo Vestrum, vel Vestri, Was.

Dativo Vobis, Wam.

Accusativo Vos, Was.

Vocativo ô Vos, o Wy.

Ablativo à Vobis, od Was/ wami.

Sui, Pronomen personæ tertie, numeri utriusq., sic declinabitur.

Genitivo Sui, Siebie.

Dativo Sibi, Sobie.

Accusativo Se, Siebie abo sie.

Ablativo à Se, od Siebie/ soba.

Numero Plurali.

Genitivo Sui.

Dativo

Dativo Sibi.

Accusativo Se.

Ablativo à Se.

Pronomina, Hic, iste, ille, ipse, is, Idem, quæ aliqua ex parte primam, & secundam Nominum adjectivorum declinationem imitantur, sic declinantur.

Nominativo hic, ten/ hæc, ta/ hoc, to.

Genitivo hujus, tego/ tey/

Dativo huic, temu/ tey.

Accusativo hunc, tego/ hanc, te/ hoc, to.

Ablat: ab hoc, od tego/ ab hac, od tey/ ab hoc, od

Numero Plurali. (tego/ tym.

Nominativo hi, ci/ hæc, te/ hæc, re.

Genitivo horum, harum, horum, tych.

Dativo his, tym.

Accusativo hos, tych/ has, te/ hæc, se.

Ablativo ab his, od tych/ temi.

Numero Singulari.

Iste, tento/ ista, tato/ istud, toto.

Genitivo istius, tegoto/ teyro/ tegoto.

Dativo isti, temuto/ teyro/ temuto.

Accusativo istum, tegoto istam, teto/ istud, toto.

Ablativo ab isto, ista, isto, od tegoto/teyro/tegoto.

Numero Plurali.

Nominativo isti, istæ, ista, cito/ teto/ teto.

Genitivo istorum, istarum, istorum, tycho.

Dativo istis, tymto.

Accusativo istos, istas, ista, tycho/ teto/ teto.

Ablativo ab istis, od tycho/ temito.

C

Nu

Numero Singulari:

Nominativo Ille, illa, illud, On/ ona/ ono.

Genitivo Illius, onego/ oney.

Dativo illi, onemu/ oney.

Accusativo illum, illam, illud, onego/ one/ ono.

Ablativo ab illo, illa, illo, od onego/ od oney/ od

Numero Plurali.

(onego-

Nominativo illi, illæ, illa, Oni/ one/ one.

Genitivo Illorum, illarum, illorum onych.

Dativo illis, onym.

Accusativo Illos, illas, illa, onych/ one.

Ablativo ab illis, od onych/ onemi.

Numero Singulari.

(ōno samo.

Nominativo ipse, ipsa, ipsum, on sam/ ona samat

Genitivo ipsius, onego samego/ oney samey/

Dativo ipsi, onemu samemu/ oney samey.

Accusativo ipsum, ipsam, ipsum, onego samego/

one same/ ono samo.

Ablativo ab ipso, ipsa, ipso, od onego samego/ od

oney samey/ onym samym/ ona sama.

Numero Plurali.

Nominativo Ipsi, ipsæ, ipsa, Oni sami/ one same.

Genitivo Ipsorum, ipsarum, ipsorum. Onych samych.

Dativo Iphis, onym samym.

Accusat: ipsos, ipsas, ipsa. Onych samych/ one same.

Ablativo ab ipsis, Od onych samych/ onemi samemi.

Numero Singulari.

Nominativo Is, ea, id, Ten tam/ tá tam/ to tam.

Genitivo Ejus, tego tam/ tey tam.

Dativo Ei, temu tam/ tey tam.

Accu-

Accusativo Eum, eam, id, Tego tam/te tam/to tam.

Ablativo ab Eo, ea, eo, od tego tam/tey tam/tego
Numero Plurali. (tam/te tam.

Nominativo Ii, eæ, ea, Ci tam/te tam.

Genitivo Eorum, earum, eorum, Tych tam.

Dativo Eis, vel iis, Tym tam.

Accusativo Eos, eas, ea, Tych tam.

Ablativo ab eis vel iis, od tych tam/temi tam.

Numero Singulari.

Nominativo Idem, eadem, idem, Tenze/sazj/rozj.

Genitivo Ejusdem, Tegozi/teyze.

Dativo Eidem, Temuzi/teyze.

Accusativo Eundem, eandem, idem, Tegozi/tezi/tozi.

Ablativo ab Eodem, eadem, eodem, Od tego/teyze/
Numero Plurali: (tymze.

Nominativo Iidem, eadem, eadem, Cizj/tezi.

Genitivo Eorundem, earundem, eorundem, Tychze.

Dativo Eisdem, vel iisdem, Tymze.

Accusativo Eisdem, eisdem, eadem, Tychze/tezi.

Ablativo ab Eisdem, vel iisdem, Od tychze/temiz.

DE PRONOMINUM DERIVATIVORUM
DECLINATIONE.

CAPUT. IV.

Meus, mea, meum, Tuus, tua, tuum, Suus, sua,
suum, Noster, nostra, nostrum, Vester, vestra,
vestrum, declinantur ut Nomina Adjectiva
primæ & secundæ declinationis.

Numero Singulari:

Nominativo Meus, mea, meum, Moya/moja/moje.

Genitivo Mei, meæ, mei, Mojego/mojey/mego.

C2

Dati-

Dativo meo, *Mojemu/ meæ, mojej/ meo, memu.*

Accus: meum, *Mojego/ meam, moje/ meum, moje.*

Vocativo o Mi, *Moy/ mea, moja/ meum, moje.*

Abl: a Meo, *Od mojego/ mea, mojej/ meo, mego.*

Numero Plurali.

Nominativo Mei, *Moi/ meæ, moje/ mea, moje.*

Genitivo Meorum, *mearum, meorum, Moich.*

Dativo meis, *Moim.*

Accusativo Meos, *meas, mea, Moich/ moje.*

Vocativo o mei, *meæ, mea, o moi/ moje.*

Ablativo a meis, *od moich/ mojemi.*

Hæc tria vocativo carent.

Tuus, *Twoy/ tua, twoja/ tuum, twoje.*

Suus, *Swoy/ sua, swoja/ suum, swoje.*

Vester, *Was/ vestra, wasa/ vestrum, wasze.*

At Noster, *Nasz/ nostra, nostrum, in Vocativo habet: o Noster, nostra, nostrum, o Nasz/ nasza/ nasze.*

Nostros, & Vestras, Pronomina derivativa, omnis generis, declinantur ut nomina Adjektivæ tertiæ declinationis.

Nominativo hic, & hæc & hoc *Nostros Nasznic.*

Genitivo *Nostratis, Nasznic.*

Dativo *Nostrati, Nasznicowi.*

Accusativo *Nostratem, Nostros Nasznic.*

Vocativo o *Nostros, o Nasznicze/ (sznicem.*

Ablativo a *Nostrate vel nostrati, Od nasznic/ naz-*

Numero Plurali.

Nominativo *Nostrates & Nostratia, Nasznicy.*

Genitivo *Nostratium, Nasznicow.*

Dativo *Nostratibus, Nasznicom.*

Accu-

Accusativo Nostrates, nostratia, *Wasyńce*.

Vocativo o nostrates & nostratia, o *Wasyńcy*.

Ablativo à Nostratibus, od *Wasyńcow/Wasyńcami*.

Hic, & hæc, & hoc Vestras, *Wasyńiec*/ Vocativo caret. SCHOLION.

Prisci, hic & hæc nostratis, vestratis, Arpinatis,

Privernatis, & similia dicebant: *Cato: in 1. Orig:*

apud Prisc: l. 7. Si quis mortuus est Arpinatis.

Neutrum, (ut placet Grammaticis,) desinebat in E,

Privernate, &c. Verum eruditius sæculum maluit

imminutis uti, & unã figurã omnia complecti ge-

nera, hic, hæc, hoc, Arpinas, etiam in neutro ge-

nera: *Cic: Att: l. 16. Ep: 8.* Flexus est ad iter

Arpinas. Sextus tamen horum casus, sæpius in

E desinit, Arpinate, Privernate, &c.

Provocabulum sive Pronomen Relativum, Qui,

Quæ, Quod, sic declinabitur.

Numero Singulari.

Nominativo Qui, quæ, quod, *Wtorey/ Wtora/ Wtore.*

Genitivo Cujus, *Wtorego/ Wtorey.*

Dativo Cui, *Wtoremu/ Wtorey.*

Accusat: Quem, quam, quod, *Wtorego/ Wtora/ Wtore.*

Ablativo à quo, vel qui, qua, vel qui, quo, vel

qui: od *Wtorego/ Wtorey/ Wtorem/ Wtore.*

Numero Plurali.

Nominativo qui, quæ, quæ, *Wtorzy/ Wtore.*

Genitivo quorum, quarum, quorum, *Wtorzyh/*

Dativo queis, vel quibus, *Wtorym.*

Accusativo Quos, quas, quæ, *Wtorzyh.*

Ablativo à queis vel quibus, od *Wtorzyh/ Wtoremi.*

Quis Provocabulum sive Pronomen interrogativum sive infinitum, sic declinabitur,

Numero Singulari.

Nominativo Quis, vel qui, quæ, quod, vel quid,

Who/ Whoa/ co.

Genitivo Cujus, Whogo/ Whoey/ co.

Dativo Cui, Whomu/ Whoey/ czemu. (co.

Accus: Quem, quam, quod, vel quid, Whogo/ Whoa/

Ablativo à quo, vel qui, qua, vel qui, quo, vel qui, od Whogo/ Whoey/ Whoa/ od czego/ czym.

Numero Plurali.

Nominativo Qui, quæ, quæ, Whozzy/ Whoey/ co 3acz.

Genitivo Quorum, quarum, quorum.

Dativo Quibus vel quibus

Accusativo Quos, quas, quæ.

Ablativo à Quibus vel quibus.

SCHOLION.

1. Quis modo interrogativum est. *Ter: Andr:*

Quis hic loquitur? Modo infinitum *Virg: Eccl: 3.*

Nescio, quis teneros oculus mihi fascinat agnos,

2. Qui Nominativus, interdum pro Quis interrogativo ponitur. *Cic: pro Domo sua.* Qui

tantus fuit labor? quæ similtas? Interdum pro

Quis infinito. *Ter: Andr: Act: 5.* Nescio qui

senex modo venit. *Sic citat: Nonius.* sic habent

antiquissimi manuscripti.

3. Ablativus Qui, est omnis generis, quo utimur postposita præpositione cum. *Ter: Heaut Act:*

5. *Scen: 2.* Quicum loquitur filius? *Cic: Sulp:*

lib: 4. Epist: 1. Nemo est omnium, quicum

potius

potiùs mihi, quàm tecum communicandum putem.

Virg: Æne: 11.

Tum sic expirans, Accam ex æqualibus unam,
Alloquitur: Fida ante alias, quæ sola Camillæ,
Quicum partiri curas: *Id est:* cum qua &c.

Composita ex provocabulo Quis, cum precedit:

Quisnam? à *trozi, troli,* quænam, quodnam, vel
quidnam, cujusnam cuinam.

Quispiam, *trozi,* quæpiam, quodpiam, vel quid-
piam, cujuspiam, cuipiam.

Quisquam, *trozi,* quæquam, quodquam, vel
quidquam, cujusquam, cuiquam.

Quisque, *trozi,* quæque, quodque, vel quidque,
cujusque, cuique.

Quisquis, *trozi,* quæquæ, quodquod, vel
quidquid, cujuscujus, cuicui, quemquem, quid-
quid, à quoquo, à quaqua,

Plurali.

Quiqui, quorumquorum, quibusquibus, quosquos,
à quibusquibus.

SCHOLION.

Quisquis, Genitivo cujuscujus. *Lucr: l. 2.* Nam-
que in eadem una cujuscujus brevitate. Interdum
apud *Cicer:* habet cuicui, *ad Attic: l. 3.* Omnia
ad me diligentissime, cuicui modi sint, scribas:
Tusc: l. 5. extremo. Ubinam melius uti possu-
mus hoc, cuicui modi est otio? Olim enim quis,
genitivum habuit cui. Accusat: quemquem, *Ter:*
Hecyr: Act: 1. Quin spoliæ, mutilæ, laceræ, quem-
quem nacta sis. Casus reliqui satis sunt in usu.

Composita ex Quis, cum sequitur.

Aliquis, *Niektozy*, aliqua, aliquod, vel aliquid, alicujus, alicui.

Ecquis, *ę ktozy*, ecqua, & ecqua, ecquod, vel ecquid, ecujus, ecui.

Nequis, *By nie*, aby *ęto nie*, nequa, nequod, vel nequid, necujus, necui.

Siquis, *Teżeli ęto*, siqua, siquod, vel siquid, siujus,

Composita ex provocabulo Qui. (sicui.

Quicumque, *ęto ękolwie*, quæcunque, quodcunque, vel quidcunque, cujuscunque, cuicunque.

Quidam, *ętos*, *ętozy*, quædam, quoddam, vel quiddam, cujusdam, cuidam.

Quilibet, *ęzdy*, quælibet, quodlibet, vel quidlibet, cujuslibet, cuilibet.

Quivis, *ęto ękolwie*, quævis, quodvis, vel quidvis, cujusvis, cuivis.

Quædam ex supradictis rursus componuntur:

Unusquisque, *ęzdy*, *w ęel*, unaquæque, unumquodque, vel unūquidq̄, uniuscujusque, unicuiq̄.

Ecquisnam, *ę ktozy*, *ętozy*, ecquænam, ecquodnam, vel ecquidnam.

SCHOLION.

Cum Quis sequitur, feminina singularis & neutra pluralis numeri; pro Æ ferè A admittunt, ut: siqui, siqua, plur: siqui, siquæ, siqua, Cic: tamen frequenter Ecquæ femininum, pro ecqui usurpat, ut ad Attic: 7. &c.

DE VERBORUM CONJUGATIONE.

CAPUT V.

Verbi Sum Conjugatio.

Sum

Sum, Verbum substantivum, modi Indicativi,
temporis presentis, numeri singularis, personæ
primæ sic Conjugabitur.

Modi Indicativi tempus Præsens.

SUm, Jestem/
Es, Jestes/
Est, Jest/

Pluraliter. Sumus, Jesteśmy/
Estis, Jesteście/
Sunt, Są.

Præteritum Imperfectum.

Eram, Bytem dopiero/
Eras, Byles dopiero/
Erat, Był dopiero/

Pluraliter. Eramus, Byliśmy/
Eratis, Byliście/
Erant, Byli.

Poloni utuntur in verbis generibus nominum: ma-
sculo, feminino, & neutro: Bytem/ bytam/ byto,
quia fortassis ex participiis, & pronomibus pri-
mitivis componuntur; idem faciunt Hebræi.

Præteritum perfectum.

Fui, Bytem/
Fuiſti, Bytes/
Fuit, Był/

Pluraliter. Fuimus, Byliśmy/
Fuiſtis, Byliście/
Fuerunt, vel fuere, Byli.

Præteritum plusquàm perfectum.

Fueram, Bytem kiedyś dawno/
Fuaras,

Fueras, Byłeś!

Fuerat, Był.

Pluraliter. Fueramus, Byliśmy!

Fueratis, Byliście!

Fuerant, Byli.

Futurum.

Ero, Będę!

Eris, Będziesz!

Erit, Będzie.

Pluraliter. Erimus, Będziemy!

Eritis, Będziecie!

Erunt, Będą.

Si quis de Varronis sententia volet futurum perfectum, sive exactum adungere, sic convertat, licebit Fuero. &c.

Imperativi modi tempus Præsens.

Es, vel esto, Bądź!

Sit, Niech będzie.

Pluraliter. Simus, Bądźmy!

Estc, vel estote, Bądźcie!

Sint, Niech będą.

Futurum sive modus mandativus.

Esto tu, vel eris, Będziesz! bądź więc!

Esto ille, vel erit, Będzie on! niech więc będzie.

Pluraliter.

Estote, vel eritis, Będziecie wy! bądźcie napotym.

Sunto vel erunt, Będą oni! niech więc będą.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam essem, O bym był!

esscs, O byś był!

esset.

esset. — ② by był.

Pluraliter. Utinam essemus, ① byśmy byli/
essetis, ① byście byli/
essent, ① by byli.

Præteritum Perfectum.

Utinam Fuerim, ① bym był/

Fueris, ① byś był/

Fuerit. ① by był.

Pluraliter. Utinam Fuerimus, ① byśmy byli/
Fueritis, ① byście byli/
Fuerint. ① by byli.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Fuissem, ① bym był przed tym zdarzeniem/

Fuisses, ① byś był/

Fuisset. ① by był.

Plurali: Utinam Fuissemus, ① byśmy byli/

Fuissetis ① byście byli/

Fuissent. ① by byli.

Futurum.

Utinam Sim, ① bym był napotym/

Sis, ① byś był/

Sit. ① by był.

Plurali: Utinam Simus, ① byśmy byli/

Sitis, ① byście byli/

Sint. ① by byli.

Coniunctivi modi tempus præsen:

Cum Sim, ② by jestem/

Sis, ② by jesteś/

Sit, ② by jest.

Pluraliter. Cum Simus, ② by jesteśmy/

Sitis,

Sitis, *Edy jesteście!*Sint, *Edy są.*

Præteritum imperfectum.

Cum Essem, *Edym był teraz!*Esset, *Edyś był!*Esset. *Edy był.***Pluraliter.** **Cum** Essemus, *Edyśmy byli!*Essetis, *Edyście byli.*Essent. *Edy byli.*

Præteritum perfectum.

Cum Fuerim, *Edyżem już był!*Fueris, *Edyżes był!*Fuerit. *Edy był.***Pluraliter.** **Cum** Fuerimus, *Edyżemy byli!*Fueritis, *Edyżecie byli!*Fuerint. *Edyż byli.*

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Fuissem, *Edyżem był zdawna kiedyś!*Fuisset, *Edyżes był!*Fuisset. *Edy był.***Pluraliter.** **Cum** Fuissemus, *Edyśmy byli!*Fuissetis, *Edyście byli!*Fuisissent, *Edy byli.*

Futurum.

Cum Fuero, *Edy będę!*Fueris, *Edy będziesz!*Fuerit, *Edy będzie.***Pluraliter.** **Cum** Fuerimus, *Edy będziemy!*Fueritis, *Edy będziecie!*Fuerint. *Edy będą.*

AD.

ADMONITIO.

De Potentia ac permissivo modo agemus cap: 6. Schol: 7. & 8. Nunc Præceptores monitos volumus, ut saltem primas horum personas, (quavis prima Permissivi modi parùm usitata sint,) cum Polonica interpretatione memoria mandare, discipulos patiantur. Quodsi paulò difficiliore videantur, prævetioribus reserventur.

Modi Potentialis tempus præsens.

Sim? Mogę ja być: mam ja być: czym ja jest.

Præteritum Imperfectum.

Essem? Ja mogłem być: ja bym miał być: jabym był:

Præteritum Perfectum.

Fuerim? Jabym miał być: mogłem być już:

Præteritum plusquam Perfectum.

Fuissem? Jabym miał być: mogłem być kiedyś.

Futurum.

Fuero? Mogę ja być: ja bede miał być kiedyś:

Hæ voces, presentis temporis Sim? Ja mam być: cum interrogatione sunt pronuntiandæ, Latine exempla pete cap: 6. Schol: 7. & ex Commentariis, ubi sunt plures significationes.

Modi permissivi live concessivi tempus præsens.

Sim, Day to/ jem jest/ niech tak będzie.

Præteritum Imperfectum.

Essem, Day to/ jem był.

Præteritum Perfectum.

Fuerim, Day to/ jem przed tym był.

Præteritum plusquam Perfectum.

Fuissem, Day to/ jem był kiedyś.

Futurum.

Fue-

Fuero, *Być to/ je będs.*

Infinitivi Modi tempus præsens.

Esse, *Me, Te, Illum. Być & iż ja jeśćem/jeśćes/jeść.*

Nos, Vos, Illos, *Jeśćeśmy/ jeśćeście/ so.*

Præteritum Imperfectum.

Esse, *Być & iżem był/byłaś/był/byliśmy/byliście/*

Præteritum Perfectum. (oni byli.

Fuisse, *Być & iż ja byłem/byłaś/był przedtym/*
byliśmy/ byliście/ oni byli.

Præteritum plusquam perfectum.

Fuisse, *Wiedys być & iż byłem/byłaś/był dawno.*

Byliśmy/ byliście/ byli.

Futurum.

Fore, vel futurum, *ram, rum esse, Mieć być &*

iz ja mam być/ ty maś być/ on ma być.

Plurali: Fore vel futuros, ras, ra esse, Mamy
być/ macie być/ maja być.

Futurum præterito missum.

Futurum, *ram, rum, fuisse, Ktory ma być & iż*

ja mam być/ maś być/ ma być. (być.

Plurali: Futuros, ras, ra, fuisse. Mamy być/ macie

Participium futuri temporis.

Futurus, *ra, rum, Ktory/ ktora/ co będzie/ abo ma*
być.

PRIMA CONJUGATIO.

Amo, Verbum Activum, Modi Indicativi, tem-
poris presentis, numeri singularis, personæ pri-
mæ, Conjugationis primæ, sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens:

A Mo, *Mituję/*

A Mas, *Mitujesz/*

A Mat.

Amat. Mituje.

Pluralit: Amamus, Mitujemy/

Amatis, Mitujecie/

Amant, Mitują.

Præteritum Imperfectum.

Amabam, Mitowałem/

Amabas, Mitowałeś/

Amabat, Mitował.

Pluralit: Amabamus, Mitowaliśmy/

Amabatis, Mitowaliście/

Amabant, Mitowali.

Ab *amas*, s mutato in *bam*, fit *amabam*: sic *Docebam*

Præteritum Perfectum.

Amavi, Vmitowałem 3dawną/

Amavisti, vel amasti, Vmitowałeś/

Amavit, Vmitował/

Pluralit: Amavimus, Vmitowaliśmy/

Amavistis, vel amastis, Vmitowaliście/

Amaverunt vel amavêre, Vmitowali.

Præteritum plusquàm perfectum.

Amaveram, Vmitowałem bytem kiedyś/

Amaveras, Vmitowałeś był/

Amaverat, Vmitował był.

Pluralit: Amaveramus, Vmitowaliśmy byli/

Amaveratis, Vmitowaliście byli/

Amaverant. Vmitowali byli.

Ab *amavi*, s in e, & additâ syllabâ *ram*, fit *amaveram*: sic in cæteris conjugationibus.

Futurum, Amabo, Vmituję/

Amabis, Vmitujesz/

Amabit,

Amabit. Umituje.

Plurali: Amabimus, Umitujemy
Amabitis, Umitujecie
Amabunt. Umituja.

Ab amas, s in bo, fit amabo, sic Docebo.

De sententia Varronis, Amavero.

Imperativi modi tempus præsens.

Ama vel amato, Umituj
Amet, Niech mituje.

Plurali: Amemus, Umitujmy,
Amate vel amatote Umitujcie
Ament. Niech mituja.

Ab Amas, s ablatô fit Ama: eodem modo Doce:
Audi.

Futurum, vel potius modus mandativus, sive legitimus, hoc est, quò præcipue mandata præcepta, l gesque dantur,

Futurum sive modus mandativus.

Amato tu, vel amabis, Umituj ty wiac/
Amato ille, vel amabit, Niech on umituje/
Pluraliter.

Amatote, vel amabitis, Umitujcie napotym/
Amato, vel amabunt. Niech oni umituja

Ab amat, additâ literâ o, fit amato: sic in cæteris Conjugationibus.

Oprativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam amarem, O bym mitował/
amares, O byś mitował/
amaret. O by mitował.

Pluraliter. Utinam Amaremus, O byśmy mitowali
amare-

Amaretis, o byście miłowali
amarent, o by miłowali.

*Ab ama, additâ rem, fit amarem, ab eadem persona
Imperativi fiunt Docerem, Legerem, Audirem.*

Præteritum perfectum.

Utinam amaverim, O bym był umiłowat.
amaveris, O byś był umiłowat.
amaverit, O by był umiłowat.

Pluraliter.

Utinam amaverimus, O byśmy byli umiłowali.
amaveritis, O byście byli umiłowali.
amaverint, O by byli umiłowali.

Ab amavi, i m e, & addita rim fit amaverim.

Præteritum plusquam perfectum. (zdawna.

Utinam amavissem, vel amassē O bym był umiłowat.
amavisses, O byś był umiłowat.
amavisset, O by był umiłowat.

Pluraliter.

Utinam amavissemus, O byśmy byli umiłowali.
amavissetis, O byście byli umiłowali.
amavissent. O by byli umiłowali.

Ab amavi, additâ s, & sem, sic in cæteris.

Futurum.

Utinam Amem, O bym umiłowat napotym.
ames, O byś umiłowat napotym.
amet, O by umiłowat napotym.

Plurali: Utinam amemus, O byśmy umiłowali.
ametis, O byście umiłowali.
ament, O by umiłowali.

Ab amo, o in em, fit amem.

D

Suprà

Suprà dictum est, quò pacto Coniunctivus accedente particula *Cum*, in Polonicam linguam convertatur; ubi præcipue Substantivi verbi exemplis usi sumus: nunc jam aliquorum verborum exempla ponenda sunt.

Coniunctivus modus, accedente particula *Cum*, vel per ipsum Coniunctivum cum particula *Gdyż*, ut est in vernacula interpretatione, vel per Gerundium tantum, vel per gerundium cum verbo, vel per Gerundium simul & participium, nonnunquam etiam per solum participium vertitur.

Per Gerundium.

Cum te Pater unice diligat, illum aversari non debes. Gdyż cie Ociec jako jedynego Syna miłuj*si*, od niego stronić niema*sz*. Patrem tuum odisse non debebas, dum ille te unice diligeret.

Oyca twego nie miate*sz* mić w nienawiści*ś* i*ś* dac od niego jako jedyny Syn miłowany.

Per Gerundium & Verbum.

Tandem miserandum in modum animam efflavit, cum quatuor ipsos annos, omnibus membris captus jacuisset in lecto. Naostat*ek* nadznie skonai*ł*, leż*ąc* w*sz*y na łó*z*ku przez cztery lata powietrzem r*u*śnony.

Per Gerundium & Participium.

Nunquam ad me scribis, cum ad te sæpissime longissimas literas dederim. Nigdy do mnie nie pisze*ś*. mając odemnie długie listy. *Cum esses Roma, ne literam quidem unam ad me misisti, cum ad te sæpenumero scripsissem.* B*ę*dac w *Rzymie*, y jedney*ś* litery do mnie nie pisat*ł*; gdy*ż* i*ż*em ja do ciebie cz*ę*sto pisat*ł*.

Per

Per Participium, vel Nomen.

Nonnunquam per solum Participium convertitur: *Cum ex Africa frater tuus discessisset, allata Lusitani Regis sunt literae, quibuscum nusquam discedere imperabat.* Po odjachaniu brata twego xc.

SCHOLIION.

E vulgi idiomatibus, Gerundio latine reddendo, laborant, ac saepenumero falluntur pueri: cum quod praesentis, quodve praeteriti temporis sit, non inteligant: quocirca hoc loco animadvertendum, duas esse Gerundiorum formas in vulgi sermone, quae solent rudibus negotium facessere: vel enim simplex Gerundium est nulla alia adjuncta voce, ut: *bedac/pisac/czycajac:* ac tum per praesens, & imperfectum Coniunctivi latine redditur. Cum sim, & essem, cum, legam, & legerem, cum scribam, & scriberem: vel ex Gerundio, & Participio praeterito constatur oratio, ut: *bedac/majac pisanie/* & tunc praeterito perfecto, & plusquam perfecto ejusdem modi Latinorum responderet: Cum scripseris, & scripseris: praesens autem ab imperfecto, & perfecto a plusquam perfecto distinguet verbum, quod Gerundio conjungitur. Nam si praesentis aut imperfecti, tum coniunctivi, tum indicativi, aut etiam futuri indicativi fuerit verbum, Gerundium illud ferè est praesentis temporis: *Bedac zy Sylact/cicem/ niemasi/ vel niemiateb/ vel nie badziest mial nie takowego czynic/coby na uczciwego nie przystalo.* Cum sis honesto loco natus, non debes vel non deberes quidquam facere,

D₂

quod

quod liberum hominem non deceat. Miror, cur nihil proficias ad eloquentiam, cum Ciceronem tam studiose legas. Nonnunquam tamen præteritum imperfectum facit, ut Gerundium eodem tempore efferatur. *Uczyc sie Grammatyki sitam rzeczy poymowat. Cum Rudimentis stuaerem, multa ediscebam, Sin verbum Gerundio junctum præteriti fuerit temporis, Gerundium erit imperfecti conjunctivi modi: Badac Modzianem /uczyciem sie Greski. Cum essem ado escens, didici Græcas literas. Gdy brat moy tam pojedat, nie mogtem go do ciebie bez listu puscić. Cum frater meus illuc proficisceretur, non potui ei nihil ad teliterarum dare. Eadem ratione perfectum, a plusquam perfecto dignoscetur. Nam si verbum, quod Gerundio subditur, præsentis aut etiam futuri temporis fuerit, Gerundium aliud cum participio præteriti perfecti temporis erit. Nie dzimuje sie, ze tak nie rychto wymagasz, tak dlugo chorujac; to jest, gdyś chorował. Non miror; te tam lente conualescere, cum diu egrotaveris. Bto by ciz nie tożymiał być wielce uczonym /czytajac tak wiele przestawnych Autorow: to jest, gdyś czytał. Quis non singulari te doctrina præditum existimet, cum tot nobilissimorum Scriptorum volumina perlegeris. Plusquam perfecti temporis erit Gerundium, si verbum sibi conjunctum habeat imperfecti aut perfecti temporis, aut etiam plusquam perfecti: si tamen perfectum illud fuerit valde remotum, vel infinitum, quod unica voce vulgi sermone efferatur:*

eur: Saniebniem cieſtko zachorował, nigdy przedtym nie chorował, to jeſt, gdym niezwykły był chorować *Graviſſimum in morbum incidi, ſum antea nunquam egr taſſem.* Zdawna mając to, że mię dzięwnie miłujeſ, nigdy nie rozumiął, żeby mię u ciebie potrzeba zalecać. *Cum jam dudum mihi perſuaſiſſem, me tibi eſſe chariſſimum, commendatione me egre apud te nunquam exiſtimavi.* At ſi præteritum vel etiam gerundium, tempus indicat perfectum quidem, ſed non ita remotum, vel certe definitum: gerundium illud cum Participio præteriti perfecti fere temporis erit. Saniebniem cieſtko tego mieſiaca zachorował, przedtym nie chorował. *Graviſſimum hoc menſe in morbum incidi, cum ante nunquam egrotaſſem.* Mając na ten rok tak godne Miſtrzeſ rozumieć, żeſ daleko w naukach poſtopił. *Cum tam idoneos hęc anno Magiſtros naſtus ſis, putavi te multum in literis profeciſſe.* Non negarem alias præterea formas eſſe, per gerundium loquendi, quas omnes perſequi longum ſit: ſatis habuimus illas potiſſimum attingere, quæ omnium frequentiſſime in ſermonem videntur incidere: cætera, ſi quæ occurrent, poterit Magiſter ipſe facili negotio diſcipulis tradere.

Conjunctivi modi tempus præſens,

Cum amem, Gdyż miłuje.

ames, Gdyż miłujeſ.

amet, Gdyż miłuje.

Plurali.

Cum amemus. Gdyż miłujemy.

D3

ame-

ametis, gdyż milujecie.

ament, gdyż mituja.

Si amem, jeśliże mituje, nisi amem, jeśliż nie zami:

Præteritum imperfectum.

(tuja.

Cum amarem, Gdym mitował.

amares, gdyś mitował.

amaret, gdy mitował.

Plurali.

Cum amaremus, Gdyśmy mitowali.

amaretis, gdyście mitowali.

amarent, gdy mitowali.

Præteritum perfectum.

Cum amaverim, Gdym umitował.

amaveris, gdyś umitował.

amaverit, gdy umitował.

Plurali.

Cum amaverimus, Gdyśmy umitowali.

amaveritis, gdyście umitowali.

amaverint, gdy umitowali.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum amavissem, Gdym był umitował.

amavisses, gdyś był umitował.

amavisset, gdy był umitował.

Plurali.

Cum amavissemus, Gdyśmy byli umitowali.

amavissetis, gdyście byli umitowali.

amavissent, gdy byli umitowali.

Futurum.

Cum amavero, Gdy bede mitował.

amaveris gdy będziesz mitował,

amave-

amaverit, gdy będzie miłował.

Plurali.

Cum amaverimus, Gdy będziemy miłowali.

amaveritis, gdy będziecie miłowali.

amaverint, gdy będą miłowali umiłujo.

Fit ab amavi, i, in e verso, & additâ ro: eodem modô in cæteris.

Potentialis modi tempus præsens.

Amem? Mam miłować.

Præteritum imperfectum.

Amarem? Miałem miłować.

Præteritum perfectum.

Amaverim? Miałbym umiłować.

Præteritum plusquam perfectum.

Amavissem? Mogłbym był umiłować.

Futurum.

Amavero? Mogłbym umiłować.

Præsentis temporis voces cum interrogatione usurpantur, ob quam causam interrogationis signum adjecimus. Mam miłować. Cicero lib; 3. de Orat: Ego te Consullem putem? Ja ciebie mam mieć za Burmistrza? Eodem tamen præsentis tempore, etiam sine interrogatione utimur interdum. Quint. lib: 4. cap: 5. Videas plerosque irâ percitos. Baczyc mozeß siła ludzi zagniewanych. Hoc est, videre licet.

Permissivi sive Concessivi modi tempus præsens.

Amem. Day to chociaze zamiłuje.

Præteritum imperfectum.

Amarem, Niech tak będzie/ jem miłował.

D4

Præ-

Præteritum perfectum.

Amaverim, *Niech tak będzie jem umitował.*

Præteritum plusquam perfectum.

Amavissem, *Choćajem był umitował niegdys/
Futurum.*Amavero, *Choć będe mitował/ umituje.*

Infinitivi modi tempus præsens.

Amare *Mitować/ & iż mituje/ mitujesz xc.*

Præteritum imperfectum.

Amare, *Mitować & iż ja mitowatem/ mitowateś/
mitował/ mitowaliśmy/ mitowaliście/ mitowali.**Ab ama addita re, fit amare, docere, legere, au-*

Præteritum perfectum.

*(dire.*Amavisse, *Umitować było/ & iż ja umitowatem/
umitowateś/ umitował/ umitowaliśmy/ umito-
waliście umitowali.*

Præteritum plusquam perfectum.

Amavisse. *Umitować & iż ja umitowatem był/
umitowateś/ umitował/ umitowaliśmy/ umito-
waliście/ umitowali.**Ab amavi addita i, esse, fit amavisse: sic docu-
isse, legisse, audivisse.*

Futurum.

Amaturum, am, um, esse, *Umitować napotym/ &
iż ja będe mitował/ będzieś mitował/ będzie mi-
tował.*

Plurali.

Amaturos, ras, ra, esse, *Będe mitować/ & iż bę-
dzien mitować/ będziecie mitować/ będe mitować/*

Futurum præterito mistum.

Amaturum, am, um, fuisse, *Story miał mitować/ &
iż miałem mitować/ miałeś mitować/ miał mito-
wać,*

Plurali.

Ama-

Amaturos,ras,ra, esse, *Brotzy mieli mitować / & iz my mieli mitować / mieliście mitować / mieli mitować.*

ADMONITIO.

Infiniti Latini voces tum per Coniunctivum, tum per Indicativum, Polonicè redduntur, idque temporibus omnibus, de quibus sigillatim videtur dicendum.

De presenti.

Tempus præsens ita per Indicativum Polonicè reddi potest *Cic: Att: l. 10.* Scribis te ipsum putare, me attractum iri, si de pace agatur, *Piszeß / że ty sam rozumieß / że mie przyćlogno / jeżeli o pokoju traktować będa.* *Cicero Att: lib: 10.* Pompejum pro certo habemus, per Illyricum proficisci in Galliam: *Ża pewne wiemy / że Pompejus idzie do Stancyi przez Illiryę.*

Illa per Coniunctivum vertuntur. *Cic: Epist: 6.* Peto a te, ne putes me oblivione tui rariùs ad te scribere, quam solebam. *Proß / nie rozumiey / abym miał trzadzicy do ciebie pisać dla tego / żem cię zapomniał.* Non puto esse alienum, me ad te, quid ea de te sentiam, scribere. *Nie zda mi się od trzocy do ciebie pisać / cobym o tym trzymał.*

Præteritum imperfectum, quàm sæpissimè per Coniunctivum convertitur. *Cic: Epist: 9.* Non debemus ita cadere animis, quasi aliquid evenerit, quod fieri posse nunquam putavimus. *Nie mamy tak serca tracić / jakoby to się przydało / o czymesmy rozumieć / żeby się nigdy trafić nie mogło.* Coniunctivi imperfectum est: *Cic: Epist: 2.* Consules Bibu-

Bibuli sententiam valere cupierunt. *Burmistrzowie* pragneli, żeby *Bibulusowy* ważny był głos. *Nec minus frequenter per Indicativum, Cicero Epist: lib: 2.* Sciebam te a tuis certiore fieri solere. *Widziałem, żec to często twoi oznaymuje.* *Cicero Att: 10.* A Curione mihi nuntiatum est, cum ad me venire. *Dano mi znać od *Buryona* że on do mnie jedzie.*

De Præterito perfecto.

Præteritum item perfectum, sic redditur per Indicativum: *Cicero Epist: lib: 6.* Te nunquam simuisse certò scio. *Żes sie ty nigdy nie bał, pe- wienem tego.* *Cic: Epist: lib: 6.* Nec enim nos arbitror victoriæ præmiò ductos Patriam olim, liberos, & fortunas reliquisse; *Abowiem nie rozumiem, żebyśmy uwiedzieni zapłato zwycięstwa, Wy- egżysne przedym/dzieciy majetności opuścili.* *Cic: Ep: stul: lib: 2.* Mea officia tibi nunquam defuisse tu es testis. *Żec na uczynności mojej nigdy niezes- to, samje tego świadkiem jesses.* Per Coniunctivum verò sic: *Cic: de Att: Nihil enim mali Scipioni accidisse puto. Nietozumiem, żeby co złego potać miato Scypiona.* *Cicero de Orat: l. 1.* Platanus illa mihi videtur non tam ipsâ aquâ, quæ describitur, quàm Platonis oratione crevisse. *Żdami sie, że on Jawor nie sał woda, która sie tam opisuje, jako Platonowa wymowa urost.*

De præterito plusquam perfecto.

Præteritum plusquam perfectum sic per Indicativum convertitur. *Cic: de Am: Ea se secundum*
quic-

quietem ab Africano audisse dicebat. Powiadał, że to sływał przez sen od Afrykana. *Cic: Epist: lib: Didici ex tuis literis, te omnibus in rebus habuisse rationem, ut mihi consuleres, &c. Dowiedziałem się z tego listu, żeś we wszystkich rzeczach miał na to baczenie, abyś memu politykowi dogodził.* *Cic: de Am: Igitur ne suspicari quidem possumus, quemquam bonum ab amico quidpiam contendisse, quod contra fidem, contra jusjurandum, contra Rempub: esset. A tak się domyślać nie możemy, żeby który był z tych, co takiego przyjaciela prosił, co by było przeciwko przysiędze, przeciwko Rzeczypospolitey.* *Cic: Epist: lib: 2. Putaresne unquam accidere posse, ut mihi verba deessent? A rozumiałbyś, żeby kiedy do tego miało przysiąc, aby mi na słowach schodziło.*

De Futuro.

Futurum etiam per Indicativum Polonice reddi potest. *Cic: Epist: lib: 16. Facturum puto. Mnie mam, że uczyni.* *Cic: Epist: lib: 19. Et ipsa opinione celerius venturus dicitur. Powiadają, że rychley nad Inniemanie przyjdzie.* Frequentius etiam per Coniunctivum, tunc autem imperfecti temporis esse videtur. *Cic: Att: lib: 10. Iussit mihi nuntiari, mox se venturum. Wazał mi dać znać, że zaraz ma przybyć.* *Cic: Tusc: 1. Critoni nostro non persuasi me hinc avolaturum, neque quidquam mei relicurum. Nie wmawiałem tego w Brytona, żebym stąd miał odchodzić, y nic swego nie zostawić.* *Cic: Epist: 15. Cum sibi persuasisset meas de se accurate*

curatè scriptas literas maximum apud te pondus habituras. Gdy tak u siebie postanowił, żeby list moy pilnie o nim pisany, u ciebie wielce ważny być miał. Potest adhuc & aliis modis reddi pro varietate sententiarum; ut Cic: Att: 10. nisi forte arma Pompejum abjecturum putas. Chybabyś rozumiał, że Pompejuś woyny odbieży.

De futuro præterito misto.

Futurum præterito mistum fere per plusquam perfectum Coniunctivi reddi solet. Cic: de Am: Quid arbitramur in vero fuisse facturos? Coż mniesz mamy, uczyniliby byli w prawdzie. Cicero de Amic: Scio impetraturum non fuisse. Wiem, żeby był nie uprosił. Pro hoc futuro antecedente verbo præteriti temporis, ponitur primum futurum fuisse: & tunc Polonice reddetur, ut si præterito mistum esset. Cic: de Orat: 2. Nam qui locus quietis, & tranquillitatis plenissimus fere videbatur. Abowiem ono mieysce zdato się, że miało być to być nader pełne odpocznienia. Cic: Epist: lib. 1. Perspiciebant Consules, in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros. Pobaczywali to Buremistrzowie, iż daleko wiecey miało ich było przystać do głosu y zdania Hortensyusowego.

Quare cum his, atque aliis modis, Infinitivus variatur apud Polonos: necessariò addendæ videbantur hæ omnes vulgi formæ, sed ne puerorum ingenis obrueremus, satius esse duximus, istis supersedere, totanquæ rem Magistri iudicio, diligentiaquæ committere: illas tantum adscripsi-

MUS.

mus, quæ cæteris aptiores, & frequentiores esse visa sunt. Quæ autem bene sunt per Indicativum, aut quæ per Coniunctivum reddendæ, non est presentis instituti ostendere: tantum intelligant pueri has omnes orationes, sive Indicativi modi fuerint, sive Coniunctivi, per infinitivum esse reddendas.

Sunt, qui futurum infiniti modi non solum accusandi, sed etiam nominandi casu efferunt; sic *Amaturus esse, vel amaturum esse*; neque immerito; siquidem infinitum esse, utrumquæ casum admittit. *Videorne tibi aliquando amaturus esse literas? Putas, me aliquando amaturum esse literas?* Nos tamen veteres Grammaticos secuti, accusandi casu, tanquam proprio infiniti, fuimus contenti si quis verò & nominandi addiderit, minime displicebit.

GERUNDIA.

Amandi, mitowania.

Amando, mitujoc.

Amandum, mitowanu.

Fit ab amans amantis, tis, in di, do, dum, mutato: eodem modo in cæteris Conjugationibus.

SUPINA.

Amatum, Na mitowanie.

amatu tu mitowanu.

Participia significationis activæ, temporis præsentis, & imperfecti,

Amans, amantis, mitujocy.

Ab amabam, bam mutata in ns: sic in cæteris.

FUTURI.

Ama-

Amaturus, ra, rum, Ztóry bedzie mitował.

Ab amatum, m, mutato, in rus, cetera eodem modo.

Formavimus hoc participium à priore Supino, propter verba neutra, quæ posteriore carent,

ADMONITIO.

Doceat Magister pueros participia futuri temporis, tum activa, tum passiva, etiam verbo substantivo conjungere: ne semper verbo debeo, quod illis familiarissimum est, utantur. Sum amaturus, es amaturus &c. pro debeo amare, debes amare &c. Amaturus eram, eras, pro debebam, debebas amare: &c. Amandus sum, es, pro debeo, debes amari. Amandus eram, eras &c. pro debebam, debebas amari.

AMOR, Verbum Passivum sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

Amor, Mitujo mie.
 amaris, vel amare, mitujo cie.
 amatur mitujo go.

Plurali.

Amamur, Mitujo nas.
 amamini, mitujo was.
 amantur, mitujo ich.

Ab amo additis: cetera eodem modo.

Præteritum imperfectum.

Amabar, Mitowano mie.
 amabaris vel amabare, mitowano cie.
 amabatur, mitowano go.

Plurali.

Amabamur, Mitowano nas.

ama-

amabimini, mitowano was.

amabantur, mitowano onych.

Ab amabam, m, mutato in r: sic in ceteris.

Præteritum perfectum,

Amatus, amata, amatum, sum vel fui.

Testem umitowan/ abo bytem/ bytam umitowa
na/ byto umitowane.

Amatus, amata. amatum es, vel fuisti.

Testes umitowan/ abo bytes.

Amatus, amata, amatum est, vel fuit.

Test umitowan/ abo byl.

Pluraliter.

Amati, amatae, amata sumus vel fuimus.

Testesmy umitowani/ abo byliemy umitowani.

Amati, amatae, amata estis, vel fuistis.

Testescie umitowani/ abo byliście umitowani.

Amati, tæ, ta, sunt vel fuerunt, vel fuere.

So umitowani abo byli.

Ab amatu, additio s: sic in ceteris:

Præteritum plusquam perfectum.

Amatus, ta, tum, eram vel fueram.

Bytem umitowan/ abo bywatem umitowan.

Amatus, ta, tum, eras, vel fueras.

Zamitowano sie ciebie byto.

Amatus, ta, tum, erat, vel fuerat.

Byt umitowan/ zamitowali sie go.

Plurali. Amati, tæ, ta, eramus, vel fueramus.

Byliemy umitowani.

Amati, tæ, ta, eratis vel fueratis.

Byliście umitowani,

Ama-

Amati, tæ, ta, erant, vel fuerant, Bili umiłowani,
Futurum.

Amabor, Bido miæ miłowac / umitujo miæ,
Amaberis, vel amabère, bido cie miłowac,
amabitur, bido go miłowac,
Plurali.

Amabimur Bido nas miłowac /
amabimini, Bido was miłowac /
amabuntur, bido ich miłowac niegdę.
Ab amabo additã r, fit amabor.
Imperativi modi tempus præfens.

Amare, vel amator, Niech cie mitujo.
ametur, niech onego mitujo.
Plurali.

Amemur, niech nas mitujo.
amamini, vel amaminor, niech was mitujo.
amentur, niech onych mitujo.
Ab ama, additã re, fit amare: sic in cæteris.

Futurum sive modus mandativus

Amator, tu amaberis, vel amabère,
Niech bido cie miłowac / niech sie cie zamitujo.
amator vel amabitur, niech go bido miłowac / niech
sie go zamitujo.
Plurali.

Amabiminator, vel amabimini, Niech sie was
wiec zamitujo.

amantor, vel amabuntur, niech sie onych zamitujo.
Optativi modi tempus præfens, & imperfectum.
Utinam Amarer, Oby miæ miłowano.
amareris vel amarère, O by cie miłowano.

ama-

amaretur, Oby onego miłowano.

Plurali.

Utinam amaremur O by nas miłowano/
 amaremini, o by was miłowano/
 amarentur, o by onych miłowano.

Præteritum perfectum.

Utinam amatus, ta, tum, sim vel fuerim,

O bym byt umiłowany/

amatus, ta, tum, sis vel fueris, o byś byt umiłowany.

amatus, ta, tum, sit, vel fuerit, o by byt umiłowany.

Plurali.

Utinam amati, tæ, ta, simus, vel fuerimus,

O byśmy byli umiłowani/ (łowani/

amati, tæ, ta, sitis, vel fueritis, O byście byli umiłowani.

amati, tæ, ta, sint, vel fuerint, o by byli umiłowani.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam amatus, ta, tum, essem, vel fuisset,

O bym byt umiłowany ; dawna kiedyś/

amatus, tatum, esses, vel fuisset, o byś byt umiłowany/

amatus, ta, tum, esset, vel fuisset, o by byt umiłowany/

Plurali.

Utinam amati, tæ, ta, essemus, vel fuisset,

O byśmy byli umiłowani/

amati, tæ, ta, essetis, vel fuissetis, o byście byli umiłowani/

mitowani/ (wani.

amati, tæ, ta, essent, vel fuissent, o by byli umiłowani/

Futurum.

Utinam amer, Oby mie miłowano/

ameris vel amère, o by cie miłowano/

ametur, o by go miłowano.

E

Plu-

Plurali.

Utinam amemur, O by nas mitowano/
 amemini, O by was mitowano/
 amentur, o by idy mitowano.

Coniunctivi modi tempus praesens.

Cum amer, Gdyż mie mituja/
 ameris, vel amere, gdyż cie mituja/
 ametur, gdyż onego mituja.

Plurali.

Cum Amemur, Gdyż nas mituja/
 amemini, gdyż was mituja/
 amentur. gdyż onych mituja.

Praeteritum imperfectum.

Cum Amarer, Gdyż mie mitowano/
 amareris, vel amarere, gdyż cie mitowano/
 amaretur. gdyż go mitowano/

Plurali.

Cum Amaremur, Gdyż nas mitowano/
 amaremini, gdyż was mitowano/
 amarentur, gdyż onych mitowano.

Praeteritum perfectum.

Cum Amatus, ta, tum, sim, vel fuerim,

Gdyż jestem umitowan/ abo byłem/ (abo byłeś/
 amatus, ta, tum, sis, vel fueris, Gdyż jesteś umitowan/
 amatus, ta, tum, sit, vel fuerit, Gdyż jest umitowan/

Plurali.

(abo byli.

Cum amati, tae, ta, simus, vel fuerimus,

Gdyż jesteśmy umitowani/ abo byliśmy/
 amati, tae, ta, sitis, vel fueritis,

Gdyż jesteście umitowani// abo byliście/

Amati,

Amari, amata, amata, sint, vel fuerint,

Gdy są umiłowani, abo byli.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Amatus, ta, tum, essem, vel fuisset,

Gdy umiłowany byłem, abo bywałem,

Amatus, ta, tum, esses, vel fuisses,

Gdy umiłowany byłeś,

Amatus, ta, tum, esset, vel fuisset gdy umiłowany był,

Plurali.

Cum Amari, ta, ta, essemus, vel fuissetus.

Gdy umiłowani byliśmy, abo bywałiśmy.

Amari, ta, ta, essetis, vel fuissetis,

Gdy umiłowani byliście,

Amari, ta, ta, essent, vel fuissent,

Gdy umiłowani byli.

Futurum.

Cum amatus, ta, tum, ero, vel fuero.

Gdy miś będa miłować, umiłowaj

Amatus, ta, tum, eris, vel fueris,

Gdy ciś będa miłować, umiłowaj.

Amatus, ta, tum, erit, vel fuerit,

Gdy onego będa miłować, umiłowaj.

Plurali.

Cum amari, ta, ta, erimus, vel fuerimus,

Gdy nas będa miłować, umiłowaj

Amari, ta, ta, eritis, vel fueritis,

gdy was będa miłować.

Amari, ta, ta, erint, vel fuerint.

gdy onych będa miłować.

Potentialis Modi tempus præsens.

E2

Amari?

Amer? *Mnie majo mitować?*

Præteritum imperfectum.

Amarer? *Mnie by miano mitować?*

Præteritum perfectum.

Amatus, amata, amatum, sim, vel fuerim?

Mnie było miano mitować?

Præteritum plusquam perfectum.

Amatus, ta, tum, essem, vel fuisset? *Mnieby było miano mitować?*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, sim, vel fuerim,

Mnie będo kiedyś mitować?

Modi permissivi, sive Concessivi tempus præsens.

Amer, *Day toj że mis witujo.*

Præteritum imperfectum.

Amarer, *Day toj że mie mitowano.*

Præteritum perfectum

Amatus, amata, amatum, sim, vel fuerim,

Day toj żeby mis mitowano.

Præteritum plusquam perfectum.

Amatus, ta, tum, essem, vel fuisset, *Day toj żeby mis umitowano niegdy/ przedtym.*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, ero, vel fuero,

Day toj że mis będo mitować/ umitujo.

Infinitivi modi tempus præsens.

Amari, me, te, illum, *Być mitowanym/ & iż mis*

tujo mis/ mitujo cis/ mitujo onego: Nos, Vos,

Illos, mitujo nas/ mitujo was/ mitujo onych.

Præteritum imperfectum.

Amari, być mitowanym/ & iż mitowano mis/ mitos

wano

wano *cia*/ mitowano go/ mitowano nas/ mitowano was/ mitowano *ich*.

Fit ab amare, e in i versõ, fit amari.

Præteritum perfectum.

Amatum, tam, tum, esse, vel fuisse, Być mitowanym/ & iz jestem umitowan abo byłem/ jesteś umitowan/ jest umitowan.

Plurali.

Amatos, tas, ta, esse, vel fuisse, Jesteśmy umitowani/ abo byliśmy/ jesteście umitowani/ są umitowani.

Præteritum plusquam perfectum.

Amatum, tam, tum, esse, vel fuisse, Być umitowanym/ & iz byłem kiedyś umitowany/ byłeś dawno umitowanym/ był umitowanym.

Plurali.

Amatos, tas, ta, esse, vel fuisse, Byliśmy/ bywaliśmy umitowani/ byliście umitowani/ byli umitowani.

Futurum.

*Amatum iri, vel amandum, dam dum, esse, Być mitowanym napotym/ & iz będo/ miś mitować/ będo *cia* mitować/ będo go mitować.*

Plurali.

*Amatum iri, vel amandos, das, da, esse, Będo nas mitować/ będo was mitować/ będo *ich* mitować.*

Futu um præterito mistum.

Amandum, dam, dum, fuisse, Co miał być mitowanym.

Plurali.

Amandos, das, da, fuisse, Mieliśmy być mitowani/ mieliście być mitowani/ mieli być mitowani.

S C H O L I O N.

Possunt etiam infiniti passivi tempora, per indicati-

E3

cati-

carivum, & Coniunctivum Polonice reddi, tot modis, quot Activum solere converti, ostendimus, exemplis tamen in presenti, brevitatis causâ suspendere visum est. Porro circuitio illa ex Participio, qua ratione sit adjecta, vide in Commentariis.

Principia præteriti temporis.

Amatus, amata, amatum, Umilowany, umilowana, umilowane.

Ab amatu, addita s, fit amatus.

Futuri.

Amandus, da, dum, Zrotego maja milowac.

Ab amans amantis, tis, in aus, da, dum, fit amandus, da, dum.

SECUNDA CONJUGATIO.

DOCEO, Verbum Activum, modi Indicativi, temporis presentis, numeri singularis, personæ primæ, Coniugationis secunda, sic conjugabitur.

Indicativi Modi tempus præsens.

D oceo,	ucze1
doces,	uczysz1
docet,	uczy1

Plurali. Docemus, uczem1.

docetis,	uczycie1
docent,	ucz1.

Præteritum imperfectum.

Doceram,	uczylem1
doceras,	uczyle1
docerat.	uczyl1.

Plurali: Doceramus uczyli1my1

doce-

Verbi Doceo Conjugatio.

49

docebatis, uczyliście!

docebant, uczyli.

Præteritum perfectum.

Docui, Nauczyłem!

docuisti, nauczyłeś!

docuit, nauczył.

Plurali. Docuimus. Nauczyliśmy!

docuistis, nauczyliście!

docuerunt vel docuere, nauczyli.

Præteritum plusquam perfectum.

Docueram, Nauczyłem był!

docueras, nauczyłeś był!

docuerat, nauczył był.

Plurali. Docueramus, Nauczyliśmy byli!

docueratis, nauczyliście byli!

docuerant, nauczyli byli.

Futurum.

Docebo, Będę uczył! naucze!

docebis, nauczysz!

docebit, nauczy.

Plurali. Docebimus, Nauczemy!

docebitis, nauczyście!

docebunt, nauczo.

Imperativi modi tempus præsens,

Doce, vel doceto, Uczy!

doceat, niech uczy!

Plurali. Doceamus, Uczmy!

docete, vel docetote, uczyście!

doceant, niech uczo!

Futurum, sive modus mandativus.

E4

Doce-

Doceto tu, vel docebis, *Naucz ty*
 doceto ille, vel docebit, *niech naucz on.*
 Plurali.

Docetote vos, vel docebitis, *Nauczcie wy wiasc*
 Docento illi, vel docebunt, *niech oni wiasc naucz*
 Optativi praesens, & imperfectum.

Utinam Docerem, *o bym uczyt*
 doceres, *o bys uczyt*
 doceret, *o by uczyt*

Plurali. Utinam Doceremus, *o bysm y uczyli.*
 doceretis, *o byscie uczyli.*
 docerent, *o by uczyli.*

Præteritum perfectum.

Utinam Docuerim, *o bym byl uczyt*
 docueris, *o bys byl uczyt*
 docuerit, *o by byl uczyt*

Plurali.

Utinam Docuerimus, *o bysm y byli uczyli*
 docueritis, *o byscie byli uczyli*
 docuerint, *o by byli uczyli*

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Docuissim, *o bym byl nauczyt*
 docuisses, *o bys byl nauczyt*
 docuisset, *o by byl nauczyt*

Plurali.

Utinam Docuissimus, *o bysm y byli nauczyli*
 docuissetis, *o byscie byli nauczyli*
 docuissent, *o by byli nauczyli*

Futurum.

Utinam Doceam, *o bym byl nauczyt napotym!*
 doce-

doceas, o byś nauczyć!

doceat, o by nauczyć!

Plurali. Utinam Doceamus, O byśmy nauczyć!

doceatis, o byście nauczyć!

doceant, o by nauczyć!

Conjunctivi modi tempus praesens.

Cum Doceam Gdyż uczę!

doceas, gdyż uczysz!

doceat, gdyż uczy!

Plurali. *Cum* Doceamus, Gdyż uczemy!

doceatis, gdyż uczyście!

doceant, gdyż uczo!

Fit à Doceo, o in am verso, fit Doceam.

Præteritum imperfectum:

Cum Docerem, Gdym uczy!

doceres, gdyś uczy!

doceret, gdy uczy!

Plurali. *Cum* Doceremus, Gdyśmy uczy!

doceretis, gdyście uczy!

docerent, gdy uczy!

Præteritum perfectum.

Cum Docuerim, Gdym nauczyć!

docueris, gdyś nauczyć!

docuerit, gdy nauczyć!

Plurali. *Cum* docuerimus, Gdyśmy nauczyć!

docueritis, gdyście nauczyć!

docuerint, gdy nauczyć!

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Docuissem, Gdym był nauczyć!

docuisses, gdyś był nauczyć!

docu-

docuisset, gdy był nauczył/
Plurali.

Cum Docuissimus, Gdyśmy byli nauczyli/
docuissetis, gdyście byli nauczyli/
docuissent, gdy byli nauczyli/
Futurum.

Cum Docuero, Gdy naucze/
docueris, gdy nauczysz/
docuerit, gdy nauczy

Plurali. Cum Docuerimus, Gdy nauczymy/
docueritis, gdy nauczycie/
docuerint, gdy nauczą

Potentialis modi tempus praesens.

Doccam? Mam nauczyć: może uczyć/
Praeteritum imperfectum.

Docerem? Miałem uczyć:
Praeteritum perfectum.

Docuerim? Miałbym nauczyć:
Praeteritum plusquam perfectum.

Docuissim? Miałbym być nauczyć:
Futurum.

Docuerim? Miałbym nauczyć:

Permissivi sive concessivi modi tempus praesens.

Doceam, Day to/ że naucze/
Praeteritum imperfectum.

Docerem, Day to/ żeś nauczył/
Praeteritum perfectum.

Docuerim, Day to/ żebyś nauczył/
Praeteritum plusquam perfectum.

Docuissim, Day to/ żebyś był nauczył/
Futu-

Futurum.

Docuero, Day toj ze nauczyj
 Infinitivi modi tempus praesens.

Docere, Uczycj
 Praeteritum imperfectum. Docere, Uczycj

Praeteritum perfectum. Docuissj, Uczycj byloj
 Praeteritum plusquam perfectum.

Docuisse, Uczycj byloj kiedyśj

Futurum. Docturum, am, um, esse, Co ma uczycj
 Plurali. Docturos, ras, ra, esse, Co maja uczycj

Futurum praeterito missum.

Docturum, ram, rum, fuisse, Ze miał uczycj ze miał
 Plurali. Docturos, ras, ra, fuisse. (nauczyct)

GERUNDIA.

Docendi, Uczeniaj

docendo, Uczoci

docendum, uczeniuj

Supina. Doctum, Uczeniaj doctum, Uczeniuj

Participia Declinationis activae temporis praesentis, & imperfecti.

Docens, Uczocyj

Futuri.

Docturus, ra, rum, Btory ma uczycj co ma uczycj.

DOCEOR Verbum Passivum sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus praesens.

DOceor, Uczoj misj

doceris, vel docere, uczoj cisj

docetur, uczoj go.

Plurali. Docemur, uczoj nasj

docemini, uczoj wasj

docens

docentur, uczo ich/

Præteritum imperfectum.

Docebar, Uczono mie.

docebaris, vel docebare, uczono ci/

docebatur, uczono go/

Plurali. Docebamur Uczono nas

docebamini, uczono was/

docebantur, uczono ich/

Præteritum perfectum.

Doctus, docta, doctum, sum, vel fui, es, vel fuisti,
est, vel fuit. Nauczono mie/ abo nauczony jes-
stem abo bytem/ byłeś/ był.**Plurali.** Docti, tæ, ta, sumus, vel fuimus, estis,
vel fuistis, sunt vel fuerunt, vel fuere. Jeste-
śmy nauczeni/ abo byliśmy/ jesteście abo byli-
ście nauczeni/ so/ abo byli nauczeni.

Præteritum plusquam perfectum.

Doctus, docta, doctum, eram, vel fueram, eras vel
fueras, erat, vel fuerat, Bytem abo bywałem
nauczonym/ byłeś nauczony abo nauczone ci
było/ był nauczonym.**Plurali.** Docti, æ, a, eramus, vel fueramus era-
tis, vel fueratis, erant, vel fuerant, Nauчени
byliśmy/ byliście/ abo nauczone nas było.

Futurum.

Docebor, Nauczo mie/

doceberis, vel docebere, nauczo ci/

docebitur, nauczo go/

Plurali. Docebimur, Nauczo nas/

docebimini, nauczo was/

doce-

docebuntur. nauczo ich/

Imperativi Modi tempus præsens.

Docere, vel docetor. Niech cis nauczo/

doceatur, niech go nauczo/

Plurali. Doceamur, Niech nas uczo/

docemini, vel docemini, niech was uczo/

doceantur. niech ich uczo/

Futurum, sive modus mandativus. (naucz/

Docetor tu doceberis, vel docebere, Niech cis wisc

Docetor ille, vel docebitur, niech go nauczo/

Plurali.

Docemini, vel docebimini, Niech was nauczo/

Docentor, vel docebuntur, niech ich nauczo/

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Docerer, O by mis uczo/

docereris, vel docerere, o by cis uczo/

doceretur, oby go uczo/

Plurali. Utinam Doceremur, O by nas uczo/

Doceremini o by was uczo/

docerentur, o by ich uczo/

Præteritum perfectum.

Utinam Doctus, ta, tum, sim, vel fuerim, sis, vel

fueris, sit, vel fuerit, O by mis byto uczo/

o by cis byto uczo/ o by go byto uczo.

Plurali. Utinam Docti, doctæ, docta, simus, vel

fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint,

O by nas byto uczo/ o by was byto uczo/

o by ich byto uczo.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Doctus, a, um, essem, vel fuisset, esses,

vel

vel fuiffes, effet, vel fuiffet. O by mis byto nauczono,
o by cis byto nauczono, o by go byto nauczono.
Plurali. Utinam Doct. ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita,
mus, effetis, vel fuiffis, ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita, ita,
O by nas byto nauczono, o by was byto nau-
uczono, o by ich byto nauczono.

Futurum

Utinam Docear, O by mis nauczono napoytym
docearis, vel doceare, o by cis nauczono
doceatur, o by go nauczono.

Plurali. Utinam Doceamur, O by nas nauczono
doceamini, o by was nauczono
doceantur, o by ich nauczono.

Fit a Doceam, m, in r mat. ita, fit Docear.

Coniunctivi modi tempus praesens.

Cum Docear Odyz mis uczo,
docearis, vel docear, gdyz cis uczo,
doceatur, gdyz go uczo.

Plurali. Cum doceamur Odyz nas uczo,
doceamini, gdyz was uczo,
doceantur, gdyz ich uczo.

Præteritum imperfectum.

Cum Docerer, Odyz mis uczone,
docereris, vel docerer, gdyz cis uczone,
doceretur, gdyz go uczone.

Plurali. Cum Doceremur, Odyz nas uczone,
doceremini, gdyz was uczone,
docerentur, gdyz ich uczone.

Præteritum perfectum.

Cum Doctus, ta, ium, sum, vel fuerim, sis, vel fueris,

ris, sit, vel fuerit. Gdy mis nauczoŃo/ gdy cis
nauczono/ gdy go nauczoŃo.

Plurali. Cum Docti, tæ, ta, simus, vel fuerimus,
sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint, Gdy nas
nauczono/ gdy was nauczoŃo/ gdy ich nauczoŃo.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Doctus, ta, tum, essem, vel fuisset, esses vel
fuisses, esset, vel fuisset. Gdy mis byto nauczoŃo/
gdy cis byto nauczoŃo/ gdy go byto nauczoŃo/

Plurali. Cum Docti, tæ, ta, essemus, vel fuissetis,
essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent.
Gdy nas byto nauczoŃo/ gdy was byto nauczoŃo/
noi/ gdy ich byto nauczoŃo.

Futurum.

Cum Doctus, ta, tum, ero, vel fuero, eris, vel fu-
eris, erit, vel fuerit, Gdy mis nauczo/ abo wyuc-
zo/ gdy cis wyuczo/ gdy go wyuczo.

Plurali. Cum docti, æ, a, erimus, vel fuerimus,
eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint, Gdy nas
nauczo: gdy was nauczo/ gdy ich nauczo.

Potentialis modi tempus præsens.

Docear? Nnie majo uczyć!

Præteritum imperfectum.

Docerer? Nnie miano uczyć!

Præteritum perfectum.

Doctus, a, um, sim, vel fuerim, Nnie miano uczyć!

Præteritum plusquam perfectum. (uczyć!

Doctus, ta, tum, essem, vel fuisset, Nnie byto miano

Futurum.

Doctus, ta, tum, sim, vel fuerim, Nnieby miano uczyć/

Per-

Permissivi sive Concessivi tempus præsens.

Docear, Day to/ ze mis uczo/

Præteritum imperfectum.

Docerer, Day to/ ze mis uczone/

Præteritum perfectum.

Doctus, docta, doctum, sim, vel fuerim, Day to/ zeby mis uczone/

Præteritum plusquam perfectum.

Doctus, ta, tum, essem, vel fuisset, Day to/ zeby mis byto uczone/ Futurum.

Doctus, a, um, ero, vel fuero, Day to/ ze mis nauczo/

Infinitivi modi tempus præsens.

Doceri, Być uczoneym/ & uczyć się/ uczo mis/uczo cis/ uczo go/ uczo nas/uczo was/ uczo ich.

Præteritum imperfectum.

Doceri, Być uczoneym/ & uczyć się/ uczone mis/ uczone cis/uczone go/uczone nas/uczone was/uc.

Præteritum perfectum.

Doctum, doctam, doctum, esse, vel fuisse, Być nauczoneym/nauczyć się byto/ & iż bytem/bytes był nauczoneym. Plurali.

Doctos, as, a, esse, vel fuisse, Iż jesteśmy/abo byliśmy jesteście/abo byliście/ so abo byli nauczeni.

Præteritum plusquam perfectum.

Doctum, tam, tum, esse, vel fuisse, Być byto nauczoneym/ & nauczyć się byto/bytem abo bywałem nauczoneym. Plurali.

Doctos, doctas, docta, esse, vel fuisse, Byliśmy/ byliście/ byli nauczeni/ nauczone nas byto.

Futurum.

Do-

Doctum iri, vel docendum, am, um esse. Być nauco-
 zonymi, y nauczyć się napoyym, nauczo mis etc.
 Plurali.

Doctum iri, vel docendos, as, a, esse, Nauczo nas.
 Futurum præterito mistum.

Docendum, am, um, fuisse. Miał być nauczonymi, &
 uczeba się było nauczyć. (nauczyć.)

Plurali. Docendos, as, a, fuisse, Uczeba ich było
 Participia præteriti.

Doctus, ta, tum, Doctomy, uczona, uczone.

Futuri. Docendus, a, um, Brotego maja uczyć.

TERTIA CONJUGATIO.

LEGO Verbum Activum, modi Indicativi, tem-
 poris præsentis, numeri singularis, personæ pri-
 mæ, Conjugationis tertiæ, sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

LEgo, legis, legit. Zbieram, czytam, zbieram
 zbiera.

Plurali. Legimus, legitis, legunt.

Zbieramy, zbieracie, zbierają.

Præteritum imperfectum.

Legebam, legebas, legebat,

Zbierałem, czytałem, zbierałeś, zbierał.

Plurali. Legebamus, legebatis, legebant.

Zbieraliśmy, zbieraliście, zbierali.

Fit a lego, o m e versõ, additõ bam, fit Legebam.

Præteritum perfectum.

Legi, legisti, legit.

Zbierałem, wyczytałem, zbierałeś, zbierał

Plurali. Legimus, legistis, legerunt, vel legere.

¶

Zbieram

Zbiertalismy/ zbieraliście/ zbierali.

Præteritum plusquam perfectum.

Legeram, legeras, legerat, Zebrałem był/ wyczyta-
ratem był/ zebrał był/ zebrał był.

Plurali. Legeramus, legeratis, legerant.

Zbiertalismy byli/ zbieraliście byli/ zbierali byli.

Futurum.

Legam, leges, leget, Zbioro/ wyczytam/ zbierze/

zbierze.

Plurali. Legemus. legetis, legent.

Zbierzemy/ zbierzecie/ zbioro.

Fit à lego, o in am mutato, fit Legam.

Imperativi modi tempus præsens.

Lege, vel legito, legat.

Zbierz/ zbierzaj/ czytaj/ niech zbierze.

Plurali. Legamus, legite, vel legitote, legant.

Zbierzamy/ zbierzajcie/ niech zbierają.

Fit à Legis, is in o mutato, fit Lege.

Futurum, sive modus mandativus,

Legito tu, vel leges, Zbierz wias/

Legito ille, vel leget, Niech on zbierze/ czytaj

Plurali. Legitote, vel legetis, Zbierzcie wias/

Legunto, vel leent, Niech wias zbioro.

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam Legerem, legeres, legeret, O bym zbieral
czytal/ o byś zbierał/ o by zbieral.

Plurali. Utinam Legeremus, legeretis, legerent/

Obyśmy zbierali/ o byście zbierali/ o by zbierali

Præteritum perfectum.

Utinam Legerim, legeris, legerit.

© bym

Ō bym zbierati, czyeati, o bys zbierati, o by zbierati.

Plurali. Utinam Legerimus, legeritis, legerint.

Ō byśmy zbierali, o byście zbierali, o by zbierali.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Legissem, Ō bym byś zebrał, wyczytał,

legiszes, o byś byś zebrał,

legiszes, o by byś zebrał.

Plurali. Utinam Legissemus, Ō byśmy byli zebrać.

legisście, o byście byli zebrać.

legissem, o by byli zebrać.

Futurum.

Utinam Legam, Ō bym zebrać, zebrać mogł,

legas, o byś zebrać mogł,

legat, o by zebrać mogł.

Plurali. Utinam Legamus, Ō byśmy zebrać,

legatis, o byście zebrać,

legant, o by zebrać.

Coniunctivi modi tempus præsens.

Cum Legam, legas, legat. Gdyś zbieram, czyeam,

gdys zbierasz, gdys zbiera.

Plurali. Cum Legamus, gdys zbieramy,

legatis, gdys zbieracie,

legant, gdys zbierają,

Præteritum imperfectum.

Cum legerem, legeres, legeret, Gdyś zbierał,

czytał, gdys zbierał, gdy zbierał,

Plurali. Cum Legeremus, legeretis, legerent.

Gdyśmy zbierali, gdyście zbierali, gdy zbierali.

Præteritum perfectum.

Cum Legerim, Gdyś zebrał, wyczytał,

legeris, gdyż się zebrali/

legerit, gdyż zebrali/

Plurali. Cum Legerimus, Gdyżemy zebrali/

legeritis, gdyżście zebrali/

legerint, gdy zebrali.

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum legissem, Gdybym był zebrali/ wyczytał/

legisses, gdyś był zebrali/

legisset, gdy był zebrali.

Plurali. Cum Legissemus, Gdyśmy byli zebrali.

legissetis, gdyście byli zebrali/

legissent, gdy byli zebrali.

Futurum.

Cum Legero, Gdy zbiorę wyczytam/

legeris, gdy zbierzesz/ —

legerit, gdy zbierze/

Plurali. Cum Legerimus, Gdy zbierzemy/

legeritis, gdy zbieracie/

legerint, gdy zbiorą/

Potentialis modi tempus præsens.

Legam? Mam zbierać? czytać?

Præteritum imperfectum.

Legerem? Miałem zbierać? czytać?

Præteritum perfectum.

Legerim? Miałbym zbierać? czytać?

Præteritum plusquàm perfectum.

Legissem? Miałbym był zbierać kiedyś? czytać?

Futurum.

Legerim? Miałbym zbierać? czytać?

Permissivi, sive Concessivi modi tempus præsens.

Legam?

- Legam.** Day 20/ je zbieram/ czytam.
Præteritum imperfectum.
- Legerem.** Day 20/ sem zbierał/ czytał.
Præteritum perfectum.
- Legerim.** Day 20/ sem zebrał/ wyczytał.
Præteritum plusquam perfectum.
- Legissem.** Day 20/ zebym był zebrał/ wyczytał.
Futurum.
- Legero.** Day 20/ je zbiorę/ przeczytam.
Infinitivi modi tempus præsens.
- Legere. Zbierać/ & is ja zbieram/ zbierał/ zbiera/ czyta**
Præteritum imperfectum.
- Legere. Zbierać/ & is ja zbierałem/ czytałem.**
Præteritum perfectum.
- Legisse. Zbierać było/ & is ja zbierałem/ wyczytałem.**
Præteritum plusquam perfectum.
- Legisse. Zbierać było wyczytać/ zebrałem był/ wyczy-
tać.**
Futurum.
- Lecturum, ram, rum, esse, Zbierać trzeba/ & is
ja zbiorę.**
- Plurali. Lecturos, ras, ra, esse, Zbierzemy/ zbier-
ciecie/ zbiorą.**
Futurum præterito minus.
- Lecturum, ram, rum, fuisse. Co miał zbierać/ & is
miano zbierać/ czytać/ xc.**
- Plurali. Lecturos, ras, ra, fuisse, Co mieli zbierać/
xc. is my mieli zbierać/ mieliście zbierać/ xc.**
- Gerundia. Legendi, legendo, legendum, (czytaniu.
Zbierania/ czytania/ zbierając/ czytając/ zbieraniu/
Supina. Lectum, Lectu.**

Na zbiecanie/ na czytanie zbiecaniu/ czytaniu.

Participia Conjugationis Activa, temporis præsentis & imperfecti.

Legens, legentis. Zbierajocy/ czytajocy.

Futuri, Lecturus, ra, rum, Co ma zbieraci, czytać.

LEGOR. Verbum Passivum sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

I Egor, legeris, vel legere, legitur, Zbierajo mi!
Zbierajo ci!
Zbierajo go/ czytajo.

Plurali. Legimur, legimini, leguntur.

Zbierajo nas!
Zbierajo was!
Zbierajo ich.

Præteritum imperfectum.

Leg bar, legebaris, vel legbare, legebatur. Zbierano mi!
czytano mi!
Zbierano ci!
Zbierano go.

Plurali. Legebamur, legebamini legebantur.

Zbierano nas!
Zbierano was!
Zbierano ich.

Præteritum perfectum.

Lectus, as, um, sum, vel fui, es, vel fuisti, est,
vel fuit, Zebany jestem/ abo bytem/ zebany
jestes/ abo zebano mi!
wyczytano.

Plurali.

Lecti, lectæ, lecta, sumus, vel fuimus, estis, vel
fuistis, sunt, vel fuerunt, vel fuer. Zebani
jestemy!
abo byliemy!
byliście/ byli.

Præteritum plusquam perfectum.

Lectus, ra, um, eram, vel fueram, eras, vel fueras,
erat, vel fuerat. Zebany bytem/ abo bywałem.
Zebano mi!
był/ wyczytany byłem.

Plurali. Lecti, tæ, ra, eramus, vel fueramus, eratis,
vel fueratis, erant, vel fuerant Zebani byli

emy!

smę/ zebrani byliście/zebrani byli/ wyczytani.

Futurum.

Legar, legeris, vel legere, legetur. *3bioto mis/ wę/ cętajo/ 3bioto cie/ 3bioto go.*

Plurali. Legemur, legemini, legentur.

3bioto nas/ 3bioto was/ 3bioto ich.

Fit a Legam, in in r verso: fit Legar.

Imperat vi modi tempus praesens.

Legere, vel legitor, legatur. *Niech cie 3bierajo/ cętajo/ niech go 3bierajo/ cętajo/*

Plurali.

Legamur, legimini, vel legimur, legantur.

Niech nas 3bierajo/ cętajo/ niech was 3bierajo/ niech ich 3bierajo.

Futurum, sive modus mandativus.

Legitor tu, legeris, vel legere *Niech cie wisc 3bioto.*

Legitor, ille, vel legatur. *Niech go wisc 3bioto.*

Plurali.

Legimur, vel legimini. *Niech was 3bioto.*

Leguntur, vel legentur. *Niech onęch 3bioto.*

Oprativi modi tempus praesens, & imperfectum.

Utinam Leperer, lepereris, vel leperere, leperetur.

O by mis zebrano/ o by cie zebrano/ o by go zebrano.

Plurali. Utinam Leperemur, leperemini, leperentur

O by nas zebrano/ o by was zebrano, o by ich zebrano.

Præteritum perfectum.

Utinam Leſus, leſa, leſum, ſim, vel fuerim, ſis,

vel fueris, ſit, vel fuerit. *O bym był zebrany/*

ętaany/ o był był zebrany/ o by był zebrany.

F4

Plu-

Plurali.

Utinam Leſi, a, a, ſimus, vel fuerimus, ſitis, vel fueritis, ſint, vel fuerint, O byśmy byli zebrani / o byście byli zebrani / o by was zebrano ꝛc.

Præteritum pluſquàm perfectum.

Utinam Leſus, a, um, eſſem, vel fuiſſem, eſſes, vel fuiſſes, eſſet, vel fuiſſet. O bym był zebrany / abo bywał wyzytany / obyś był zebrany / przyczytany / wyzytan. ꝛc.

Plurali. Utinam Leſi, i, a, eſſemus, vel fuiſſemus, eſſetis, vel fuiſſetis, eſſent, vel fuiſſent. O byśmy byli / abo bywali zebrani / o byście byli zebrani / o by byli zebrani. Futurum.

Utinam Legar, legaris, vel legāre, legatur.

O by miś zebrano / czytano / o by ciś zebrano / o by go zebrano.

Plurali. Utinam Legamur, legamini, legantur.

O by nas zebrano / o by was zebrano / o by ich zebrano.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cum Legar, legaris, vel legāre, legatur. Gdyś miś zbierajo / czytajo / gdyś ciś zbierajo / gdyś go zbierajo. Plurali.

Cum legamur, legamini, legantur. Gdyś nas zbierajo / gdyś was zbierajo / gdyś ich zbierajo.

Præteritum imperfectum.

Cum Legerer, legereris, vel legerēre, legeretur.

Gdy miś zbierano / czytano / gdy ciś zbierano / gdy go zbierano.

Plurali. Cum Legeremur, legeremini, legerentur.

Gdy

Edy nas zbierano/gdy was zbierano/gdy ich zbierano
Præteritum perfectum.

Cum Lectus, a um, sim, vel fuerim, sis, vel fueris,
sit, vel fuerit. Edyjem jest/ abo był zebrany/
przeoczytany/gdyżes jest/ abo był zebrany/ prze-
czytany/ gdyż jest/ abo był zebrany/ przeoczytany.

Plurali. Cum Lecti, tæ, ia, simus, vel fuerimus sitis,
vel fueritis, sint, vel fuerint. Edyż jesteśmy/
abo byliśmy zebrani/ gdyż jesteście/ abo by-
liście zebrani/ gdyż są/ abo byli zebrani.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Lectus, ia, tum, essem, vel fuisset, esses, vel
fuisses, esset, vel fuisset. Edym był abo był był zebra-
ny/ wyczytany/ gdyś był zebrany/ gdy był zebrany.

Plurali. Cum Lecti, æ, a, essemus, vel fuissetus,
essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent. Edyśmy
byli/ abo byli byli zebrani/ gdyście byli/ abo by-
wali zebrani/ gdy byli zebrani. x.

Futurum.

Cum Lectus, ta, tum, ero, vel fuero, eris, vel fu-
eris, erit, vel fuerit. Edy mis zbioro/ wyczytajo/
gdy cis zbioro/ gdy go zbioro.

Plurali. Cum Lecti, æ, a, erimus, vel fuerimus,
eritis, vel fueritis, erunt, vel fuerint. Edy nas
zbioro/ gdy was zbioro/ gdy ich zbioro.

Potentialis modi tempus præsens.

Legar? Majo mis zbierac/ czytac?
Præteritum imperfectum.

Legeres? Mianoby mis zbierac/ czytac?
Præteritum perfectum.

Le.

Lectus, lecta, lectum, sim, vel fuerim? *Mianoby*
mis zbietać/ czytać?

Præteritum plusquàm perfectum.

Lectus, lecta, lectum, essem, vel fuissetm? *Mianoby*
mis byto zebrać/ wyczynać?

Futurum.

Lectus, lecta, lectum, ero, vel fuero? *Misby* *mis*
no zebrać/ mnie bado mieć czytać?

Permissivi, sive Concessivi modi tempus præsens.
 Legar? *Day to/ ze mis zbietajo?*

Præteritum imperfectum.

Legeret? *Day to/ ze mis zbietano/ czytano.*

Præteritum perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sim, vel fuerim, *Day to/ ze*
mis zbietano wyczyna.

Præteritum plusquàm perfectum.

Lectus, lecta, lectum, essem, vel fuissetm. *Day to/ ze*
mis byto zeb. no/ czytano.

Futurum.

Lectus, lecta, Lectum, ero, vel fuero. *Day to/ ze*
mis zbieta/ wyczyna.

Infinitivi modi tempus præsens.

Legi. *Być zbietanym/ czytanym/ iż zbietajo mis*
zbietajo cis/ zbietajo go. Zbietajo nas/ zbieta
jo was/ zbietajo ich.

Præteritum imperfectum.

Legi. *Być zbietanym/ czytanym/ & iż zbietano mis*
zbietano cis/ zbietano go. Zbietano nas/ zbie
tano was/ zbietano ich.

Præteritum perfectum.

Le-

Letum, da, tum, esse, vel fuisse. Być zebrany /
 przyczytany / & iż zebrany / jestem / abo byłem / zebrany
 / jestem / abo byłem, zebrany / jest / abo był / zebrano /
 / jest / abo było, zebrany / jest / abo był / zebrano /
Plurali. Letos, letas, leta, esse, vel fuisse. Jż
 jesteśmy / jesteście / so zebrani / czytani.

Præteritum plusquam perfectum.

Letum, am, um, esse, vel fuisse. Być było zebrany /
 przyczytany / & iż byłem / byłeś / był zebrany /
Plurali. Letos, letas, leta, esse, vel fuisse. Byli
 śmy / byliście / byli / zebrani / przeczytani.

Futu um.

Letum iri, vel legendum, dam, dum, esse, Miec
 być zebrany / & iż zbioro mi / zbioro ci /
 zbioro go / wyczytao.

Plurali. Letum iri, vel legendos, das, da, esse.
 Zbioro nas / zbioro was / zbioro ich.

Futurum præterito mistum.

Legendum, am, um, fuisse, Miec być zebrany / czy
 tany / abo wyczytany / miał być zebrany /

Plurali. Legendos, as, a, fuisse. Mamy być zebrani /
 macie być zebrani / mają być zebrani.

Participia præteriti.

Letus, a, um. Zebrany / czytany / zebrana / zebrane.
Futuri.

Legendus, da, dum. Co ma być zebrany / czytany /
 ma być zebrana / ma być zebrane.

QUARTA CONJUGATIO.

AUDIO, Verbum Activum, modi Indicativi,
 temporis presentis, numeri singularis, personæ
 primæ, Conjugationis quartæ, sic conjugabitur.

Indi-

Indicativi modi tempus præsens.

Aldio, audis, audit,

Styßei, abo stucham, styßyßi, styßy.

Plurali. Audimus, auditis, audiunt.

Styßemy, styßyciei, styßo.

Præteritum imperfectum.

Audiebam, audiebas, audiebat.

Stuchatem, styßates, styßat.

Plurali. Audiehamus, audiebatis, audiebant.

Styßelißmy, styßelißcie, styßeli,

Præteritum perfectum.

Audivi, audivisti, audivit.

Ustyßatem, ustyßates, ustyßat.

Plurali. Audivimus, audivistis, audiverunt, vel

audivère. **U**styßelißmy, ustyßelißcie, ustyßeli,

Præteritum plusquam perfectum.

Audiveram, audiveras, audiverat.

Ustyßatem byt, ustyßates byt, ustyßat byt.

Plurali. Audiveramus, audiveratis, audiverunt.

Ustyßelißmy byli, ustyßelißcie byli, ustyßeli byli.

Futurum.

Audiam, audies, audiet.

Ustyßei, ustyßyßi, ustyßy.

Plurali. Audiemus, audietis, audient.

Ustyßemy, ustyßyciei, ustyßo.

Imperativi modi tempus præsens.

Audi, vel audito, audiat.

Styßi, niech styßy.

Plurali. Audiamus, audite, vel auditote, audiant.

Styßmy, styßcie, niech styßo.

Futu-

Futurum, sive modus mandativus.

Audito tu, vel audies, audito ille, vel audiet.

Stuchaj wisc/ niech on wisc stucha.

Plurali.

Auditote, vel audietis, audiunto, vel audient.

Stuchajcie wisc/ niech wisc stuchajcie.

Optativi praesens & imperfectum.

Utinam Audirem, audires, audiret.

⓪ bym slyſzał/ o byś slyſzał/ o by slyſzał.

Plurali.

Utinam Audiremus, audiretis, audirent.

⓪ byśmy slyſżeli/ o byście slyſżeli/ o. by slyſżeli.

Præteritum perfectum.

Utinam Audiverim, audiveris, audiverit.

⓪ bym slyſzał/ o byś slyſzał/ o by slyſzał.

Plurali

Utinam Audiverimus, audiveritis, audiverint.

⓪ byśmy uslyſżeli/ o byście uslyſżeli/ o by uslyſżeli.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Audivissem, audivisses, audivisset.

⓪ bym był uslyſzał/ o byś był uslyſzał/ o by był uslyſzał.

Plurali.

Utinam Audivissemus, audivissetis, audivissent.

⓪ byśmy byli uslyſżeli/ o byście byli uslyſżeli.
o by byli uslyſżeli.

Futurum.

Utinam Audiam, audias, audiat.

⓪ bym slyſzał/ abo mogł slyſzeć/ o byś slyſzał/ oby slyſzał.

Plurali

Utinam Audiamus, audiatis, audiant.

⓪ by

Obyámý styszeli/ o byście styszeli/ o by styszeli.

Conjunctivi modi tempus praesens.

Cum Audiam, audias, audiat.

GDYŹ styszeli/ GDYŹ styszysz/ GDYŹ styszysz.

Plurali.

Cum Audiamus, audiatis, audiant.

GDYŹ styszemy/ GDYŹ styszycie/ GDYŹ styszcie.

Præteritum imperfectum.

Cum Audirem, audires, audiret.

GDYM styszali/ GDYS styszali/ GDY styszali.

Plurali.

Cum Audiremus, audiretis, audirent.

GDYÁMY styszeli/ GDYŚCIE styszeli/ GDY styszeli.

Præteritum perfectum.

Cum audiverim, audiveris, audiverit.

GDYŹEM ustyszali/ GDYŹES ustyszali/ GDY ustyszali.

Plurali.

Cum Audiverimus, audiveritis, audiverint.

GDYŹEÁMY ustyszeli/ GDYŹEŚCIE ustyszeli/ GDYŹ ustyszeli.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Audivissem, audivisses, audivisset.

GDYM BYI ustyszali/ GDYS BYI ustyszali/ GDY BYI ustyszali.

Plurali.

Cum Audivissemus, audivissetis, audivissent.

GDYÁMY BYI ustyszeli/ GDYŚCIE BYI ustyszeli/ GDY BYI ustyszeli.

Futurum.

Cum Audivero, audiveris, audiverit.

GDY styszali/ GDY styszysz/ GDY styszysz.

Plurali.

Cum Audiverimus, audiveritis, audiverint.

GDY

Gdy usłyszymy gdy usłyszycie/ gdy usłyszę.

Potentialis modi tempus præsens.

Audiam? Mam słyszeć/ słuchać.

Præteritum imperfectum.

Audirem? Miałem słyszeć.

Præteritum perfectum.

Audiverim? Miałbym usłyszeć.

Præteritum plusquam perfectum.

Audivissem? Miałbym być usłyszeć.

Futurum.

Audivero. Będzie miał słyszeć.

Permissivi sive Concessivi modi tempus præsens.

Audiam. Daj to/ że słyszę/ abo słucham.

Præteritum imperfectum.

Audirem. Daj to/ żebym słyszał.

Præteritum perfectum.

Audiverim. Daj to/ żebym usłyszał.

Præteritum plusquam perfectum.

Audivissem, Daj to/ że bym usłyszał.

Futurum.

Audivero. Daj to/ że usłyszę/ chociaż słuchać będzie.

Infinitivi modi tempus præsens.

Audire. Słuchać/ słyszeć/ & iż ja słyszę/ słyszycie/ słyszę.

Słyszemy/ słyszycie/ słyszę.

Præteritum imperfectum.

Audire. Słyszeć/ & iż ja słyszałem/ słyszałeś/ słyszał.

Słyszeliśmy/ słyszeliście/ słyszeli.

Præteritum perfectum

Audivisse. Usłyszec/ & iż ja usłyszałem.

Præteritum plusquam perfectum.

Audi-

Audivisse. *Ustyszeć byto/ & izem ja byt ustyszał.*

Futurum.

Auditurum, ram, rum, esse. *Co ma ustyszeć/ & iz ja ustysze/ ustyszys/ ustyszt.*

Plurali.

Audituros, as, a, esse. *Ustyszemy, bedziemy slyszec/*
Futurum praeterito mitum.

Auditurum, ram, rum, fuisse. *Co miał slyszec/ & iz ja miałem slyszec.*

Plurali. *Audituros, ras, ra, fuisse. Co mieli slyszec/ & iz mieliśmy slyszec.*

Gerundia. *Audiendi, audiendo, audiendum.*

Slyszenia/ na slyszenie/ slyszoc/ ku slyszeniu.

Supina. *Auditum, auditu. Slyszenia/ku slyszeniu.*

Participia Praesentis temporis.

Audiens, audientis. Slyszocy.

Futuri.

Auditurus, ra, rum. Bedy bedzie slyszal/ abo ma slyszec
AUDIOR, Verbum Passivum sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus praesens.

A *Udior, audiris, vel audire, auditur.*

Slyszo mie/ slyszo cie/ slyszo go.

Plurali. *Audimur, audimini, audiuntur.*

Slyszo nas/ slyszo was/ slyszo ich.

Præteritum imperfectum.

Audiebar, audiebaris, vel audiebāre, audiebatur.

Slyszano mie slyszano cie slyszano go.

Plurali. *Audiebamur, audiebamini, audiebantur.*

Slyszano nas/ slyszano was/ slyszano ich.

Præteritum perfectum.

Audi-

Auditus, ta, tum, sum, vel fui, es, vel fuisti, est vel fuit. *Jestem/ abo bytem usłyżany/ jesteś abo byś teś usłyżany/ jest abo byt usłyżany.*

Plurali. *Auditi, auditæ, audita, sumus, vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, vel fuerunt, vel fuere, Jesteśmy/ abo byliśmy usłyżani/ jesteście abo byliście usłyżani/ są abo byli usłyżani.*
Præteritum plusquam perfectum.

Auditus, ta, tum, eram, vel fueram, eras, vel fueras, erat, vel fuerat, *Bytem usłyżany abo bywałem słuchany/ byłeś usłyżany/ był usłyżany.*

Plurali. *Auditi, tæ, ta, eramus, vel fueramus, eratis vel fueratis, erant, vel fuerant, Byliśmy usłyżani/ byliście usłyżani/ byli usłyżani/ abo bywali.*
Futurum.

Audiar, audieris, vel audiēre, audietur.

Usłyżo mi/ usłyżo ci/ usłyżo go.

Plurali. *Audiemur, audiemini, audientur.*

Usłyżo nas/ usłyżo was/ usłyżo ich.

Imperativi modi tempus præsens.

Audire, vel auditor, audiat.

Niech ci/ usłyżo/ niech go usłyżo.

Plurali.

Audiamur, audiemini, vel audimur, audiantur.

Niech nas usłyżo/ niech was usłyżo/ niech ich usłyżo.

Futurum sive modus mandativus,

Auditor tu, audieris, vel audiēre, auditor ille, vel audietur, *Niech ci/ usłyżo/ niech go usłyżo/ abo usłuchaj/ niech go usłyżo.* *Plurali.*

Audimur, vel audiemini, audiuntur, vel audientur.

G

tur.

tur. *Niech was ustyżo/ niech ich ustyżo/*

Optativi præsens & imperfectum.

Utinam Audirer, audireris, vel audirere, audiretur.

○ by mie styżano/ o by cie styżano/ o by go styżano.

Plurali.

Utinam Audiremur, audiremini, audirentur,

○ by nas styżano/ o by was styżano/ o by ich styżano.

Præteritum perfectum.

Utinam Auditus, ta, tum, sim, vel fuerim, sis vel

fueris, sit, vel fuerit, ○ by mie styżano/ abo usty-

żano/ o by cie ustyżano/ o by go ustyżano.

Plurali Utinam auditi, tæ, ta, simus vel fuerimus,

sitis, vel fueritis, sint vel fuerint. ○ by nas u-

styżano/ o by was ustyżano/ o by ich ustyżano.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam auditus, a, um, essem, vel fuisset, esses vel

fuisset, esset, vel fuisset, ○ by mie byto ustyżano/ abo

wystuchano/ o by cie byto ustyżano/ oby go byto u-

styżano. Plurali.

Utinam Auditi, tæ, ta, essemus, vel fuissetis, essetis,

vel fuissetis, essent, vel fuissent, ○ by nas byto u-

styżano/ o by was byto ustyżano/ o by ich byto u-

styżano. Futurum.

Utinam audiar, audiaris, vel audiare, audiat, ○ by

mie ustyżano o by cie ustyżano/ o by go ustyżano.

Plurali. Utinam audiamur, audiamini, audiantur.

○ by nas ustyżano/ o by was ustyżano/ oby ich

ustyżano.

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cum audiar, audiaris vel audiare, audiat.

○ by

Гды миѣ слыѣа/ гды циѣ слыѣа/ гды го слыѣа.

Plurali. Cūm Audiamur, audiamini, audiantur.

Гды нас слыѣа/ гды was слыѣа/ гды ich слыѣа.

Præteritum imperfectum.

Cūm Audirer, audireris, vel audirere, audiretur.

Гды миѣ слыѣано/ гды циѣ слыѣано/ гды го слыѣано.

Plurali.

Cūm Audiremur, audiremini, audirentur.

Гды нас слыѣано/ гды was слыѣано/ гды ich слыѣано.

Præteritum perfectum. (слыѣано.

Cūm Auditus, ta, tum, sim, fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit.

Гды миѣ у слыѣано/ гды циѣ у слыѣано/ гды го у слыѣано.

Plurali.

Cūm Auditi, tæ, ta, simus, vel fuerimus, sitis, vel fueritis, sint, vel fuerint.

Гды нас у слыѣано/ гды was у слыѣано/ гды ich у слыѣано.

Præteritum plusquàm perfectum.

Cūm Auditus, ta, tum, essem, vel fuisset, esses, vel fuisses, esset vel fuisset,

Гды миѣ быто у слыѣано/ Гды циѣ быто у слыѣано/ гды го быто у слыѣано.

Plurali. Cūm Auditi, tæ, ta, essemus vel fuissetis, essetis, vel fuissetis, essent, vel fuissent,

Гды нас быто у слыѣано/ гды was быто у слыѣано/ гды ich быто у слыѣано.

Plurali. Cūm Auditi, tæ, ta, essemus vel fuissetis, essent, vel fuissent,

Гды нас быто у слыѣано/ гды was быто у слыѣано/ гды ich быто у слыѣано.

Plurali.

Futurum.

Cūm Auditus, audita auditum, ero, vel fuero, eris, vel fueris, erit, vel fuerit.

Гды миѣ слыѣа/ гды циѣ слыѣа/ гды го слыѣа.

Plurali.

Г2

Cūm

Cum Auditi, ta, ta, erimus vel fuerimus, eritis, vel fueritis, erint, vel fuerint. Gdy nas uslyśa, śia, gdy was uslyśa, gdy ich uslyśa.

Potentialis modi tempus praesens

Audiar? Ja mam być uslyśany.

Præteritum imperfectum.

Audiar? Mnieby uslyśano.

Præteritum perfectum.

Auditus, audita, auditum, sim, vel fue im?

Mnieby miano uslyśeć abo słuchać.

Præteritum plusquam perfectum.

Auditus, audita, auditum, essem vel fuissetm?

Mnieby miano było uslyśeć.

Futurum.

Auditus, audita, auditum, sim vel fuerim?

Mnieby miano uslyśeć, jabym miał być uslyśany.

Permissivi sive Concessivi modi tempus praesens.

Audiar, Day to je mie uslyśa.

Præteritum imperfectum.

Audirer, Day to, je mie uslyśano.

Præteritum perfectum.

Auditus, audita, auditum, sim, vel fuerim,

Day to jeby mie było uslyśano.

Præteritum plusquam perfectum.

Auditus, ta, tum, essem, vel fuissetm, Day to, je

by mie było uslyśano. Futurum.

Auditus, audita, auditum, ero, fuero,

Day to, je mie uslyśa.

Infinitivi modi tempus praesens.

Audiri, Być uslyśanym, & iz mie uslyśa.

Præ-

Præteritum imperfectum.

Audiri Być styśanym/ & iz mis styśano.

Præteritum perfectum.

Auditum, tam, tum, esse vel fuisse, Być byto styśanym & iz ja jeśtem styśany/ ustyśano mis.

Plurali. Auditos, tas, ta, esse, vel fuisse, Być byto styśanemi/ xc.

Præteritum plusquam perfectum,

Auditum, tam, tum, esse, vel fuisse, Być byto ustyśanym/ & iz ja bytem ustyśany.

Plurali. Auditos, tas, ta, esse, vel fuisse, Być byto styśanemi, xc. Futurum.

Auditum iri, vel audiendum, dam, dum, esse
Mieć być styśanym/ & iz bado mis styśeć.

Plurali.

Auditum iri, vel audiendos, das, da, esse,

Bado nas styśeć, xc.

Futurum præterito mistum.

Audiendum, dam, dum, fuisse. Mieć być ustyśanym/ & iz miać być ustyśanym.

Plurali.

Audiendos das, da, fuisse, Co mieli być ustyśani.

Participia Præteriti temporis.

Auditus, ta, tum, Ustyśany/ ustyśana/ ustyśane.

Futuri.

Audiendus, audienda, audiendum. Reorego ustyśa// co ma być styśany.

ADMONITIO.

De Verbis Supinō carentibus.

Quæ Verba Supinīs carent, carent etiam parti-

cipiis futuri in rus, & præteriti temporis: Item præteritis perfectis, & plusquam perfectis passivis omnium modorum, ac futuro Passivo Coniunctivi modi: præterea Futuro infinitivi, tum agendi, tum patiendi, quod ex voce simili Supino & infinito iri suppletur. Ideoque ea verba subiecimus, ne inter Coniungendum frustra, his quaerendis temporibus, pueri fatigentur. Quorum unum aut alterum diligens Magister singulis, alternisve diebus declinandum, versusq; ipsos ediscendos curabit. Ea vero sunt: Nulla Supina Mico, Strido, seu Strideo gignunt: Migam/ Skrypię/ Zgrytam/ Luceo, ningo, Silet, Fulget cum Luceo, Friget: Placze/ Snieze/ Mleczę/ Lęni się/ Jasnije/ Ziebnę. Urgeo, cum sorbet, Turget, Connivet, & alget: Przynaglę/ Szępę/ Nędymę się/ Poględam przez spęty/ Marznę/ Ziebnę. Flaveo cum Timeo, Paveo, cum Ferveo, Livet: Zęcieję/ Boję się/ Lękę się/ Węę/ Sinije. Congruo cum Sapio, Lambio cum Respuo, Linquo: Przystę mi/ Smękuję/ Lięę/ Bardzę/ Opużęcam. Ingruo, cum Batuo, Posco, Metuoq; Pluoq; Nascierę/ Chwostę/ Zędam/ Stręchę się/ Dędję. Et dispendo, Luo, Scando, Compesco, Fatisco: Dęię/ Ciępię/ Stępę/ Szęmuję/ Wstęję Hisco, Scabo, Sugo, Nolo cum Prodigio, Dego: Rozstępuję się/ Drępię się/ Nęchęę/ Veręcę/ Tręcę. Annuo cum sociis, Vado, cum Gliscere, Vergo: Przęzwęcę/ Jęę/ Szęęcę się/ Słęcęnię się. Disco, Tremo, Satago, Fero, atq; Incesso, Refello.

Vczę

Uczę się / Uczę / Statam się / Bije / Nalegam / Zbijam. Ambigo, Sterto, Rudo, Pfallo, cum Cernere, Sido: *Wacpie / Spie / Ryczę / Spiewam / Wiedzę / Sadowię się.* Et Vescor Linqvor, Medeor, Reminiscor, & Angor: *Jem / Topnieję / Leczę / Wspominam, trostkam się.* Et Volo, Malo, Furit, præq; Antecellere ringor: *Chcę / Wolę / Szaleję / Przeciodzę / Bryzę się /* Et quod poscit ui, modo sit neutrale secundæ: ut: Studeo, Eminco, exceptis, quæ suggeret usus, *Uczę się / wynoszę się.* Tum Iuvo, cum Serpo, di& s addenda putarem: *Katuję / Czotęgam się / Postępuję / Szerzę się.* Quæq; fere gignit Meditor, quæq; Inchoo Verbum: *Rozmyślę / zacznę.*

CAPUT VI.

SCHOLIA in Conjugationibus Verborum.

De modorum ac temporum vi, significatione, usu.

Quæ sequuntur Scholia, per Auctoris Commentarios sparsim diffusa, hoc loco ordine digesta atque contracta, cum scœnore reddimus: præcipuè, ut per ea Magistri ipsi proficiant, ac modorum naturam temporumq; percipiant; deinde, ut pro captu, atq; opportunitate nonnulla instillent discipulis, siue dum inflexiones verborum mandant memoriæ, siue dum iis in tertia & Secunda Classibus, Scriptor Latinus explicatur.

SCHOLION. I.

1. Modos Verborum, quos Varro lib: 3. de Analog: species: Fabius lib: 1. c. 5. *Status & qualitates* appellat: idem Fabius ait quosdam fecisse sexies,

alios octo; rursus nonnulli, (Auctore Diomede) fecere novem, alii decem: plerique tamen praecipuos illos, ac per vulgatos quinque: quos ita nos sequimur, ut suum tamen Potentiali ac permissivo locum reservemus.

2. Tempora Modorum quinque sunt. Praesens, aliquid tunc agi significat, ut *Antonius pecuniâ vos oppugnat*. Futurum, aliquid faciendum: ut: *quidquid agatur, scribam ad te*. Praeterita tria, imperfectum actionem praeteritam inchoatam, necdum perfectam, ut: *causam frequenter in senatu obtinebamus*. Perfectum, actionem praeteritam perfectam & absolutam, ut: *haec Idibus Maji scripsi*. Plusquam perfectum, actionem absolutam & perfectam, multo ante tempus praeteritum, sive imperfectum, sive perfectum, ut: *pridie, quam haec scripsi, Senatus auctoritas intercesserat*. Vide Diomedem lib: 1.

3. Futurum quoque; Varroni lib: 2. & 3. de Analog: aliud est *Imperfectum*, id est, imperfectum: quod actionem, passionemve significat futuri temporis, nondum tamen perfecte exactam; & hoc propriam habet in indicativa vocem; ut *Legam*. Aliud est *Exactum*, hoc est perfectum, quod aliud significat futuro tempore, sed tunc quasi exactum, atque perfectum, & hoc cum futuro Coniunctivi voce consentit: Ut *Legero*, *Види сыят*. Cic: ad Attic: libro 3 Ep: 18. *Cum tu haec leges, ego illum fortasse convenero*. *Види то сыят видіеѣ' ja podobno go odwiedze*. Ubi plus est,

est, quam si dixisset: *Conveniam*. Plerumq; Futuri *exacti* voces non plus significant, quàm *inflecti*. Cic. lib: 2. Epist: ultimã: *Gratissimum mihi feceris, si ad me Ciliciam quàm primùm veneris*. *WczyniŃi/jezeli przyciŃdzies*.

4. Quem pleriq; Grammatici Modum Indicativum vocant, quòd eò aliquid indicamus: is Varroni dicitur *rogandi respondendiq; species*; à Fabio lib: 1. c. 6. *Modus fatendi*: à Diomode, ac Prisciano lib: 10. *Finitivus* seu *Definitivus* à Probo ac Donato, *Pronuntiativus*: à Philosophis, *Enuntiativus*; propterea; quòd hõc modò vel interrogamus quidpiam, vel respondemus interroganti, vel fatemur, vel definimus aliquid, vel pronuntiamus, sive enuntiamus.

5. *Præteriti ætivi* vocibûs, *Laudavere, Docuere*, ac similibûs, Quintilianus l. 1. c. 5. utendum svadet, non tantum cùm de duobus sermo est: sed etiam cùm de pluribus. Cic: 3. in Ver: *Quo in numero complures è nostris fuere*.

6. *Præteritum Passivum*, *Laudatus sum, vel fui*, & ejusmodi alia, Servius aliq; Grammatici, duo putant esse *Præterita*; illud *propinquius*, hoc *remotius*. Sic etiam in plusquàm perfecto, *Laudatus eram*, *propinquius*; *Laudatus fueram*, *remotius*: atq; ita duo faciunt *Præterita*, tũ perfecta, tum plusquàm perfecta: alterum *propinquius*, alterum *remotius*. Verum hoc discrimen raro admodum Latini Scriptores observant. Certè Cicero seic semper *Præterito propinquiore* utitur, etiam cùm

de

de rebus multò ante actis est sermo. ùt pro Rab: Posth: Platonem in maximis periculis *versatum esse* accepimus. Demetrium, qui Phalereus vocitatus est, *vita esse privatam*. Non dixit *fuisse*, sed *esse*, cum de Platone ac Demetrio loqueretur: quorum hic trecentis ipsis, ille quadringentis prope modum annis ante Ciceronem vixerat.

7. Imperfectum Quartæ Conjugationis: *Audiebam* &c. sæpè è litera imminutum apud Poetas invenies: *Lenibant, nutribant, insignibant, vestibant, polibant, redimibant, audibant, &c.* Quæ minime tibi, in soluta præsertim oratione, permiseris.

8. Futurum ejusdem Quartæ in *am*, ùt: *audibam*, in *ibo*, Poëtæ Comici interdum usurpant, ùt: *operibor, audibis, mollibit, lenibunt, aperibo, operibo, &* alia, quæ exoleverunt; eaq; ne in carmine quidem, facile mihi ipse permiserim.

SCHOLION II.

De Syncope in præteritis Indicativi, aliorumq; Modorum.

1. Præterita Modorum omnium in media voce Syncopen, hoc est, concisionem admittunt, expunctis *vi, ve*, syllabis; vel *v*, litera. Præteritum enim perfectum in *avi*, primæ Conjugationis, vel in *ivi*, Tertiæ, aut Quartæ, è secundis personis utriusq; numeri, *vi*, syllabam è media voce interdum elidit: *Laudavisti, petivisti, audivisti*, per syncopen: *Laudâsti, petisti, audâsti*, numero multitudinis. *Laudâstis, petistis, audistis,*

his. In aliis modis simpliciter. *Laudâsses, pe-*
sses, audîsses. Imò & in his quoque primæ, ter-
 tiæq; personæ, præsertim Conjugationis primæ,
 ut: *Laudâssim, laudâsset.* Quò etiam spectant
 apud Cicero: *Consuêsti, suêssim, cognôsti, decre-*
sset, pro consuévisti, suévissent, cognovisti, decre-
vissent. Sic *nôsti, nôsse, pro novisti, novisse, &*
similia.

2. At verò à tertia Pluralis Perfecti, primæ
 Conjugationis, & è plusquam perfecto Indicati-
 vi, ac perfecto Futuroque Conjunctivi, *ve* syl-
 laba è media voce interdum exteritur, ut: *Lau-*
daverunt, laudârunt, laudaveram, laudâram,
laudaverim, laudâveriat, laudârint. Quò spe-
 ctant hæ apud Ciceronem: *Cognôrim, decre-*
rant, consuêrat, nôrit: pro cognoverim, decre-
verant, consueverant, noverit, & similia.

3. Deniq; Tertiæ, Quartæq; Conjugationis
 primæ præsertim, tertiæq; personæ à præteritis
 in *ivi*, literam *v* interdum abjiciunt: *petivi, pe-*
tii, petivit, petiit, petivimus, petiimus, pe-
tiverunt, petierunt. Sic etiam *audivit, audîit,*
audiverunt, audierunt. Et in aliis modis: *pe-*
tissem. & interdum, petissem, audissem. Quan-
 do autem his, vel illis integris imminutisve ver-
 bis sit utendum, usus optimus Magister adhiben-
 dus erit. Cic: in Orat: Quid? quod sic loqui: *nôsse*
judicâsse, vetant, novisse, jubent, judicavisse?
 quasi verò nesciamus in hoc genere, & plenum
 rectè dici, & imminutum usitate.

4. Prisc: lib: 1. c. monet: verba quæ in themate v habent literam, non imminui in præterito, ut: Lavo, lavi, lavisti, non lãsti Faveo, favi, favisti, non fasti. Moveo, movi, movisti, non mõi, &c.

SCHOLION III.

De Imperativo Modo & Mandativo.

1. Modus hic à Grammaticis ab imperando potissimùm nomen accipit. *Quamvis eò modò etiam probibeamus, precemur, hortemur, misericordiam imploremus, & mandat: legesq; demus:*

2. Duo habet tempora: Præsens, (qui proprie Imperativus est modus Diomedii lib: 1.) & Futurum, quem modum mandativum appellat; quia (inquit) in præsentis tempore imperare solemus, ut fiat: in futuro, mandare. Sic Fronto: videte, inquit, imperat, videtote, mandat. Dicitur & Modus legitimus, quia illò *præcepta legesq; damus. Quanquam hæc tempora sæpe reciprocantur, & alterum pro altero ponitur.* Q. Cic: de petit: Consul: Cura, ut tui cupidi sint: elaborato, appetito. Legum latores tamen in legibus Futurum semper usurpant, ut videre est apud Ciceron: lib: 2. & 3. de Leg: Sic Cato, & Columella, cum rei rusticæ Leges tradunt.

3. Futurum adhuc duplex est, alterum Modi hujus proprium, quem Modum Mandativum, ac legitimum appellari diximus. Alterum idem ac Futurum Indicativi, sive infectum, sive exactum, quod cum futuro conjunctivi voce consistit,

sentit; nam his etiam imperium significamus. Cicero ad Cassium lib: 15. Valebis igitur, meq; amabis. Ad Attic: lib: 5. Tu nihil ei dixeris. Sic etiam cum prohibemus: Ne feceris, ne dixeris. Interdum utrumq; tum indicativi, tum Mandativi Modi Futurum permiscetur. Pyrrhus enim sic mandat Priamo: lib: 2. Æneid: Referes, & nuntius ibis. degeneremq; Neoptulemum narrare memento.

4. Utuntur & Scriptores præsentis Coniunctivi in Imperando, Cic: ad Attic: lib: 6. *Attice meis verbis salutem des.*

5. Futurum seu modum Mandativum, voce patiendi haud ita facile reperies. Plaut. *Eph: Si placebit, ut in minor consilium.*

SCHOLION IV.

De Modo Optativo.

1. Optativus Modus, qui ab optando nomen accepit, optandi poscit particulas. Hæ fere sunt: O, si, O si, utinam, O utinam. O ut, Sic, quam, ita:

2. Eiusmodi Adverbia seu particulas, ad maiorem explicationem addi, ac sæpè à Scriptoribus prætermitti, quia Optativa verba per se indicant, & rem, & votum, docet Prisc: lib: 16. afferens illud Lucani lib: 1. *Dii visa secudent: & fibris sit nulla fides.* Sic lib: 2. cum optaret Cato pro Patria mortem oppetere: *O utinam Cœliq; &c.* mox in eodem affectu generoso pergens, ait: *Me gemina signent acies; me barbara telis turba petat.* Sexcenta huiusmodi habent Auctores.

Quæ

Quæ si quis ad Potentialem vel permissivum Modum referat: nã is Optativum modum (ut advertit auctor) omnino sustulerit.

SCHOLION V.

De Modo Conjunctivo, seu subjunctivo.

1. Grammatici Modum hunc Conjunctivum, Adjunctivum, Subjunctivum appellant: cum enim tres Modi priores, verbi alterius adminiculo, magna ex parte non egeant; Modus hic alia sibi verba necessariò adjungit, necitq; beneficio particularum conjunctivarum, *Cum, Quod, Si, Ni, Nisi, Quamvis, Licet, Ut, Ne, Quod, pro Ut, Dum,* vel *modo, pro dummodo, & Relativi: Qui, quæ, quod, & provocabuli: Quisquis, & particulæ: Cur An, Num.* ut: *Nescio, cur venerit, nescio, an redierit.* Interdum tamen particula *Si* reticetur. Cic: Philip: 13. *Recesseris, omnes insequentur: manseris, barebis;* sæpe etiam particula *Ut* eleganter omittitur. Ad Att: lib: 1. Ep: 3. *Nunc sentio, venias ad id tempus, quod scribis.*

2. Quinque habet tempora, ut Modus Indicativus: quanquam ea permutantur interdum; ut Præsens pro Imperfecto. Ter: Andr: *Tu si hic sis, aliter sentias.* Ibid. Act: 5. Sc. 1. *Nam si cogites, omittas me onerare injuriss.* Plaut: Aulul: *Sexcenta sunt, quæ memorem, si sit otium: id est, memorarem, si esset otium.* Georg: 4. *Ni jam sub fine laborum vela trabam.* Curandum vero ut apte tempora copulentur, sibiq; respondeant, imperfectum imperfecto; ut: *Dicerem si scirem*
Plus.

Plusquam perfectum, Plusquam perfecto, ut: *Dixissem, si scivissem.* Cicero Attic: libro 8. *Plura scriberem, si ipse possem.* Idem in Bruto: *Si corpore valuisset, in primis habitus fuisset disertus.* Quanquam & interdum Imperfectum plusquam perfecto jungitur. Ad Att: lib: 7. *Si scriberem ipse, longior epistola fuisset.* Sic & Modi permutantur interdum: Ovidius 1. Amor: El:6. *Solus eram, si non seivus adesset amor: Id est, solus essem.*

3. Præter futurum *ro* syllabâ finitum, est & alterum *rim* syllabâ terminatum, cum Præterito ejusdem Coniunctivi voce consentiens. Plaut: Pseudol: *Quis igitur drachmam reddet, si dederim tibi?* Ter: Andr: 2. *Si te exemerim, ego pro te molari.*

4. Futurum subiunctivi primæ Coniugationis apud Priscos *asso* syllabâ terminabatur. ut. *Laudâsso laudâssis.* In Cicerone lib: 3. de legibus reperies: *Interrogâssit, indicâssit, imperâssit, creâssit, locâssit, & Passive: quid turbâssitur.*

5. Secundæ Coniugationis in *ssô*, unde apud Ciceronem: *Habêssô, prohibêssô, licêssit, pro habuero, prohibuero, licuerit,* Apud Virgilium *Jussô* pro *Jussero.*

6. Tertiæ in *im*, ut: *Faxim, axim, perduim, creduim, &c.* pro: *fecero, egero, perdidero, credidero.*

SCHOLION VI.

Gerundia Polonica quomodo Temporibus Coniunctivi Latinis respondeant.

1. Ge-

1. Gerundio Polonico Latine reddendo laborant, ac sæpè falluntur pueri. Nam quando præsentis aut imperfecti, quando perfecti, aut plusquam perfecti tempore Coniunctivi utendum sit, non facile intelligunt. Quocirca hoc loco animadvertendum est, duas esse Polonis Gerundiorum formas, scilicet in *jac* & *by* ut *chwalcac* / *chwacilwby*; *czytajac* / *czytawby*, quorum prius, (quando sola ponuntur, nulla adjuncta voce) præsentis, & imperfecti; posterius præteriti perfecti, & plusquam perfecti Coniunctivi frequentius latine reddi solent; ut: *chwalcac* / cum laudem, vel laudarem. *uczac* / cum doceam, vel docerem. *chwacilwby* / cum laudaverim, vel laudavissem. *uczawby* / cum docuerim, vel docuissim.

2. Quando Gerundia *bedac* & *bywby* ponuntur cum participio præteriti temporis cujuscunq; verbi: primum esset latine per præteritum perfectum passivum Coniunctivi: alterum per Præteritum plusquam perfectum; ut: *bedac nauczony* / cum sit, vel fuerit doctus: *bywby chwaloney* / cum esset laudatus.

3. Quoties Gerundia cum verbo aliquo integram implent orationem, si verbum illud adjunctum Gerundio in vernacula lingua fuerit præsentis, aut imperfecti, aut futuri temporis; reddi debet latine per tempus præsens; aut imperfectum, aut futurum Coniunctivi modi; ut: *Nie postspujesz w krasomowstwie, z taką pilnością czytajac Cicerona.* Nihil proficis ad eloquentiam,

am, cum Ciceronem tam studiose legas. *Uczac się Rudymencow, poymowatem wiele rzeczy. Cum Rudimentis studerem, multa discobam. Urodziwszy się do Uczyszny, bedzieß miat pilnieyße staranie o rzeczy twoich. Cum redieris in Patriam, res tuas diligentius curabis.*

4. Quod si Gerundium habuerit adjunctum verbum temporis perfecti: respondebit illi in oratione latina tempus plusquam perfectum conjunctivi modi, ut: *Bedac w Athenach nauczytem się Greki. Cum fuissim Athenis, didici Græcas literas.*

5. Cæteras per Gerundium loquendi formas, si quæ occurrent, poterit Magister ipse discipulis tradere; cum nos illas potissimum attigerimus, quæ omnium frequentissime in sermonem videntur incidere.

SCHOLION VII.

De Modo Potentiali.

i. Modus Potentialis, & Permissivus sive Concessivus, quinque habet tempora, atq; easdem voces, quas Conjunctivus: significatione tamen longè diversâ. Ex quo apertissime intelligimus modorum diversitates, præcipue ex significationis dissimilitudine oriri. Quod idem in Nominum casibus videre licet. Nam quamvis nominativus, & Vocativus, Dativus item, & Ablativus multitudinis voce similes sint: diversi tamen sunt casus, alia enim nominandi, alia vocandi, alia dandi, alia auferendi est significatio. Quare, ut

H

casus.

casus, quàmvis voce simillimi, à Grammaticis tamen propter significationis dissimilitudinem distincti sunt: ita hi tres modi mihi necessariò videntur separandi. Frequenter enim in explicandis scriptoribus hærebit Ludi-Magister: nisi hos modos discernat, eorumq; vim ac naturam penitus internoscat.

2. Dicitur Potentialis modus, quòd potentiam, five, (ut Priscianus loquitur,) possibilitatem adsignificat; quare verbo possum fere explicari solet: non raro tamen verbo Debeo, aut Volo, prout loci sententia postulat.

3. Voces hujusmodi: *Sin? Laudem?* cum interrogatione fere usurpantur. *Ta mam byc? Ta mam chwalic.* Quam ob causam interrogationis notam singulis temporibus adjecimus: quanquam isdem sine interrogatione non raro utimur. Ad majorem emphasim adduntur interdum particulae: *Ut, an, ne, encliticæ, aut similes.* *Tu, ut unquam te corrigas? Tunc facias? Eloquar, an fileam?* Sinè particulis æquè cum interrogatione, atq; sine illa, exempla subijcimus.

4. Præsentis exemplum. Virg: *Æn: Et quisquam Numen Junonis adoret?* id est, *adorare velit.* *¶ Kroj Junona pochwali?*

5. Præteriti imperfecti exempla. Cic: pro Rab: *Tu deniq; quid faceres in hac re?* Salust: in conjur: *Conjeto præliò, tum verò cerneres?*

6. Præteriti perfecti exempla. Plaut: Amph: *Tunc mecum fueris?* Cic. 5. Tusc: *Omnium eloquentissimi, quos ego viderim.* 7.

7. Plusquàm perfecti exempla. Cic: pro Planc:
An in me vitæ cupiditas fuisset, omnium parricidarum tela commoſsem? Idem Cornificio lib: 12.
 Ep: 22. *Plura scripſiſſem, uſi tui feſtinarent.*

8. Futuri exempla. Horat: lib: 1. od: 6. *Quis Martem tunicâ tecum adamantinâ dignè ſcripſerit?* Cic: lib: 1. de legibus *Ego verò libenter auſerim.* Huc ſpeſtant præmonitiones iſtæ: *Ut ita dixerim: Pace tua dixerim.*

SCHOLION VIII.

De Modo Permiſſivo ſive Conceſſivo.

Permiſſivus ſive conceſſivus Modus permiſſionem ſive conceptionem adſignificat, unde & nomen invenit: *Diomedes* conceſſivam ſpeciem appellat, quæ, (*inquit*) nequaquam volumus fieri, ea verbo, ut ſiant, concedimus; ut contendendi pertinaciam evitemus. Ejus uſus in ſecundis, tertiisq; perſonis potiffimum cernitur; primas enim, excepto Futuro, non facile invenies; ut conſtabit ex exemplis omnium temporum. Cic: A&t: 7. in Verr: *Sit ſacrilegus, ſit fur:* Id eſt, *per me licet.* Cic: a&t: 3. in Verr: *Seditioſus homo Carbo fuit: fuerit aliis;* id eſt: *concedo fuiſſe aliis.* Mart: lib: 1. Ep: 21. *Si non erraſſet, fecerat ille minus;* id eſt, *feciſſet.* Cic: 2. Acad: *Age, reſtitero Peripateticis, ſuſtinuero Epicureos.*

SCHOLION IX.

De Modo Innitivivo, ſive Indefinito

1. Infinitus, ſive, (ut loquitur Gel: lib: 1. c.
2.) indefinitus Modus dicitur, quia cum qua-

H2

tuor

tuor reliqui Modi certas sibi personas, numerosq; certos aperte definiant: ut: *Legō, legis, legit, Legimus, legitis, legunt;* in infinito personæ eædem, ac numeri incerti sunt, obscureq; latent, Pronominum beneficiō evolvendi: ut: *me laudare*, primæ singularis est; *te*, secundæ, *illum*, tertiæ. *Nos laudare*, primæ multitudinis, *vos*, secundæ, *illos*, tertiæ.

2. Conjungit autem hic modus simul unâ voce tempus præsens cum imperfecto, & perfectum cum plusquàm perfecto. Nam: *Scio te laudare literas*, præsens est: *Sciebam te laudare literas*, imperfectum est: *Scio me sæpe ad te scripsisse*, perfectum est: *Sciebam me sæpe ad te scripsisse*, plusquàm perfectum est.

3. Prisci futurum in *rum*, fixum atq; invariatum habebant: quod generibus, numerisq; omnibus accommodabant. Nunc utimur circuitione Verbi *esse*, & participiis in *rus*, variatis casibus, generibus, numeris, ut dicemus lib: 2. cap: 9. præc: 2. pag: 71.

4. A prisco Futuro Conjunctivi in *assō*, formabant veteres Infinitivi Futurum, *assere*; ut: *expugnassere, impetrassere*, hoc est expugnaturum, vel impetraturum esse. Plaut: Amph: *se summâ vi eorum oppidum expugnassere*.

5. Diomedes, Donatus, aliiq; Grammatici, addunt alteram Futuri activi circuitionem: *Amatum ire, doctum ire*: Hanc omisimus; quia præsens tempus potius adsignificat. Liv: lib: 9. Bell: Maced:

Maced: *Vitricus tuus vitam tuam perditum ire hoc factô properat: id est, perdere.*

6. Quamvis *Occisum ire, violatum ire, direptum ire, madefactum ire*, activâ voce nihil aliud, quàm occidere, diripere, madefacere, præsentis significant, ut dixi proximè: tamen *occisum iri*, & reliqua patiendi voce, Futuri sunt temporis. Cic: Att: 2. *Audit se prius occisum iri, ab eo, quàm me violatum iri.*

7. *Laudatum iri, Lectum iri*, & similia tantum in futuro agnoscunt, Probus, Donatus, Priscianus; posteriorem illam circuitionem, laudandum esse, legendum esse, &c. non agnoscunt, fortasse, quia voces in *Dus* & *Dum*, necessitatem potius, quàm tempus significant, etiamsi sextum post se Casum habeant. Cic: in *Rul: Non eos in Deorum immortalium numero venerandos à vobis, & eolendos putatis?* Hic non tempus Futurum, sed necessitas significatur; sic fere semper.

SCHOLION X.

Quomodo infiniti Tempora reddantur Polonicè.

1. Infinitus modus naturâ suâ numeros & personas, nonnisi involutas & implicitas habet, quæ tamen explicantur per pronomina *Me, Te, Illum, Nos, Vos, Illos.*

2. Infiniti Tempora, Præsens & imperfectum, Perfectum similiter, & plusquàm perfectum eandem vocem habent apud Latinos: ut *Laudare, laudâsse.* Apud Polonos verò omnia Tempora, nonnisi voce una constant; Ut: *Chwalic, czytaç.*

Nec de diversitate illorum aliquid certi haberi potest, nisi ex verbo sibi adjuncto; ut *Chce chwalic/* in præsenti; *chciatem chwalic/* in imperfecto; *chciatem był chwalic/* in perfecto; *chciatem był kiedys chwalic/* in plusquam perfecto.

3. Tempora infiniti Latinorum habent eandem vocem, ut distingvantur a temporibus verborum sibi adjunctorum; ita in vernacula lingua efferenda sunt per tempus, cujus erit verbum modo Infinito sociatum; ut: *Volo ad illum scribere*, *chce do niego pisac/* in præsenti: *Volobam ad illum scribere*, *Chciatem do niego pisac/* in imperfecto; *Volueram ad illum scripsisse*, *Chciatem był do niego pisac/* in plusquam perfecto:

4. Infinitus patrius, quando suppletur ex Coniunctivo, cum particula *iz* vel *ze/* &c. tunc neglecto tempore verbi adjuncti infinito præteriti plusquam perfecti, per præteritum Coniunctivi redditur; ut: *Existimo, Patrem tuum fuisse virum doctum*. *Wniemam/ ze Ociec twoy maż był mądry.*

5. Futurum Infinitum Latinorum apud Polonos effertur vel per futurum Coniunctivi modi, cum particula *ze/* &c. ut *Confidit, his literis, apud te gratiosum fore*. *Spodziema sie/ za temi listami zeć będzie wdzięczny;* vel per præsens infiniti modi, una cum verbo *mam/* ut: *Illum futurum esse puto*. *Wniemam/ ze tenże ma być.*

SCHOLION XI.

Voces Infinitivi quomodo Polonicè redduntur, *Superiore Scholio, ubi explicatum est, quomodo*
inf.

infiniti Latini tempus futurum, & alia bina tempora diversa unius vocis, accommodanda sint temporibus vernaculis: duplicem insinuavimus modum convertendi infinitivum Latinorum in patrium sermonem: scilicet per infinitivum vernaculum, & Coniunctivum. Hòc locò addidimus tertium Modum: scilicet per Indicativum cum particula *ἴατο*, cuius, uti & per Coniunctivum Modum, exempla sigillatim exhibenda non videntur; quia sunt in una Coniugatione data.

SCHOLION XII.

Quid Gerundia & Supina? cur inventa? an passivè quoq; significant? & Gerundia interdum E, in U, mutare.

1. Quid sint, curve sic dicta Gerundia & Supina, non convenit inter Grammaticos. Diomedes quidem censet Gerundia & Supina sextum esse verborum Modum; alii verò hæc esse Nomina participialia: ut Phocas, Donatus, Priscianus. Verùm quod Quintilianus indicat lib: 1. cap. 4. magis placet: qui Supina verba participialia appellat: quot idem dicimus de Gerundiis. Cùm enim Græci pro Gerundiis ac Supinis, quibus carent, infinito utantur, sicut & Itali articuloꝝ ac præpositionum adminiculo; Latini hæc verba participialia excogitârunt; ut crebram & molestam Infiniti repetitionem vitarent.

2. Quæ enim Latini dicunt: *Efferor studio, Patres vestros videndi: quis est tam in scribendo impiger? Abi deambulatum: turpe quidem dictu:*

ea Græci sic dicerent: *Efferor studio, Patres vestros videre: quis est tam scribere impiger? Abi deambulatio: turpè dici.* Quas loquendi formulas Latini quoque Pœtæ frequenter, & Historici interdum usurpant. Liv: l. 30. *Tempus est, aut pacem componi, aut bellum geri.* Tibul: lib: 3. *Eleg: 2. Causa perire fuit, id est, percundi: & sexcenta ejusmodi apud Pœtas.*

3. Gerundia omnia significationem habent Activam, Et in *Di* quidem, perquam raro Passivam. Justin: lib: 16. *Arimbas Athenas erudienti gratiâ missus, id est, ut erudiretur.* Quo spectat & illud Svet: in Aug: cap: 98. *Permissâ jocandi licentiâ, diripiendiq; pomorum, id est, diripiendorum.* In *Do* etiam non raro. Virg: Ec: 8. *Cantando rumpitur angvis, Id est, dum incantatur.* Et in *Dum*, interdum: Georg: 3. *Ante demandum ingentes tollunt animos, id est, antequam domentur.*

4. Supina omnia *Um*, Activam significationem habent: ea tantum Passivam, quæ sunt à neutro passivis: ut *Venum, Vapulatum.* Hæc verò infinitorum Futura, *Letum iri, visum iri,* & similia non à Supinis *letum, visum,* sed à verbo *iri* passionem mutuantur.

5. Omnia verò Supina in *U*, passivè sumuntur, ut: *Mirabile dictu.* Quanquam Diomed: lib: 7. & Prisc: lib: 8. hæc interdum activè sumi significant. Favet his Plautus Menæch: *Obsonatu redeo: & Cato de re rustica: Primus cubitu surgat:*

gat: & Stat: lib: 1. Achil: *Quem nunc venatu rediturum.* Cum tamen illi his ipsi locis, *obsonatu, cubitu, venatu,* nomina potius quartæ declinationis censeant, quàm Supina.

6. In tertiæ quartæq; Conjugationis Gerundiis in *Di, Do, Dum,* ac participiis ejusdem inflexionis, in *Dus,* veteres, E, penultimæ syllabæ per U, efferebant. Ter: Andr: prolog. *Nam in prologis scribeundis, operam abutitur:* id est, *in scribendis prologis.* Apud Plautum hæc crebra sunt. Et apud Salustium antiquitatis affectorem: *Capiunda, perdunda, leniunda, experiundum est, capiundis, faciundum, reperiundus: sic rei gerunda, &c.* Ex quo nonnulli Gerundia dicta esse arbitrantur.

7. Hinc apud Jurisconsultos, qui veterum edita, legesq; interpretati sunt, extant in Pandectis tituli: *Communi dividundo:* ad legem Juliam, de *repetundis* familiæ, id est, rei hæreditariæ *dividundæ.* Quas veterum loquendi formulas Cicero aliiq; Scriptores nunquam sibi putârunt immutandas. Ut libro 7. Ep: 22. *Quod jus statues communi dividundo?* Et pro P. Sext: *Casar Legem de pecuniis repetundis, non putat esse legem.*

CONJUGATIO VERBI DEPONENTIS. CAPUT VII.

Pro inferiori Ordine Infimæ Classis
Modi Indicativi tempus præsens.

UTor, *Uzywam/ uteris vel uterê, utitur,*
Plu-

Plurali. Utimur, utimini, utuntur.

Præteritum imperfectum.

Utebar, *Używałem/* utebaris vel utebare, utebatur.

Plurali. Utebamur, utebamini, utebantur.

Præteritum perfectum.

Ufus, ufa, ufum, sum vel fui, es vel fuisti, est
vel fuit, *Użyłem/* użyłem.

Præteritum plusquam perfectum.

Ufus, fa, sum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat
vel fuerat, *Użyłem był.*

Futurum.

Utar, *Użyję/* uteris vel utere, utetur.

Plurali. Utemur, utemini, utentur.

Imperativi modi tempus præsens.

Utere vel utitor, *Użyj/* utatur, *niech użyje.*

Plurali. Utamur, utimini vel utimur, utantur.

Futurum sive modus mandativus.

Utitor tu, uteris vel utere, *Użyj wiesz/* utitor ille
vel utetur. *Plurali.*

Utiminor vel utemini, utuntor vel utentur.

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Uterer. *O bym używał/* uteris vel utere
re, uteretur. *Plurali.*

Utinam Uteremur, uteremini, uterentur.

Præteritum perfectum.

Utinam Ufus, ufa, ufum, sim vel fuerim, sis vel
fueris, sit vel fuerit, *O bym był użył.*

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Ufus, fa, um, essem vel fuisset, esses vel fu-
isses, esset vel fuisset, *O bym był użył/*

Futu-

Futurum. Utinam Utar, Obym byt użył/ utaris
vel utāre, utatur. Plurali.

Utinam Utamur, utamini, utantur.

Coniunctivi modi tempus praesens.

Cum Utar, Odyż używam/ utaris vel utāre, utatur.
Plurali.

Cum Utamur, utamini, utantur.

Præteritum imperfectum. Cum Uterer, Odym uży-
wał. **Præteritum perfectum.**

Cum Ufus, ufa, usum, sim vel fuerim, sis vel fueris,
sit vel fuerit. Odym użył.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Ufus, ufa, usum, essem vel fuisset, esses vel
fuisses, effet vel fuisset, Odym był użył.

Futurum,

Cum Ufus, sa, um, ero vel fuero, eris vel fueris, erit
vel fuerit, Odyż użyję/ abo zażyję.

Infinitivi modi tempus praesens, & imperfectum.

Uti, Używać.

Præteritum perfectum & plusquam perfectum.

Usum, am, um, esse, vel fuisse, Użył było.

Plurali. Ufos, usas, ufa, esse, vel fuisse.

Futurum Activum.

Ufurum, ram, rum, esse. Ma użyć/ & iż ja użyję.

Plurali Ufuros, ufuras, usura, esse.

Futurum Passivum.

Utendum, am, um, esse, Mam się użyć.

Plurali. Utendos, das, da, esse.

Gerundia. Utendi, utendo, utendum, Używania/
używając/ używaniu.

Supina. Usum, Do używania.

Par-

Participia præsentis & imperfecti.

Utens utentis, *Używający*.

Præteriti. Usus, usa, usum, *Użył*.

Futurum Activi. Usurus, ra, rum *Użyje*.

Futurum Passivi, Utendus, da, dum. *Użyje* major
używać.

ADMONITIO.

De Verbi Deponentis & Communis significatione

*Moneantur pueri, participia, quæ in dus exe-
unt, & futurum Infiniti, quod inde suppletur,
sive a Deponentibus, sive a Communibus deri-
vantur; patiendi tantum significatione usurpari.
Reliqua omnia tempora sive Participia Verbo-
rum Deponentium, agendi solum significatione
contenta.*

Communium verò Verborum Futurum Infiniti,
quod ex voce in *Tum*, & Infinito *Iri*, suppletur,
& posterius Supinum, semper Passivè usurpari. At
Participia Præteriti temporis & reliqua, quæ e-
orum adminiculo suppleuntur, tum actionem, tum
passionem significare. Item Gerundia in *Di*, *Do*,
Dum: cætera omnia agendi tantum habere signi-
ficationem.

Ideoq; infra verbo Communi in Præteritis tan-
tum perfectis, & plusquam perfectis, modorum
omnium & participiorum, nec non Futuro Con-
iunctivi, significationem Passivam Polonicè adscri-
psimus: propterea, quòd hæc in aliis temporibus
non est usitata.

CONJUGATIO VERBI COMMUNIS:

CAPUT VIII.

Pro

Pro inferiore Ordine Infimæ Classis.

Indicativi modi tempus præsens.

Dimetior, Rozmierzam, dimetiris vel dimetire, dimetitur. Plurali

Dimetimur, dimetimini, dimetiuntur.

Præteritum imperfectum.

Dimetiebar, Rozmierzałem, dimetiebaris vel dimetiebare, dimetiebatur. Plurali.

Dimetiebamur, dimetiebamini, dimetiebantur.

Præteritum perfectum. Dimensus, sa, sum, sum vel fui, es, vel fuisti, est vel fuit, Rozmierzyłem.

Et passivè: Jestem rozmierzon, abo byłem.

Plurali. Dimensi, sæ, sa, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, vel fuerunt vel fuere.

Præteritum plusquam perfectum. Dimensus, sa, um, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat,

Rozmierzyłem byłem. Et passivè Byłem Rozmierzon abo bywałem. Plurali.

Dimensi, sæ, sa, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant.

Futurum.

Dimetiar, Rozmierzę, dimetieris vel dimetiēre, dimetietur. Plurali.

Dimetiemur, dimetiemini, dimetientur.

Imperativi modi tempus præsens.

Dimetire, vel dimetitor, Rozmierz, dimetiatur.

Plurali. Dimetiamur, dimetimini vel dimetiminor, dimetiantur.

Futurum sive modus mandativus.

Dimetitor tu, dimetieris vel dimetiēre, dimetitor ille,

ille vel dimetierur, Rozmierzyſz/rozmierz wiec.
Plurali.

Dimetiminor vel dimetimini, dimetiuntor vel dimettentur.

Optativi præſens & imperfectum.

Utinam Dimetirer, dimetireris vel dimetirere,
dimetiretur, O bym rozmierzat.

Plurali. Utinam Dimetiremur, dimetiremini, di-
metirentur. Præteritum perfectum.

Utinam Dimensus, ſa, ſum, ſim vel fuerim, ſis vel
fueris, ſit vel fuerit, O bym rozmierzyt Et
Paffivè: O bym byt rozmierzony.

Plurali. Utinam Dimenſi, ſæ, ſa, ſimus vel fueri-
mus, ſitis vel fueritis, ſint vel fuerint.

Præteritum plusquàm perfectum.

Utinam Dimensus, ſa, ſum, eſſem vel fuiſſem, eſſes
vel fuiſſes, eſſet vel fuiſſet. O bym byt rozmie-
rzyt. Et paffivè: O bym byt rozmierzony.

Plurali. Utinam Dimenſi, æ, a, eſſemus vel fuiſſe-
mus, eſſetis vel fuiſſetis, eſſent vel fuiſſent.

Futurum.

Utinam Dimetiar, O bym rozmierzyt/dimetiaris vel
dimetiâre, dimetiatur. Plurali.

Utinam Dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Conjunctivi modi tempus præſens.

Cùm dimetiar, dimetiaris vel dimetiâre, dimetia-
tur. Odyz rozmierzama. Plurali.

Cùm Dimetiamur, dimetiamini, dimetiantur.

Præteritum imperfectum. Cùm Dimetirer, O bym
rozmierzat/dimetireris vel dimetirere, dimetire-
tur: Plurali. Cùm

Cum Dimetiremur, dimetiremini, dimetirentur.

Præteritum perfectum.

Cum Dimensus, sa, sum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit, *Edym byt rozmierzyt.*

Et passivæ: *Edym jest rozmierzony, abom byt.*

Plurali. Cum Dimensi, sæ, sa, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Dimensus, a, um, essem vel fuisset, esses vel fuisses, esset vel fuisset, *Edym byt rozmierzyt.*

Et Passivæ: *Edy bytem rozmierzony, abo bywatem.*

Plurali. Cum Dimensi, sæ, sa, essemus vel fuissetis, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent.

Futurum.

Cum Dimensus, sa, sum, ero vel fuero, eris vel fueris, erit vel fuerit, *Edyż rozmierze.* *Et Passivæ:*

Edy mie beda rozmierzac.

Plurali. Cum Dimensi, sæ, sa, erimus vel fuerimus, eritis vel fueritis, erint vel fuerint.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Dimetiri, *Rozmierzac.*

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Dimensum, sam, sum, esse, vel fuisse, *Rozmierzyt byto, byc Rozmierzonym.*

Plurali. Dimensos, sas, sa, esse, vel fuisse.

Futurum Activum.

Dimensurum, suram, surum, esse, *Rozmierzac badzie co ma rozmierzyt, & iz rozmierze/rozmierzyt, xc.*

Plurali

Dimensuros, ras, ra, esse, *Rozmierzemy xc.*

Futu-

Futurum Passivū. Dimensum iri, vel dimetiendū,
am,um, esse, Rozmierzon byc ma/ze go rozmierzo.
Plurali. Dimensū iri, vel dimetiendos, das, da, esse.
Gerundia. Dimetiendi, do, dum, Rozmierzania/
rozmierzajac/ ku rozmierzaniu.

Participium præsens & imperfectum.

Dimetiens, dimetientis, Rozmierzajacy.

Præteriti. Dimensus, sa, sum, Rozmierzajacy.

Et Passive: Rozmierzony.

Futurum Activi. Dimensurus, dimensura, dimen-
surum. Co ma rozmierzac.

Futurum Passivi. Dimetiendus, dimetienda, dime-
tiendum, Roztego maja rozmierzac.

DE VERBIS ANOMALIS

CAPUT IX.

Pro Inferiore Ordine Infimæ Classis.

POSSUM.

Indicativi modi tempus præsens.

Possum, Mogę/ pot. s, potest.

Plurali. Possumus, potestis, possunt.

Præteritum imperfectum.

Poteram, Mogłem/ poteras, poterat.

Plurali. Poteramus, poteratis, poterant.

Præteritum perfectum.

Potui, Mogłem/ Potuissi, Potuit.

Plurali.

Potuimus, Potuistis, Potuerunt vel Potuerę.

Præteritum Plusquàm Perfectum.

Potueram, Mogłem by/ Potueras, Potuerat.

Plurali. Potueramus, Potueratis, Potuerant.

Futu

Futurum.

Potero, Bieda mogt/ poteris, poterit.

Plurali. Poterimus, poteritis, poterunt.

Imperativi modi tempus præsens.

Possis, vel fac possis, &c. Moż/ przemoż.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Possem, O bym mogt/ posses, posset.

Plurali. Utinam Possemus, possetis, possent.

Præteritum perfectum.

Utinam Potuerim, potueris, potuerit. O bym mogt/

Plurali. Utinam Potuerimus, potueritis, potuerint.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Potuissem, O bym byt mogt/ potuisses, potuisset.

Plurali.

Utinam Potuissemus, potuissetis, potuissent.

Futurum.

Utinam Possim, O bym kiedy mogt/ possis, possit.

Plurali. Utinam possimus, possitis, possint.

Coniunctivi modi tempus præsens.

Cum Possim, Bdyż mogt/ possis, possit.

Plurali. Cum possimus, possitis, possint.

Præteritum imperfectum.

Cum Possem, Bdym mogt/ posses, posset.

Plurali. Cum Possemus, possetis, possent.

Præteritum perfectum.

Cum Potuerim, Bdym mogt/ potueris, potuerit.

Plurali. Cum potuerimus, potueritis, potuerint.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Potuissem, Bdym byt mogt/ potuisses, potuisset.

Plurali.

I

Cum

Cum Potuissemus, potuissetis potuissent.

Futurum.

Cum Potuero, &dy bide mogi/ potueris, potuerit.

Plurali.

Cum Potuerimus, potueritis, potuerint.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Poss. Mod3/ & iz moge.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Potuisse. *Ceteris caret.*

SCHOLION I.

De anomalis univèrsim deque Sum, & Compositis.

1. Anomalia Verba dicuntur, quæ aliqua ratione à recta norma quatuor Conjugationum aberrant, quæ & inæqualia, dissimilia & irregularia, ab aliis dicuntur. Præcipua sunt: *Sum, Fero, Volo, Fio, Eo, Queo, Edo, es, est,* & eorum Composita.

2. Gerundia: *Essendi, essendo, essendum*, quamvis leguntur apud Donatum, apud veteres tamen nullum reperies.

3. Participium præsentis temporis, *Ens*, ab *Es*, ut: *docens: a doces*, formavit Sergius Flavius: quod durum quidem, minime tamen aspernandum censet Quintil: lib: 8. cap: 3. tu caute illud usurpes, si eleganter loqui velis.

4. Composita: *Absum, Adsum, Desum, Inter sum, Obsum, Præsum, Subsum, Super sum*, simplicis *Sum* normam sequuntur, præpositis, *Ab, Ad, De, Inter, Ob, Præ, Sub, Super*, Ut: *Absum, abes, absui, abero; Desum, deses, desui, decero*, Sic alia.

5. Eodem modo: *Infum, Profum*: Verum ab *Infum*, Præteritum *Infui*, ac derivata, vix sunt in usu. Plaut: *Cist: fin: Age, loquere, quid ibi infuerit. Profum* verò, cum simplex ab *E* incipit, literam *D*. interjicit: ut *prodes, prodero, &c.*

6. Duo tantum Composita: *Præsum & absum*, Participium Præsens, & *absens* ab *Ens*, participio Verbi Substantivi, formant. At *Potius* rectius Nomen dixeris, quam Participium à *Possum*.

FERO ACTIVUM.

Indicativi modi tempus præsens.

Fero, *Niossi*, fers, fert.

Plurali. Ferimus, fertis, ferunt.

Præteritum imperfectum.

Ferebam, *Niossem*, ferebas, &c. ut *Legebam*.

Præteritum perfectum.

Tuli, *Niossemi*, tulisti, tulit.

Præteritum plusquam perfectum.

Tuleram, *Niossem byt/przeniossem/tuleras, tulerat.*

Futurum.

Feram, *Poniossi*, &c. ut *Legam, leges.*

Imperativi modi tempus præsens.

Fer, vel ferto, ferat, *Niesi*, ponies *wisc.*

Plurali. Feramus, ferte, vel fertote, ferant.

Futurum, sive modus mandativus,

Ferto tu, vel feras, *Ponies wisc/ferto ille, vel ferat*

Plurali.

Fertote vel feretis, ferunto vel ferent.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Unam Ferrem, *O bym niossi*, ferres, ferret.

Plurali. Utinam Ferremus, ferretis, ferrent.

Præteritum perfectum.

Utinam Tulerim, &c. O bym niost.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Tulissem, tulisses, O bym niost.

Futurum.

Utinam Feram, O bym niost/ feras, ferat, &c.

Coniunctivi modi tempus præsens.

Cum Feram, Gdy niost/ feras, ferat, &c.

Præteritum imperfectum.

Cum Ferrem, Gdym niost/ ferres, ferret.

Præteritum perfectum.

Cum Tulerim, Gdym byt przyniost/ tuleris, &c.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Tulissem, &c. Gdym byt przyniost.

Futurum.

Cum Tulero, Gdy przyniost/ tuleris, &c.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Ferre, *Nieść* abo nośc.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Tulisse, *Przynieść*.

Futurum. Laturū, ram, rum, esse. Co ma przynieść.

Gerundia.

Ferendi, ferendo, ferendum. *Niesienia/w niesieniu*
niostac/ka niesieniu.

Supina. Latum, latu, *Noscić* ku niesieniu.

Participia præsentis temporis. Ferens, *Nioso cy*.

Futuri. Laturus, ra, rum, Co ma nośc.

FEROR PASSIVUM.

Indicativi modi tempus præsens.

Feror,

Fertor. *Niofo mis/ ferris vel ferrê, fertur.*

Plurali. Ferimur, ferimini, feruntur.

Præteritum imperfectum. Ferebar, *Niesiono mis niedawno/ ferebaris, &c. ut* Legebar.

Præteritum perfectum. Latus, lata, tum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit, *Niesiono mis byto/ ut* Lectus, eta, tum, sum vel fui,

Præteritum plusquam &c. Latus, a, um, eram vel fueram, *Niesiono mis byto/ ut* Lectus, eta, tum, eram, &c. Futurum.

Ferat, *Poniofo mis/ ut* Legar, legeris.

Imperativi modi tempus præsens.

Ferre, vel fertor, *Niedhay cie niofo/ feratur.*

Plurali.

Feramur, ferimini vel feriminor, ferantur.

Futurum, sive modus mandativus.

Fertor tu, fereris vel ferere, *Niedy cie wisz niofo/ fertor ille vel feretur.*

Plurali. Feriminor, vel ferimini vos, feruntor, vel ferentur illi.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Ferrer, *O by mis niesiono/ ferreris vel ferrêre, ferretur.*

Plurali. Utinam Ferremur, ferremini, ferrentur.

Præteritum perfectum.

Utinam Latus, ta, tum, sim vel fuerim. *O by mis niesiono/ &c. ut* Lectus sim vel fuerim.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Latus, a, um, essem, vel fuisset, *O by mis byto niesiono/ ut* Lectus essem vel fuisset.

Futurum.

Utinam Ferar, O by mis niesione/ ut Legar.

Conjunctivi modi tempus præfens.

Cum Ferar, Ody mis nioso/ ut Legar.

Præteritum imperfectum. Cum Ferrer, Ody mis niesione/ ferreris vel ferrere, ferretur.

Plurali. Cum ferremur, ferremini, ferrentur.

Præteritum perfectum.

Cum Latus, ta, tum, sim vel fuerim Ody byz niesiony/ ut Lectus, lecta, lectum, sim vel fuerim.

Præteritum plusquam perfectum. Cum Latus, ta, tum, essem, vel fuisset. Ody mis byto przyniešioz no/ ut Lectus, ta, tum, essem vel fuisset.

Futurum. Cum Latus, ta, tum, ero vel fuero, Ody mis przyniešio/ ut Lectus, a, um, ero, &c.

Infinitivi modi tempus præfens, & imperfectum.

Ferri. Byc niesionym.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Latum, am, um, esse vel fuisse. Byc przyniešionym.

Futurum. Latum iri, vel ferendum, dam, dum, esse. Arotego maja przyniešć.

Participium præteriti perfecti.

Latus, lata, latum, Niesiony.

Futuri. Ferendus, a, um. Arotego maja niešć.

SCHOLION II.

De Fero ejusque Compositis.

1. Verbi Fero Præteritum perfectum, & ulterius, (id est plusquam perfectum,) non invenitur. Sic Quintil: lib: 1. cap: 6. Tuli, enim & Tuleram, sunt à Tollo, cujus antiquum præteritum Totuli, nunc Sustuli.

2. Ejus Verbi Composita: *Antefero, Circumfero, Confero, Defero, Infero, Perfero, Praefero, Profero, Refero, Transfero*, simplex verbi *Fero* normam sequuntur, additis praepositionibus: *Ante, Circum, Con, De In, Per, Prae, Pro, Re, Trans*: verum *In & Con*, in Supino *collatum, illatum*; quia N. ante L. migrat in L.

3. Praepositiones verò *Ab, Ob, Sub, Ad, Ex, Dis*, cum verbo *Fero* composita, mutationem aliquam patiuntur; *Ab* enim sequente L. manet: ut *Ablatum*: ante T. adsciscit S. ut *Abstuli*: ante F. mutat B. in U: ut *Aufero*, sicut etiam *Aufugio*.

4. *Ob & Sub*, in Supino manet. ut *Oblatum, Sublatum*: sequente F, migrat in B: ut *Offero, Suffero*: in praeterito manet *Ob*: ut *Obtuli, Submutatur* in S: ut *Sustuli*.

5. *Ad*, sequente F, T. L. in has ipsas literas mutat D. ut *Affero, Attuli, Allatum*.

6. *Ex*, manet in praeterito, *Extuli*, in supino x. perditur. Verum sequente f. in aliud f. migrat, ut *Effero*.

7. *Dis*, in Supino perdit S. *Dilatam*: in praeterito manet *Distuli*: sequente f. in ipsum mutatur, *Differo*.

V O L O.

Indicativi modi tempus praesens.

VOlo, *Ches*/ vis, vult.

Plurali. Volumus, vultis, volunt.

Præteritum imperfectum.

Volebam, *Chciatem*/ volebas, volbat.

Plurali. Volebamus, volebatis, volebant.

Præteritum perfectum.

Volui, *Chćiatem*/ voluisti, voluit.

Plurali.

Voluimus, voluistis, voluerunt vel voluere.

Præteritum plusquàm perfectum.

Volueram, *Chćiatem byt*/ volueras, voluerat.

Plurali. Volueramus, volueratis, voluerant.

Futurum Volam, *Źedھے*/ voles, volet.

Plurali. Volemus, voletis, volent,

Imperativi modi tempus præsens.

Velis, vel fac velis, *Chćiey*.

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Vellem, *Ō bym chćiat*/ velles, vellet.

Plurali. Utinam Vellemus, velletis, vellet.

Præteritum perfectum.

Utinam Voluerim, *Ō bym byt chćiat*/ ut Docuerim.

Præteritum plusquàm perfectum.

Utinam Voluissem, *Ō bym byt chćiat kiedy*/ Docuissem.

Futurum.

Utinam Velim, *Ō bym chćiat*/ velis, velit.

Plurali. Utinam velimus, velitis, velint.

Coniunctivi modi tempus præsens.

Cum Velim, *Ōdy chćie*/ velis, velit.

Præteritum imperfectum.

Cum Vellem, *Ōdym chćiat*/ velles, vellet.

Præteritum perfectum.

Cum Voluerim, *Ōdym chćiat*/ ut Docuerim.

Præteritum plusquàm perfectum.

Cum Voluissem, *Ōdym chćiat*,

Futu-

Futurum. Cum Voluero, *Буду зechce*, ut Docuero.

Infinitivi modi tempus praesens.

Velle, *Chcieć*.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Voluisse, *Chcieć było*.

Participium praesentis temporis.

Volens, volentis. *Chcący*.

Apud Donatum reperiuntur Gerundia, contra, quam velit Diomedes: Volendi, do, dum.

N O L O.

Indicativi modi tempus praesens.

NOlo, *Niechca*, non vis, non vult.

Plurali. Nolumus, non vultis, nolunt.

Præteritum imperfectum.

Nolebam, *Niechciatem*, ut Docebam.

Præter: Perfectum. Nolui, *Niechciatem*, ut Docui.

Præteritum plusquam perfectum.

Nolueram, *Niechciatem było*, ut Docueram.

Futurum. Nolam, *Nie bede chciat*, noles, nolet.

Plurali. Nolemus, noletis, nolent.

Imperativi modi tempus praesens.

Noli vel nolito, *Niechciey*, nolit, *Niech niechce*,

Plurali. Nolimus, nolite vel nolitote, nolint.

Futurum sive modus mandativus.

Nolito tu, *Niechciey wisc*, nolito ille.

Plurali. Nolitote vos, nolunto illi.

Optativi praesens, & imperfectum.

Utinam Nollem, *О bym był niechciat*, nolles nollet.

Plurali. Utinam Nollemus, nolletis, nolent.

Præteritum perfectum. Utinam noluerim, *О bym*

był

był niechciał/ ut Docuerim.

Præteritum plusquam perfectum. Utinam Noluiss-
sem, O bym był niechciał/ ut Docuisssem.

Futurum.

Utinam Nolim, O bym był niechciał/ nolis, nolite.

Plurali. Utinam Nolumus, nolitis, nolint.

Coniunctivi præsens.

Cum Nolim, Gdy niechce/ nolis, nolite.

Plurali. Cum Nolumus, Nolitis, nolint.

Præteritum imperfectum.

Cum Nollem, Gdy niechciał/ nolles nollet.

Plurali. Cum nollemus, nolletis, nollent.

Præteritum perfectum.

Cum Noluerim, Gdy był niechciał, ut Docuerim.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Noluisssem, Gdy już był niechciał; ut Docu-
isssem. Futurum.

Cum Noluero, Gdy nie bede chciał/ ut Docuero.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Nolle, Niechcieć.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Noluisse. Niechcieć było.

Participium præsentis temporis.

Nolens, Niechcący.

M A L O.

Indicativi modi tempus præsens.

Malo, ~~Wole~~, mavis, mavult.

Plurali. Malumus, mavultis, malunt.

Præteritum imperfectum.

Malebam, ~~Wolatem~~, ut Doccbam.

Præ-

Præteritum perfectum. Malui, Wolatęm/ ęt Docui.
 Præteritum plusquā perfectum. Malueram, Wolatęm byę/ ęt Docueram.

Imperativi modi tempus præsens.

Malis, vel fac malis. Chciey raczey.

Oprativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam Mallem, O bym wolatę/ malles, mallet.

Plurali. Utinam Mallemus, malletis, mallent,

Præteritum perfectum. Utinam Maluerim, O bym byę wolatę/ ęt Docuerim.

Præteritum plusquā perfectum. Utinam Maluissem, O bym byę wolatę kiedyę/ ęt Docuissem.

Futurum.

Utinam Malim, O bym wolatę/ malis, malit.

Plurali. Utinam Malimus, malitis, malint.

Coniunctivi modi tempus præsens.

Cum Malim, Gdy wolę/ malis, malit.

Plurali. Cum Malimus, malitis, malint.

Præteritum imperfectum.

Cum Mallem, Gdy wolę/ malles, mallet.

Plurali. Cum Mallemus, malletis, mallent.

Præteritum perfectum.

Cum Maluerim, Gdy byę wolatę/ ęt Docuerim.

Præteritum plusquā perfectum.

Cum Maluissem, Gdy przed tym wolatę/ ęt Docuissem.

Futurum.

Cum Maluero, Gdy będe wolę/ ęt Docuero.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Malle, Wolęć.

Præteritum perfectum, & plusquā perfectum.

Maluisse. Wolęć byę.

Ge.

Gerundio, Supinîs, ac Participiîs caret.

F I O.

Indicativi modi tempus præsens.

FIo, *Stawam sie/ czynio mie/ fis, fit.*

Plurali. Fimus, fitis, fiunt.

Præteritum imperfectum.

Fiebam, *Statem sie/ czyniono mie/ fiebas, &c.*

Plurali. Fiebamus, fiebatis, fiebant.

Præteritum perfectum.

Factus,ta,tum, sum vel fui, &c. *Statem sie*

Præteritum plusquam perfectum. (*był.*)

Factus,ta,tum,eram vel fueram, &c. *Statem sie*

Futurum.

Fiam, *Stane sie/ fies, fiet.*

Plurali. Fiemus, fietis, fient.

Imperativi modi tempus præsens.

Fias, *Stan sie/ fiat.* *Plurali.* Fiamus,fiatis, fiant.

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Fierem, *Obym sie stat/ fieres, fieret.*

Plurali. Utinam Fieremus, fieretis, fierent.

Præteritum perfectum, Utinam Factus, ta, tum,

sim vel fuerim, &c. *Obym sie stat.*

Præter: plusquam perfectum. Utinam Factus, ta,

etum,essem vel fuisset,&c. *O bym sie był stat.*

Futurum. Utinam Fiam,*O bym sie stat/ o by mie*

uczyniono/ fias, fiat.

Plurali. Utinam Fiamus, fiatis, fiant,

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cum Fiam,*Ody sie staje/ fias, fiat.* &c. ut Audiam.

Præteritum imperfectum.

Cum

Cum Fierem *Edym sie stawat/ fieres, fieret. &c.*
 ut Legerem. Præteritum perfectum.

Cum Factus, facta, factum, sim vel fuerim, &c:
Edym sie stat.

Præteritum plusquam perfectum. Cum Factus, a,
 um, essem vel fuisset, &c. *Edym sie byt stat.*

Futurum. Cum Factus, facta, factum, ero vel fu-
 ero. *Edy sie stans.*

Infinitivi præsens, & imperfectum.

Fieri, *Stac sie.*

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.
 Factum, tam, tum, esse vel fuisse. *Stac sie byto.*

Futurum Factum iri, vel faciendum, faciendam,
 faciendum esse, &c. *Ma sie stac.*

Participia. Præteriti perfecti. Factus, facta, factum,
Uczyniony/sprawiony.

Futuri. Faciendus, a, um. *Co ma byc sprawiony.*

SCHOLION III.

De Facio & Fio, eorumque Compositis.

1. *Facio* Activum Conjugationis tertiæ, ritè
 format omnes modos ac tempora. Passivum ejus
Facior, jam exolevit: eiq; successit *Fio* significa-
 tione passiva, quod in præsentis & imperfecto mo-
 dorum omnium, propriam flexionem habet. Præ-
 teritum *Factus sum* cum derivatis, fit ab activi
 Supino, *Factum*, ut *Lectus sum*, à Supino *lectum*

2. Imperativum non habet proprium. Apud
 Plautum tamen reperitur *Fi*. Diomedes etiam
 agnoscit *Fito*, *fitote*, *fiunto*: qui & addit *Ge-
 tundia*. *Fiendi*, *Fiendo*, *Fiendum*, & Participi-
 um

pium *Fiens*: quibus minime uteris, nec *Fiendus* dices, sed *Faciendus*.

Si *Facio* cum præpositionibus componatur, *A*, mutat in *i*: ut *Afficio*, *Conficio*, *Deficio*, &c. ea simplicis flexionem sequuntur, passivumq; habent à *Facio*; ut *Afficior*, *Conficior*, &c. præter *Officio*, & *Proficio*, quæ passivum non habent, nisi forte impersonaliter. Quodsi *Facio*, cum aliis componatur articulis: à, suum retinet, & passivum habet à *Fio*: ut: *Calefacio*, *Frigefacio*, *Liquefacio*, *Madefacio*, *Tepefacio*. *Calefio*, *Frigefio*, *Liquefio*, *Madefio*, *Tepefio*: reperiuntur tamen etiam, *Confio*, *Defio*, *Interfio*, passivè pro *Conficior*, &c.

EO.

Indicativi modi tempus præsens.

EO, *Ides* is it. *Plurali*. Imus, itis, cunt.

Præterit: imperf. &: *Ibam*, *Szedtem*, *ibas*, *ibat*.
Plurali. *Ibamus*, *ibatis*, *ibant*.

Præteritum perfectum. *Ivi*, *Posedtem*, ut *Audivi*.

Præteritum plusquam perfectum.

Iveram, *Posedtem byt*, ut *Audiveram*.

Futurum. *Ibo*, *Podes*, *ibis*, *ibit*.

Plurali. *Ibimus*, *ibitis*, *ibunt*.

Imperativi præsens.

I, vel *ito*, *eat*, *Ides*, *Plurali*. *Eamus*, *ite*, vel *itote*, *cant*.

Futurum sive modus mandativus.

Ito tu, vel *ibis*, *Podes*, *ito ille*, vel *ibit*.

Plurali. *Itote*, vel *ibitis*, *cunto*, vel *ibunt*.

Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Irem, O bym hedi, ut Audirem.

Præteritum perfectum.

Utinam Iverim, O bym poşedi, ut Audiverim.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Ivissim, O bym byt hedi, ut Audivissim.

Futurum. Utinam Eam, O bym wisic hedi, eas, eat.

Plurali. Utinam Eeamus, eatis, eant.

Conjunctivi modi tempus præsens,

Cum Eam, Odyş ides, eas, eat.

Plurali. Cum Eeamus, eatis, eant.

Præteritum imperfectum. Cum Irem, O bym hedi.

Præteritum perfectum, Cum Iverim. O bym poşedi.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Ivissim, O bym byt poşedi.

Futurum. Cum Ivero, O dy poşdes.

Infinitivi præsens, & imperfectum.

Ire, Işc.

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Ivisse, Işc byto.

Futurum. Iturum, ram, rum, esse, &c. Co ma işc.

Gerundia. Eundi, cundo, cundum. Işcia, idac.

do. işcia.

Supinum. Itum. Do işcia.

Participium præsens, & imperfectum.

Iens, euntis. Idacy.

Futuri. Iturus, itura, iturum. Co ma işc.

SCHOLION IV.

De verbo *Eo* & compositis.

I. Verbum *Eo*, Anomalum, in præsenti, im-
perfe-

perfecto, & Futuro, propriam habet flexionem. In Præteritis vero, leges quartæ Conjugationis sequitur: *tui, iueram, iuissim, iuero*, ut *Audiui, audiveram, &c.*

2. Simplicis *Eo* normam sequuntur in omnibus ejus composita, quæ sunt: *Ab eo, Adeo, Anteco, Circum eo, Cõeo, Ex eo, In eo, Intereo, Ob eo, Pereo, Præ eo, Prætereo, Sub eo, Transeo*. Sic etiam: *Pro eo, & Redeo*, quæ tamen literam *D.* interferunt; *Veneo*, etiam, quasi *venumeo*, eandem normam sequitur: *venibant, venivi, & venti, venibo, venire, venisse.*

3. Reperies apud Tibul: lib: 1. El. 4. *Transiet ætas*, pro *transibit*. Et apud Senec: lib: 2. de Benef: *Nullam iniet gratiam*, pro *inibit*: quasi hoc verbum quartæ sit inflexionis.

4. *Queo & Nequeo*, flexuntur in *Eo*: carent tamen imperativo, Infinitivi futuro, Gerundiis, & Participiis; Infiniti quoque præsens *Quire* non habetur in usu.

5. Passiva voce *Quitur, quitus est*, Dicebant veteres: sicut & *potestur poteratur*; sic & *nequitur, nequitum est*: Ter: Hecy: Ad: 4. Scena 1. *forma in tenebris nosci non quita est.*

EDO, ES, EST.

Indicativi modi tempus præsens.

EDo, Tem/ edis, vel es, edit, vel est.

Imperativi modi tempus præsens.

Ede, vel es.

Futurum, sive modus mandativus.

Edito

Edito tu, edito ille vel, esto, *Jedz wisc.*

Optativi præsens.

Utinam Ederem, vel essem, esses, esset, *O bym jadt.*

Plurali. Utinam essemus, essetis, essent.

Conjunctivi imperfectum.

Cum Ederem, vel essem, esses, esset, *Edym jadt.*

Plurali. Cum essemus, essetis, essent.

Infinitivi præsens, & imperfectum.

Edere, vel esse, *Jesc.*

Indicativi modi tempus præsens Passivum

Editur, vel estur, *Je sz.*

Indicativi præsens.

Comedo, *Jem, zjadam,* comedis, vel comes, comedit, vel comest.

Imperativi Futurum sive modus mandativus.

Comedito tu, vel comesto, comedito ille vel comesto

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Comederem vel Comessem, comesses, comesset, *O bym jadt.*

Plurali. Comessemus, comessetis, comessent,

Conjunctivi imperfectum.

Cum Comederem, vel comessem, comesses, comesset, *Edym jadt.*

Plurali. Comessemus, comessetis, comessent.

Infinitivi modi tempus præsens, & imperfectum.

Comedere vel comesse, *zjesć.*

SCHOLION V.

De Edo, & compositis.

1. Ede, edis, edidi, editum, priore ubique producta, id est, extrado sive emitto; verbum est regula-

K

gula-

gulare, Conjugationis tertiæ. Sic etiam Edo, edis, priore correpta in præfenti, & imperfecto: edi, esum, priore in præterito & supino producta, id est, Vescor. Sic sumptum nonnullas voces sumit à Verbo sum: ut Es, & Comes. *Jesh/ Jadaß/ præfens indicat: Est, comest, exest, Virg: 4. Æneid: Est mollis flamma medullas. Lucret: l. 1. Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor. Et esse, essem, comessem, Cic: pro Sex: Ut bona sua comesset. Et passive Estur: Plin: Propter amaritudinem non estur.*

DIC, DUC, FAC.

Dic, *Mow/ Duc, Wied; Fac, Czyn/ E, literam, cum Compositis amiserunt: ut: prædic: Przepowied; Deduc, Doptowad; Calefac, Zagrzey.*

Composita tamen ex verbo Facio, quæ A in I mutant, E servant. ut: Confice, Perfice, Effice. Antiqui etiam Dice, Duce, Face, dicebant apud Comicos: in composito, Virgil: lib: 9. *Armarum Volscorum edice manipulis, pro edic.*

DE VERBIS DEFECTIVIS
CAPUT X.

Pro Inferiori Ordine Infimæ Classis.

MEMINI.

MEmini, Pamistam/ pomnis/ meministi, &c. Præteritum imperfectum, & plusquam perfecti: Memineram, Pomniatem/ memineras, &c.

Imperativi præfens, & Futurum.

Memento tu, vel memineris, meminerit, Pomniy. *Plurali. Meminerimus, mementote vel memineritis, meminerint.* Opta-

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinā Memine in, memineras, &c. O bym pomniał
Præteritum perfectum, & plusquàm perfectum.

Utinam Meminissem, meminisses, meminisset. O
bym wspomniał.

Conjunctivi præsens & imperfectum.

Cum Meminerim, memineras, &c. Gdyż pomnie
Præteritum perfectum, & plusquàm perfectum.

Cum Meminissem, meminisses, meminisset, Gdyż
byłem wspomniał.

Futurum. Cum Meminero, memineras &c.

Infinitivi præsens, & imperfectum.

Meminisse, pamiętać

Præteritum perfectum & plusquàm perfectum.

Meminisse, wspomnieć było.

N O V I.

Indicativi præsens & imperfectum.

NOvi, znam, novisti, novit.

Plur. Novimus, novistis, noverunt vel novêre.

Præteritum perfectum, & plusquàm perfectum.

Noveram, noveras, noverat, znałem.

Imperativi præsens, & imperfectum.

Noveris, noverit, znay,

Plurali. Noverimus, noveritis, noverint.

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Noverim, noveris, noverit, O bym znał.

Præteritum perfectum & plusquàm perfectum.

Utinam Novissem, novisses, &c. O bym był poznał.

Conjunctivi præsens.

Cum Noverim, Noveris, Noverit, Gdyż znałem.

Præteritum perfectum & plusquam perfectum.
 Cum Novissem, novisses, &c. Gdy był poznat.
 Futurum.

Cum novero, Gdy poznam, noveris, noverit, &c.
 Infinitivi præsens, imperfectum, & plusquam
 perfectum. Novisse, Znać,

O D I.

Indicativi præsens & imperfectum.

Odi, Nienawidził, odissi, odit.

Plurali. Odimus, odistis, oderunt vel odere.

Præteritum perfectum & plusquam perfectum.

Oderam, oderas, &c. Nienawidziałem/

Imperativi præsens,

Oderis, oderit, Nienawidź!

Plurali. Oderimus, oderitis, oderint.

Optativi modi tempus præsens, & imperfectum.

Utinam oderim oderis, &c. O bym nienawidział.

Præteritum perfectum & plusquam perfectum,

Utina Odissem, odisses, &c. O bym był nienawidział.

Conjunctivi præsens, & imperfectum.

Cum Oderim, oderis, &c. Gdy nienawidził/

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Cum Odissem, odisses, Gdy nienawidział.

Futurum.

Cum Odero, oderis, &c. Gdy będzie nienawidział.

Infinitivi præsens & imperfectum, & plusquam
 perfectum. Odisse, Nienawidzić.

C O E P I.

Indicativi præteritum perfectum tantum.

COEPI, Zacząłem/ cępiłsi, cępit *Plurali.*

Cępimus, cępistis, cęperunt, vel cępere. Præ-

Præteritum plusquam perfectum.

Cœperam, cœperas, &c. Zaczynatem, ut Legeram.

Imperativi præsens & Futurum.

Cœperis, cœperit, Zaczynay!

Plurali. Cœperimus, cœperitis, cœperint.

Optativi præteritum perfectum.

Utinam Cœperim, cœperis, &c. O bym byl zaczoł.

Præteritum plusquam perfectum.

Utinam Cœpisssem, cœpissis, &c. O bym byl zaczoł.

Coniunctivi præteritum perfectum.

Cum Cœperim, cœperis, &c. Gdym zaczoł.

Præteritum plusquam perfectum.

Cum Cœpisssem, cœpissis &c. Gdym byl zaczoł.

Futurum Cum Cœpero, cœperis, Gdy zacznę.

Infinitivi perfectum, & plusquam perfectum,

Cœpisse, Zaczoł.

Futurum. Cœpturum, am, um, esse, Co ma zaczynac.

Passive. Cœptum iri; Co sie ma zaczoł.

Supina Cœptum, Zaczynac, cœptu, do zaczynania.

Participium Futuri activi. Cœpturus, tura, turum,

Co ma zaczynac.

Participia præteriti passivi. Cœptus, ta, tum, Zaczyty

SCHOLION I.

De Defectivis generatim ac de

Memini, Odi, Novi, Cœpi.

1. Defectiva sunt, quibus aliqui Modi, Numeri, persona defunt: quò vocabulo Probus etiam Anomala complectitur, sed non omnia defectiva, sunt Anomala. Nam Memini, Odi, Cœpi, quamvis multis destituantur temporibus, tamen

tamen & quartæ Conjugationes leges servant: ut *Memini, meminerm: sic, ut Legi legerim.*

2. Diſta verba præteritum ſolum habent: tria tamen priora ſumuntur etiam pro præſenti. *Cœpi* ſolum præteritum adſignificat, nam olim *Cœpio* præſens, in uſu fuit. Futuri indicativi, quò carent hæc verba, vice fungitur. Futurum ſubjunctivi, *Meminero, n. vero, &c. memini* præter indicat: præteritum, habet Imperativum præſens. *Memento, mementote. At meminervis, oderis, &c.* quæ pro imperativo uſurpantur, ſunt futura Conjunctivi.

3. Odi habet Participium præteriti apud Gellium, *oſus*, Futuri *oſurus*: ſed inuſitata. *Exoſus* tamen, *p. ruſus*, paſſim occurrunt.

4. *Cœpi* etiam paſſive ſeclitur per eadem tempora in omnibus Modis, præter Imperativum: *Cœptus, cœpta, cœptum ſum vel fui, &c.* Jungiturque aliis paſſivis Infinitivi Modi. *Res cœpit fieri, vel cœpta eſt fieri,*

INQUAM.

Indicativi modi tempus præſens.

Inquam, *Ἰνωίς* inquis, inquit.

Plurali. Inquimus, inquirunt.

Præteritum imperfectum. Inquiebat, *Ἰνωίς*.

Præteritum perfectum. Inquiſti, inquit, *Ἰνωίτες*.

Futurum. Inquies, Inquiet, *Ἰνεκείης*

Imperativi modi tempus præſens.

Inque, vel inquito, *Ἰνω*.

Participium. Inquiens, *Ἰνωίος*

ΑΙΟ,

A J O.

Indicativi modi tempus præsens.

AJO, Powiadam/ ais, ait. *Plurali.* Ajunt, Powiadają/ Præteritum imperfectum.

Ajebam, Powiadatem/ ajebas, ajebat.

Plurali. Ajebamus, ajebatis, ajebant.

Imperativi præsens. Aj, Powiedz/.

Optativi Futurum & præsens Conjunctivi.

Ajas, ajat, Powiada/.

Participium. Ajens, ajentis, Powiadający/

SCHOLION II.

Non omnes voces usitata videntur horum verborum Inquam & Ajo; veruntamen proposita sunt, quæ apud veteres usurpata reperiuntur.

FOREM, FAXO, & alia Defectiva.

Optativi præsens, & imperfectum, & Conjunctivi imperfectum.

Forem, fores, foret, **O** bym by/ gdym by/.*Plurali.* Eorent, pro essem, esses, esset, essent:

Futurum infinitivi.

Fore, pro Futurum esse, **B**yc napotym.FAXO Futurum indicativi pro faciam, **S**prawie.**Q**UESO, **P**ro/; quæsumus, primam habet personam utriusque numeri præsentis Indicativi.**A**VE, **W**itay/ bad/ zdrow/ aveto, avete, avere.**S**ALVE, salveto, salvebis, salvere.**C**EDO, **D**A vel Dic, **N**uzes/ day/ mow/ secunda est Imperativi.**I**NFIT. **P**rawi/ zaczy/ poczyna. tertia persona Indicativi, pro incipit, vel inquit,K₄

OVAT,

OVAT, Buja sobte/raduje sie/ tertiam personam
habet Indicativi, & Participium: Ovans, ovantis,
Radujocy sie.

DEFIT, Schodzi na czym/ pro deest. d. fiet pro de-
erit; defiat, pro desit: defieri, pro deesse.

APAGE, Imperativi. *Plurali.* Apagete.

Quæ sequuntur, ad futurum Optativi, vel præfens,
vel futurum, modi Potentialis pertinent.

Faxim, faxis, faxit. *Plurali.* Faxitis, faxint,
Sprawitbym.

Aufim, aufis, aufit, Smaibym.

Edim, Comedim, pro Edam, Comedam, Zjadibym.

Duis, duit, duint: pro Des, det, dent, aut dederis,
dederint.

Perduint, pro perdant, Uiech zgubio/ straco.

De Verborum Impersonalium Conjugatione.

Pœnitet. *Verbum defectivum, Impersonale,
Aëtivæ Conjugationis, sic Conjugabitur.*

Indicativi modi præfens. Pœnitet, Zal mi.

Præteritum imperfectum. Pœnitebat.

Præteritum perfectum. Pœnituit.

Præteritum plusquam perfectum. Pœnituerat.

Futurum. Pœnitebit.

Imperativi præfens: Pœniteat.

Optativi modi præfens, & imperfectum.

Utinam Pœniteret.

Præteritum perfectum. Pœnituerit.

Præteritum plusquam perfectum. Pœnituisset.

Futurum. Pœniteat.

Conjunctivi modi tempus præfens.

Cum

Cum Pœniteat.

Præteritum imperfectum.

Pœniteret.

Præteritum perfectum.

Pœnituerit.

Præteritum plusquam perfectum. Pœnituisset.

Futurum.

Pœnituerit,

Infinitivi modi temp: præsens. & imperf: Pœnitere.

Præt: perfectū & plusquam perfectum. Pœnituisse.

Gerundia. Pœnitendi, Pœnitendo, Pœnitendum.

Participium præsentis temporis. Pœnitens.

Pugnatur, verbum Defectivum Impersonale,

Passivæ Conjugationis, sic conjugabitur.

Indicativi modi tempus præsens.

Pugnatur, *Walcza, bija sie, woyna.*

Præt: imperf. Pugnabatur. *Bito sie, potykano sie.*

Præteritum plusquam perfectum. Pugnatum erat,

vel fuerat, *Potymano sie bylo.*

Futurum. Pugnabitur. *Bida sie potyfac.*

Imperativi præsens. Pugnatur, *Ulich sie potykajo.*

Optativi præsens, & imperfectum.

Utinam Pugnaretur, *O by sie bito, potykano.*

Præteritum perfectum. Pugnatum sit, vel fuerit,

O by sie bylo potykano.

Præteritum plusquam perfectum. Utinam Pugnatum

esset, vel fuisset, *O by sie bylo kiedys potykano.*

Futurum Utinam Pugnatur. *O by sie potykano.*

Conjunctivi modi tempus præsens.

Cum Pugnatur, *Edy bijo, potykajo sie.*

Præteritum perfectum. Cum Pugnatum sit, vel

fuerit, *Edy sie potykano.*

Præteritum plusquam perfectum. Cum Pugnatum

esset,

esset, vel fuisset, Gdy sie byto potykano.

Futurum.

Pugnatum erit, vel fuerit, Gdy sie bido potykat.

Infinitivi modi præsens, & imperfectum.

Pugnari, Potykat sie

Præteritum perfectum, & plusquam perfectum.

Pugnatum esse vel fuisse. Jz sie potykano.

Futurum. Pugnatum iri, Jz sie maja potykat.

SCHOLION III.

A Verbo *Pœnitet*, Futurum infinitivi, *Pœniturem esse*, Participium *Pœniturus*, apud Salustium, jam exoleverunt. *Pœnitendus*, *pudendus*, *pigendus*, à priscis *pœniteor*, *pudeor*, *pigeor*, *usitata sunt*. Liv: l. i. *Haud pœnitendo magistro*, hoc est, *cujus ei non pœnitendum fuit*.

RUDIMENTA.

Seu de Ocho partibus Orationis.

CAPUT XI.

Primo rudimentis Veteres elementa Magistri Annumerant tria bi,que decem, distincta figuris: Omnia: sed tria Græca notis sunt mista Latinis.

Literæ, quibus utuntur Latini, sunt tres & viginti A, Bc, Cc, Dc, E, cF, Gc, Ha, I, Kappa, cL, cM, cN, O, Pc, Qu, cR, cS, Te, U, IX, Ypsilon, Zeta.

Literæ dividuntur in Vocales, & Consonantes *Sex sunt Vocales, quas fundere possumus ore Absque aliis: verùm I Danaùm, solum insita Græcis Vocibus esse potest. At cetera turba vocatur Consona: vocali resonat quia juncta sequenti:*

Vocales sunt sex: A, E, I, O, U, Ypsilon. qua-

rum

rum ultima tantum in dictionibus Græcis locum habet: ut *Hieronimus, Dionysius*. Cætera appellantur consonantes, quod vocalibus junctæ; simul fonent.

Syllaba fit multis: interdum est litera simplex. At quæ vocali ex duplici coire; vocantur

Diphthongi, numerumque parem vocalibus æquant. Ceu præcept, Harpyia, aurum Mœlibeus, Achyllei.

Syllaba fit ex literis, una vel pluribus ut: *Alas*. Syllaba, quæ fit ex duobus vocalibus, vocatur Diphthongus.

Diphthongi sunt sex: æ, au, ei, eu, œ, yi: præmium, aurum, Europa, pœna, Harpya.

Dictio nonnunquam, (ceus flos) est syllaba tantum: Sæpe fit ex multis, istarum oratio plures

Semper habet: ceu Magna bonis dat præmia virtus,

Dictio fit e syllabis, ut: *A, le, as*; interdum fit ex syllaba, ut: *mors*.

Oratio fit ex dictionibus; ut *Alas fuge, mortem meditare.*

PARTES ORATIONIS.

Octo sibi partes oratio subdit, earum

Quatuor in varios possunt se inflectere casus.

Et numeros: reliquæ penitus viduantur utrisque

Partes orationis sunt octo: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpositio, Adverbium, Interjectio, Conjunctio.

Harum quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum, Participiū, declinantur; reliquæ: Præpositio, Adverbiū, interjectio, Conjunctio, declinationis sūt expectes.

DE

DE NOMINE.

Pars prior est Nomen, varians sine tempore casus Rem certam ostendit Proprium; ceu Roma, Corinthus.

Appellativum vero communia multis

Demonstrat non certum aliquid; ceu Palma, triumphus.

Nomen est pars orationis, quæ casus habet, neque tempora adsignificat. ut Musa Dominus.

Nomen proprium est, quod res proprias atque certas adsignificat: ut Romulus, Roma.

Appellativum est, quod res communes, atque incertas significat; ut, Rex, Oppidum.

Sic Collectivum, numero quod multa priore significat; ceu Turba, Genus, Pars, Agmen, & Ordo,

Collectivum est, quod numero singulari significat multitudinem: ut Populus, Gens, Turba,

Id Substantivum, seu fixum dicitur nomen;

Quod per se verbum comitatur; ut Ebone floret.

Substantivum seu fixum nomen est, quod per se in oratione esse potest: Dux imperat. Miles obtemperat.

Contra Adjectivum seu Mobile, poscit aperte;

Vel tacite fixum esse simul; quod Oratio fiat

Integra, ceu: Bubula cautus non vescitur æger,

Adj. Etivum seu mobile est, quod in oratione esse non potest sine Substantivo, aperte vel occulte; ut: Dux prudens, si strenuos milites, dictoq; audientes habeat; hostes facile superabit. Occulte; ut:

Qui

Qui Tertianâ laborant, non vescuntur bubulâ;
hoc est: tertianâ febrî, bubulâ carne.

Mobile, quod formas recipit, satis una quibusdâ,
Accipiunt nonnulla duas, tres multa cap: sunt.

Adjectivum nomen, vel habet tres formas: ut
Bonus, bona, bonum: vel duas, ut brevis, & bre-
ve: vel unam, ut prudens, felix.

Varia Adjectivorum Genera.

Mobilium species multa, sit prima rogandi;
Ut: Quis? Quantus? Uter? Cujas? Quot? Qualis?
& illis.

Adde Quotus; veluti, Quondam quis terruit orbem
Magnus Alexander: Cujas fuit Euthia? Grajus.

Interrogativum nomen est, quò de re aliqua
quærimus: *Pytaſocei, pytalne.* ut quis? quantus?

Interrogativum substantiæ est, cui respondemus
per nomen substantivum, vel pronomen demon-
strativum: ut: quis, quæ, quod, uter, ultra, utrum.
Quis hic loquitur? Davus ille.

Interrogativum accidentis est, cui respondemus
per nomen Adjectivum; ut quantus, qualis, quot,
quotus, cujus, a, um, cujas: *Qualis fuit Hector?*
Fortis, magnanimus,

Et Relativum quod, nomina quæque reducit
In mentem, ut DEUS est Opifex, qui cuncta
creavit.

Relativum est, quod nomen antecedens in memo-
riam reducit. Id duplex est, substantiæ, & acci-
dentis. Relativum substantiæ, *Odnoſocei*, quod
nomen substantivum in memoriam reducit: ut

Qui,

Qui, Quæ, Quod. Legi Ciceronem, qui fuit eloquentissimus Romanorum.

Relativum accidentis est, quod in memoriam reducit nomen Adjectivum. ut: *Quantus, qualis, quot.* Cicero fuit eloquens, qualis fuit Hortensius.

Tot, talis, totidem, tantus, redduntur ad illa: Quod, qualis, quantus; sive ipsa locaveris ante, Seu post; ut: Tu talis eris, vis qualis haberi. Qualis haberi optas, talis coram omnibus est.

Redditiva sunt, *Tantus, talis, tot, totidem:* quæ relativis *Quantus, qualis, quot, ante, vel post* redduntur. Quales in Republica Principes sunt, tales reliqui solent esse cives. Cura, ut sis talis, qualis haberi cupis. Quot homines, tot sententiæ. Totidem ad te epistolas dedi, quot ad me scripsisti. *Infinita solent fieri adjectiva rogandi.*

Cum scio, cum video, cum affinia verba sequuntur.

Ut scio, quid referas. Intellego, quis sit Amyntas.

Quis, vel qui, quæ, quod, uter, utra, utrum, quantus, qualis, & cætera interrogativa, quando ponuntur post verba audio, video, scio, intelligo, nescio, & alia ejusdem significationis: appellantur infinita, ut nescio, quis sit. Audio, quid dicas. Ignoro, quantus, aut qualis sit.

SCHOLION.

Infinita sunt ea, quæ certam non recipiunt personam, sed cuilibet aptari possunt.

Quis, quæ, quod, etiam cum particulis *si, nisi, ne,* infinitum dicitur: ut: *si quis, pro si aliquis: nisi quis, pro*

pro nisi aliquis, nequis, pro ne aliquis.

Possessivum esto, quo significabitur usque

Res possessa, vel huic similis; ceu Regia virtus.

Pompejanus item miles, vel Caesarianus.

Possessivum nomen est, *Dzierżawne*, quod rem possessam aut ad aliquem pertinentem significat; ut: equus Regius, Miles Pompejanus.

Ostendit Patriam, Patrium tibi nomen, & urbem,

Ut: Vir Romanus. Gentilia nomina gentem

Significant; ut. Gallus, Arabs, Germanus, Achiivus.

Patrium nomen est, *Oyczyście*, quod Patriam indicat; ut: Romanus, *Rzymianin*, Cracoviensis, *Brasłowczyt*.

Gentile nomen est, *Narodowe*, *Rodowe*, quod Gentem, vel Nationem indicat: ut Italus, *Włoch*, Polonus, *Polak*.

Partitiva notant vel solum ex pluribus unum:

Ut: quisquam, quisquis, aliquis, nonnullus, & alter,

Quispiam & alteruter, quidam cum quilibet, ullus.

Vel multa ostendunt, & sunt generalia: Nullus,

Testis erit, Quicumque, omnis, cum nemine, cunctus.

Partitivum nomen est, *Dziatowne*, *Dzielne*, quod aut unum ex multis significat, aut multa singillatim. Unum ex multis significant: Quidam, aliquis, quispiam, quisquam, ullus, nonnullus, quidam, quilibet, quæ etiam particularia vocantur,

Atos &c.

Quæ multa singillatim significant, ferè sunt universalia.

alia: ut omnis, cunctus, quicumque, nemo nullus. Quæ numerum ostendunt, veteres numeralia dicunt.

Estque genus triplex; dictum est à Cardine primū. Sint exempla, Unus. duo, tres, numerique sequentes.

Nomen numerale est, Liczalnei quod numerum significat: cujus variæ sunt species.

Cardinale est, Samiesziste/głownei quod numerum absolutè significat: ut unus, duo, tres.

Ordine multa genus numerat digesta secundum, Ut: primus, decimus, numerosaque turba deinceps.

Ordinale Nomen est, Porządkowei quod numerum ordine digestum significat. aut ultimum ex eo numero; ut primus, secundus, tertius, Pierwszy, wtóry, trzeci.

Atque distribuunt, ut singula, bina: capessunt Nomen ab officio, & sunt Divisiva: sed illis Utimur (& melius,) numero plerumque secundum. Distributiva sive divisiva nomina sunt, Rozdzielajacei quæ distributionem seu divisionem significant, quibus fere utuntur Oratores numero multitudinis; ut singuli bini, terni, quaterni. Victores redite domum bini, aut terni, ad summum quaterni. Cavete, ne singuli eatis. Heus tu, dato victoribus quaterna mala, videtis singula, ne animis concidant. Quaterna, id est, unicuique quatuor; singula, hoc est, unicuique unum. Razdemu po jednemu.

Possunt h is adjungi etiam diminutiva, quorum apud

apud Polonos est maxima copia, non solum in Ad-
 jectivis: ut Parvus, *Mały*, *Maluchny*, *Malusienti*,
 &c. Sed etiam in Substantivis, & propriis nomi-
 nibus. v.g. *Jan*, *Janeł*, *Jaś*, *Jasiek*.

DE NOMINIBUS COMPARATIVIS ET SUPERLATIVIS.

*Res tibi simpliciter monstrant positiva: nec ipsis
 Fit, (seu magnus, inops,) collatio vocibus ulla.*

Nomen positivum sive absolutum est, quod rem
 absolute simpliciterq; significat, ut: Magnus, Parvus.
*Rem gradus attollit Medius, vel deprimit,
 atque*

Vel minuit; Minor, & Major testantur utrumque.

Comparativum est, quod rem attollit, vel de-
 primit: ut major, minor.

*Ponit in extremis qui rem, gradus esto supremus.
 Ut Patris est minimus fratrum; sed maximus
 Hector.*

Superlativum est, quod rem vel in summo loco,
 vel in infimo collocat: ut: Maximus, Minimus,
 Supremus, medius, gradus affirmatur ab illis
*Mobilibus tantum, quibus apte adverbia possunt
 Conjungi, magis atque minus; seu justus, amicus.*

Nomina comparativa & superlativa fiunt à
 nominibus Adjectivis, quibus adverbia *Magis &
 minus*, recte adjungi possunt: ut *Justas Fortis
 Excipe fixa inde & Pronomina*, demito nomen
*Cum Patrio Gentile, simul Numeralia tolle,
 Cum reliquis, quæ cum his pariter numeravi-
 mus ante.*

L

Cum-

Cun&taque materia, velut hæc: Argentæ, Auræ, Cedrinus, Errabundus, item Fugitivus & Almus.

Et nonnulla, usu quæ sunt discenda Magistro.

APPENDIX.

Nomina Substantiva, Pronomina item Interrogativa, Relativa, Infinita, Redditiva, Possessiva, Partitiva, Numeralia, Patria, Gentilia, & quæ materiam adsignificant: ut Aureus, Złoty/ Argentæus, Srebrny/ Cedrinus, Cedrowy. Ad hæc Frużyfer, Żyżny/ Almus, Dzyteczny/taśkawy/ Mediocris, Mierny/ Omnipotens, Wśchmogocy/ Medius, Sze dni/ Modicus, Błahy/ Hesternus, Wczotayby/ Fugitivus, Zbieg/ Errabundus, Blofajocy sie/ Moribundus, Dmierajocy/ & nonnulla alia, neque comparativa, neque superlativa pariunt.

A quo casu formentur Comparativa, & Superlativa.

Casus in i. graduum fit normi, Or syllaba crescens. Dat medium S, jun&ta atque simus, genu&re supremum.

Comparativa fiunt à casu I literâ finito, additâ syllabâ Or; Superlativa verò additâ literâ S, & syllabâ simus: ut *Justus, justus, justior, justissimus, Fortis, fortis, fortior, fortissimus.*

EXCEPTIO I.

Rectus Er, ut Celeber: Rimus, ut Celeberrimus, addit.

Positiva Er syllabâ terminata, gignunt Superlativa

lativa additō rimus. ut: Tener, ἄτοδῶν/ tenerri-
mus; Saluber, ἰστροῦν/ saluberrimus,

EXCEPTIO II.

*Hæc: Humilis, Similis, Facilis, Gracilisque re-
quirunt*

In Limus, ut recti casûs Is syllaba migret:

In simus, atque limus. Rectum imbecillis habete.

Facilis, ταῦν/ gracilis, ἡζυπῶν/ humilis, νῆστι/
similis, ποδοβῶν/ Superlativa pariunt, syllabā Is
mutatā in limus: Facillimus gracillimus, humil-
limus, simillimus; Imbecillis ἰσάβῶν/ dat imbecil-
limus, & imbecillissimus.

SCHOLION.

Utilis habet utilissimus. Cic: ad Dolabel: Fa-
miliar: lib: 9. Ep: 9. *Sic enim facillime, quod
tibi utilissimum erit, consilium capies.* Qu: Cur:
lib: 2. *Se Dario non fuisse inimicum, imò etiam
quæ credidisset utilissima esse, suavisse.* Cic: com-
positione uti videtur de Senectute. *Multas ad res
perutiles Xenophontis libri sunt. Ter circui-
tione utitur in And: Quibus id maxime utile est,
illum esse quam teterrimum.* Serv: in Nerone.
cap: 52. *Fuit gracillimis cruribus.* Imbecilli-
mus & imbecillissimus, invenies in Comment.

EXCEPTIO III.

Nomina vocales ante Us capientia, nullos

Ex se ferre gradus, (ut idoneus, in v19,) audent;

A Pius interdum gradus ille Piissimus exit.

Nomina, quæ ante Us syllabam, vocalem habent,
raro comparativa aut superlativa gignunt: ut ido-

neus, zgodny, noxius, škodliwy, arduus, trudny. Piissimus tamen & strenuissimus, & nonnulla alia, apud probatos Authores leguntur.

EXCEPTIO IV.

Entior à Dico, Facio, Volo, nata capiessunt; Fitque gradus medius; pro summo, entissimus addunt.

A nominibus, ex verbis: Facio, Dico, Volo, compositis, Comparativa in entior, Superlativa in entissimus exeunt: ut magnificus, magnificentior, magnificentissimus; Maledicus, maledicentior, maledicentissimus; Benevolus, benevolentior, benevolentissimus.

Anomala sive Inæqualia.

Sume Bonus, melior, sume optimus: accipe Parvus.

Atque Minor, Minimus; Plus plurimus, accipe Multus.

Tumque malus, tibi fac peior, cum pessimus. Illa Maximus, & Major solum tibi Magnus habetor:

1. Anomala sunt: Bonus melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multum, plus, plurimum. Parum, minus, minimum. Magis, maxime. Minus, minime, Bezprawne.

2. Item illa: Juvenis, junior. Nequam, nequior, nequissimus Superus, superior, supremus. Exterus, exterior, extremus, vel extimus. Inferus, inferior, infimus. Cis, citerior, citimus. Ultra, ulterior, ultimus. Prior, primus. Intus interior, intimus, &c.

Ocy-

3. Ocyor, Ocyssimus, Potior, potissimus, potissimis carent. Novissimus, Summus & Imus, Positivis & Comparativis.

4. A nominibus Substantivis: Juvenis & Senex sunt Comparativa tantum: Junior & Senior.

DE PRONOMINE.

Pronomen dico vocem pro nomine sumptam, Quæ certam nobis personam, ac cetera monstrat.

Pronomen est, quod loco nominis positum, certam finitamque personam adsignificat.

Octo velut fontes, primaria dicimus: unde,

Quæ derivativa ideo sunt dictæ, trabuntur.

1. Pronomina partim sunt Primitiva, partim Derivativa.

2. Primitiva sive primigenia dicuntur, quæ prima sunt & à se orta: ut *Ego, tu, sui, hic, iste, ille, ipse, is.*

3. Derivativa vel potius derivata sunt, quæ ex aliis oriuntur: ut *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras vestras.*

4. Ex his Demonstrativa sunt, quæ rem demonstrant: ut *Ego, tu, hic iste, ipse, is.*

Quinque Relativi capiunt sibi munera, quando In mentem revocant, quidquid præcessit: & Idem Hujus classis erit. Sed Passiva vocantur

Illa: Meus, tuus, atque suus, quibus addito noster, vester: at hæc nostras, vestras, Gentilia, gentem; Quæ sectam, & partes etiam pronomina monstrant.

Hæc: suus, atque sui, dixere reciproca nostri.

5. Horum quinque: *Hic, iste, ille, ipse, is, &* ex eo compositum *idem*, relativa dicuntur: cum rem antecedentem in memoriam reducunt. Ut *Virgilius carmina composuit, idemque ipse ea cecinit.*

6. Possessiva sunt, quæ possessionem significant: ut *Meus, tuus, suus, noster, vester.*

7. Gentilia sive Patria sunt, quæ non solum Gentem, vel Patriam, sed etiam partes sectamve adsignificant: ut *Nostras, vestras.*

8. Reciproca duo sunt: unum Primum, nimirum *Sui*; alterum Derivativum, *Suus*.

DE VERBO.

Verba modos pariter, diversaque tempora flectunt, Non casus; horum duplex ostenditur ordo.

1. Verbum est pars orationis, quæ modos & tempora habet, neque in casus declinatur.

2. Verbum duplex est: Personale, & impersonale.

Personale tribus personis constat ubique; Cætera sunt binis ubicunque prioribus orba.

3. Personale est, quod omnes personas utriusque numeri habet: ut *Laudo, laudas, laudat.*

Plurali. *Laudamus, laudatis, laudant.*

4. Impersonale est, quod primam & secundam personam utriusque numeri, & serè tertiam multitudinis caret; unde & nomen traxit. Id duplex est, alterum activæ Conjugationis: *Pudet, pœnitet.* alterum Passivæ: ut *Pugnatur, curritur.*

Personæ

Personale genus, species tibi quinque ministrat.

5. Verbum personale dividitur in quinque genera: Activum, Passivum, Neutrum, Commune, Deponens.

6. Activum est, quod literâ O finitum, Passivum fit additâ literâ R, ut *Laudo, laudor.*

7. Passivum est, quod syllabâ Or finitum. Activum R literâ abjectâ, ut *Laudor, laudo.*

8. Neutrum est, quod M, vel O, literis finitum, ex se Passivum personale non gignit, ut *Sum, sto, Servio*; neque enim dicitur: *Stor, aut servior.*

9. Commune est, quod Or syllabâ tantum finitum, activi simul, & Passivi significationem habet, præsertim in Participiis præteriti temporis, & aliis, quæ participii adminiculo supplentur: ut *Experior, complector, expertus sum, vel fui*; nam præsens & imperfectum, & quæ inde sunt, fere actionem significant.

10. Deponens est, quod Or syllabâ tantum finitum, activi vel neutrius significationem habet: ut *Sequor, utor, morior.*

De variis Verborum Formis.

Verba, quibus quondam peperit verborum Inchoo nomen.

Incrementa notant fieri: ut Frigesco, Caleasco.

1. Inchoativum verbum est, quod rem quidem inchoatam, sed ad finem perfectionemque tendentem significat: ut *Caleasco*, id est: *calidus fio*; *Frigesco*, *frigidus fio.*

Rem jam perfectam, perfectum ostendere verbū

Dicito; sit caleo, rubeo sit frigeo testis.

2. Perfectum est; quod rem perfectam absolutamque significat: ut *Caleo, frigeo.*

At Meditativum sit, quod meditatio rerum, Cum desiderio vehemens conjuncta notatur:

Esurit, & verbum Cœnaturit, accipe testes.

3. Meditativum verbum est, quod assiduam alicujus rei meditationem significat: ut *Esurio, cœnaturio*; qui enim esurit, ac cœnaturit, nihil aliud, nisi cibum cœnamque, meditat. *ur.*

Verba frequentandi, ceu leſtito; dicimus illa, Res quibus exprimitur nobis iterata frequenter.

4. Frequentativum, sive iterativum est, quod rei frequentationem, iterationemque significat: ut *Regito, Leſtito, Scriptito,*

Hujusmodi frequentativa formare solent Poloni, fere ab omnibus verbis perfectis, vg. *Mami mies wam: Stojs! stawam: Chodzy chadzam.*

Etiam à Verbo Substantivo; *Jestem! bywam. Res minuunt quedam, ut Sorbillo, & propria dicunt*

Significata minus, quam significata parentum.

5. Diminutivum vel potius diminutum est, quod minus, quam id, à quo ortum est, significat: ut *Sorbillo, à Sorbeo, Potisso, à potio.*

DE PARTICIPIO.

Participans varios recipit cum tempore casus,

1. Participium est pars Orationis, quæ tum casus, tum tempora habet.

Tempus amat præsens Ans, Ens, ac talia verba.

(Passi.

(Passivò tantum exceptò,) gignuntur ab omni.

2. Participia præsentis temporis, in *Ans* vel in *Ens* exeunt, & ab omni verborum genere nascuntur, exceptis Passivis: ut *Laudans*, *serviens*, *complectens*, *utens*.

Quæ sunt præteriti verbi, hæc oriuntur ab illis, Quæ per passivam flectunt sua tempora vocem.

3. Præteriti temporis in *Tus*, *sus*, *xus*, desinunt, ac fiunt à verbis Passivis, Communibus, & Deponentibus: ut *Laudatus*, *complexus*, *usus*. Unum, in *Uus* reperitur, *Mortuus* videlicet, à *Morior*.

Participia Futuri, tum in *Rus*, tum in *Dus* exeunt.

In Rus finitum gignunt verba omnia, à nptò

Passivò tantum verbò: Dus habentia finem

Passivæ vocis verba, & communia formant.

Deponens aliquando etiam Dus habentia gignit,

Quod fuerat commune olim; velut execror, utor.

4. In *Rus*, oriuntur ab omni genere verborum, exceptis Passivis: ut *laudatur* 9, *servitur* 9, *usur* 9.

5. In *Dus*, fiunt à Passivis & communibus: ut *Laudandus*, *Complectendus*. Interdum etiam à Deponentibus, quæ aliquando fuerunt Communia ut: *Sequendus* à *sequor*, *ulciscendus*, ab *ulciscor*, ab *execror* *execrandus*, *utendus* ab *utor*.

6. Participia præsentis temporis fiunt à prima persona præteriti imperfecti, syllabâ *bam*, vel *bar*, mutatâ in *Ns*: ut *Laudabam*, *laudans*, *complectebam*, *complectens*.

7. Participia in *Dus*, fiunt à genitivis participiorum

piorum præsentis temporis, Tis syllabâ mutata in *Dus, da, dum* ut *Laudans, laudantis, laudandus, laudanda, laudandum. Complectens, complectentis, complectendus, da, dum.*

Tempore verba aliquò privata, aut orba Supinîs, His quoque privantur, quæ deducuntur ab illis. Qualia sunt: *Odi, Memini, Reminiscor, & Angor.*

8. Participiò præsentis temporis, Gerundiò & Futurò in *Dus*, carent verba, quæ præteritò imperfectiò carent: ut *Odi, Cœpi, Novi Memini.* Participia præteriti temporis, fiunt à posteriore Supinò, additâ literâ S. ut: *Laudatu, laudatus. complexu, complexus.*

9. Participia Futuri in *Rus* fiunt à priore Supino, M literâ versâ in *Rus*: ut *Laudatum, laudaturus.*

10. Quæ verba Supinîs carent, carent etiam Participiis futuri in *rus*, & præteriti temporis: item præteritis perfectis, & plusquàm perfectis Passivis omnium modorum, ac Futurò Passivò Coniunctivi modi; præterea Futurò infiniti, tum agendi, tum patiendi; quibus omnibus destituuntur: *Disco, Pasco, Meacer, & alia, quæ capite V. pag: 100. exhibuimus.*

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositiva fere juncta, aut disjuncta, locantur Ante alias, casusque regit pars ordine quinto.

1. Præpositio est pars Orationis, quæ cæteris parti-

partibus aut separata, aut conjuncta serè præponitur.

Separata: ut *Non sum apud me præ iracundia.*

Conjuncta; ut: *Præstat millies mori, quàm Deum vel levissimè offendere.* Præstat, ex præ; offendere, ex ob componitur.

Accusativò gaudent.

Trans, apud, adversus, quarto junguntur, & ante,

Pone, per, adversum, juxta, propè, versùs, & infra,

Ad, post, & circum, circa, cis, circiter, extra.

Præter, ob, intra, erga, citra, secus, usque secundum,

Et propter, contra, supra, penes, inter, & ultra.

Ablativo serviunt.

Abs, ab, & à, cum, clam, possunt sibi sumere sextum.

Et tenus, atque palā, procul, absque fruuntur codè.

Ex, è, de, coram, præ, pro, finè, ponitur apte.

Post Patrium serme numero, tenus, una, secundò,

1. Tenus serè Genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhæret: ut *Comarum tenus, lumborum tenus.* Alioquin Ablativum: *pectore tenus, ore tenus.*

Insuper, & subter, quarto modo juncta videbis,

Pro vario sensu, gradui modo juncta Latino.

2. Accusativum, vel Ablativum pro varia significatione postulant, *In, Sub, Super.*

Subter, apud Oratores Accusativum habet, apud Pòetas etiam Ablativum.

Sex in compositis nunquam nisi vocibus extant,
Exem-

Exemplum: Dispar, dirimo, sejungo, repello.

Ambigo, constituo; complura, simillima sunt.

3. Præpositiones, quæ tantum conjunctæ præponuntur, sunt: *Am, con, di, dis, re, se;* ut: *Ambigo, Confero, Dinumero, Disputo, Reputo, Sejungo.*

DE ADVERBIO.

Explanare solent alias Adverbia voces,

Illarumque usu generalem adstringere sensum:

Ut bene das operam: meritò loca prima mereris.

Adverbium est pars Orationis, quæ vocibus ad-
dita, earum significationem explanat ac definit:
ut *Rarò loquitur, benè peritus, vehementer iratus, parùm diligenter.*

Adverbiorum variâ sunt genera, & significationes.

Optandi: ut *Utinam! o! si!*

Vocandi: ut *O! heus! cho!*

Interrogandi: ut *Cur? quare? quid ita? quamobrem?*

Respondendi affirmatè: ut *etiam, ita, maxime, quidni,*

Confirmandi: ut *profectò, sane.*

Negandi: ut *Non, nequaquam, minimè, haud, haud quaquam.*

Dubitandi: ut *Forfan, forsitan, fortassis, fortasse.*

Hortandi: ut *Eja, age, agendum, agite.*

Prohibendi: ut *Ne.*

Demonstrandi: ut *En, ecce.*

Eli-

Eligendi ut: potius, imo.

Comparandi ut: Magis, minus, fortius.

Congregandi ut: simul, unâ, pariter.

Separandi: ut Scorsim.

Intendendi: ut acriter, studiosè, vehementer.

Remittendi: ut Segniter, remissè, oscitanter.

Temporis: ut Hodie, cras, perendie, heri, nudius tertius.

Loci: ut hîc, hæc, huc, horsum.

Numeri: ut semel, bis, ter, sæpè, oenties, millics.

Ordinis: ut primùm, deinde, postremo.

Eventus: forte, fortuito.

Similitudinis: ut Sicut, sicuti, ut, uti,

Diversitatis: ut Aliter, secus.

Qualitatis: ut Prudenter eleganter.

Quantitatis: ut parùm, multùm, satis nimiùm.

DE INTERJECTIONE.

Affectus varios animi interjectio promit:

Hei mihi! vae nobis infandum! o dira cupido!

Proh dolor! Heu miseri! Vab quanta insaniamenti!

Interjectio est pars Orationis, quæ varios animi affectus indicat.

Interjectionum variæ sunt formæ,
& significationes.

Laudantis, & aliquando exultantis. ut *Euge!*

Exultantis & interdum insultantis: ut *Vab!*

Lætantis. ut *Evax! vab!*

Dolentis.

Dolentis & ingemiscntis: ut *Ab, beu, bei!*

Suspirantis: ut *Ab, ab!*

Lugentis: ut *Hoi, bei.*

Ejulantis: ut *Ob, ob, ob, ob.*

Admirantis, & interdum Ironiæ: ut *Hui.*

Irridentis: ut *O. Cic: Phil: 3. O præclarum ovium custodem, (ut ajunt,) lupus.*

Exclamantis: ut *Prob! oi*

Timentis: ut *Hei.*

Silentium indicentis: ut, *St.*

Deprehendentis aliquid ex improvîso: ut *At, at.*

Præfagientis malum, vel misercntis, vel minantis.
ut *Væ.*

Rejicientis cum fastidio: ut *Apagc, apagc sis.*

Stomachantis sive indignantis: ut *Malum.*

Execrantis: ut *Nefas, nefandum.*

DE CONJUNCTIONE.

Fungitur officio Conjunctio sola ligandi

Particulas & membra, quibus sententia constat;

Suntque hujus variæ species, quas mente notabis

Conjunctio est pars Orationis, annectens ordinansque sententiam.

Conjunctionum species, sive significationes variæ sunt.

Copulativæ: ut *Ac, atque, &, que,*

Disjunctivæ: ut *Vel, ve sive, seu, aut, nec, neque, ne,*

Adversariæ: ut *Et si, tametsi, quanquam, quamvis, attamen, verumtamen, &c.*

Collec-

Collectivæ sive illativæ, seu rationales: *Ergo, igitur, quare, quocirca, quapropter, itaque* &c.

Causales: ut *Nam, namque, siquidem, quis, quoniam, enim, etenim, propterea, quod*, &c.

Expletivæ: ut *Quidem, equidem*, &c.

SCHOLION.

Conditionales addi possunt: ut *Si, quidem, modo, dummodo, duntaxat*. &c.

Quæ præit, est Princeps, ut nec, nisi: Subdita semper

Subsequitur: ceu, verò, autem. Communis utrumque

Munus habet: veluti, quamvis, quapropter, Ergo.

Conjunctiones partim sunt præpositivæ; partim subjunctivæ, partim mediæ.

1. Præpositivæ, sive principes sunt, quæ in Oratione præeunt: ut *Aut, ac, atque, at, est, vel, nec, neque, nisi, seu*, &c.

2. Subjunctivæ, sive subditæ, quæ subeunt: ut *Quæ, ve, ne, quidem, quoque, autem, verò, enim*.

3. Communes, sive mediæ, quæ & præeunt, & subeunt: ut *Ergo, igitur, itaque, equidem*.

De accidentibus, sive attributis Partium Orationis.

Sunt quædam, quæ partes Orationis comitantur: Ut: Numerus, Casus, Genus, Declinatio, modus, Tempus, Persona Figura, Species: quæ accidentia, sive attributa Partium Orationis vocantur.

Nume-

Numeri Nominum, Pronominum, Verborum, & Participiorum, sunt duo:

Singularis: ut *Musa, Ego, laudo, laudans.*

Pluralis: ut *Muse, Nos, Laudamus laudantes.*

Casus Nominum, Participiorum, & nonulorum Pronominum sunt sex: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

Nomen, Pronomen, Participium, tria habent genera præcipua: *Masculinum, sive Virile*, cui præponitur Pronomen hic: ut hic Dominus, meus, doctus. *Fæmininum sive muliebre*, cui præponitur Pronomen hæc; ut: hæc ancilla, mea, docta. *Neutrum*, cui præponitur Pronomen hoc: ut: hoc mancipium, meum, doctum. Ex his tribus generibus nascuntur duo alia: *Commune duorum*, & *commune trium*. *Commune duorum* est, cui præponuntur Pronomina hic & hæc: ut *hic & hæc Parens*. *Commune trium sive omne*, cui præponuntur Pronomina hic, hæc, hoc: ut *hic & hæc & hoc prudens, nostras, amans.*

Declinationes sive Formæ

Nominis quinque.

Prima, Cujus Genitivus terminatur æ diphthongó,
ut *Musa, musæ*

Secunda, Cujus Genitivus terminatur literâ i:
ut *Dominus, Domini.*

Tertia, Cujus Genitivus terminatur syllabâ is:
ut *Sermo, sermonis.*

Quar.

Quarta, cujus Genitivus terminatur syllabâ us: ut *Sensus, sensûs*.

Quinta, cujus Genitivus terminatur literis e & i separatim: ut *Dies, Diei*.

Pronomina. *Meus, tuus, suus, noster, vester*, ad primam, & secundam nominum declinationem spectant: *Nostras & vestras*, ad tertiam: cætera proprias habent formas.

Participia, quæ in *ans & ens* exeunt, ad tertiam declinationem pertinent: ut *Laudans, docens, &c.* Reliqua ad primam, & secundam: ut *Laudaturus, laudatura, laudaturum: Laudandus, laudanda, laudandum*.

Declinationes, sive Conjugationes Verborum sunt quatuor.

Prima, cujus secunda persona præsentis Indicativi exit in *as*, & Infinitivum in *are*: ut *Amo, amas, amare*.

Secunda, in *es* longum, & infinitivum in *ere*, penultimâ productâ: ut *Duceo, doces, docere*.

Tertia, in *is* breve, & infinitivum in *ere*, penultimâ correptâ: ut *Lego, legis, legere*.

Quarta, in *is* longum, & infinitivum in *ire*: ut *Audio, audis, audire*.

Modi verborum triti ac communes sunt quinque: Indicativus, Imperativus, Optativus, Coniunctivus, & Infinitivus.

Tempora Verborum sunt quinque: præsens sive instans, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum, & Futurum.

M

Perse-

Personæ Pronominum sunt tres: Prima Ego, secunda Tu: reliqua Pronomina tertiæ sunt personæ, præter Ipse, ipsa, ipsum: quod cujusvis est personæ: Item provocabulum Qui, quæ, quod.

Personæ Verborum sunt tres: Prima: ut Amo, secunda, ut amas, tertia, ut amat.

Nomina, & participia (exceptis Vocativis) incertæ sunt Personæ: sicut & verba infinita; eam enim induunt personam, cujus est verbum, cui adhærent: ut: *Ego Marcus Tullius defendi Rempublicam adolescens, non deseram senex. Cupio te audire.*

Vocandi casus, quia secundis personis tantum adhærent, solum sunt secundæ personæ.

Figuræ Nominum, Pronominum, Verborum, Participiorum, Præpositionum, Adverbiorum, Conjunctionum, duæ sunt.

Simplex: ut prudens, is, laudo, laudans, abs, prudenter, enim.

Composita: ut Imprudens, idem, collaudo, collaudans, absque, imprudenter, etenim.

Species Nominum, Pronominum, Verborum, Adverbiorum sunt duæ: Primitiva: ut *Pater, tu, caleo, clam.* Derivativa: ut, *Paternus, Tuus, tua, tuum, caleo, clam.*

Præcepta aliquot De Constructione, Tyronibus ediscenda.

P.I.

CAPUT XII.

PRÆCEPIUM I.

Adjectivum Nomen concordat cum substantivo in genere, numero & casu: Ut: *Puer ingeniosus, memoria infirma, ingenium tardum.*

II.

Relativum Qui, quæ, quod cohaeret cum antecedente in genere & numero: ut: *Non est dicendus puer ingenuus, qui verecundiam non amat. Accepit tuas literas, quæ mihi jucundissime fuerunt. Legi tuum Epigramma, quod mihi mirandum in modum placuit.*

III.

Verbum Personale finiti modi postulat ante se Nominativum ejusdem numeri & Personæ. ut: *Ego lugeo, tu rides, Præceptor docet, nos legimus, vos scribitis, aleatores vapulant.*

IV.

Verbum infiniti modi ante se Accusativum habet: ut, *Gaudeo te bene valere. Doleo Parentes tuos agrotare. Lator fratrem tuum salvum & incolumen venisse.*

V.

Verbum Substantivum non solum ante se, sed etiam post se Nominativum petit: ut *Parsimonia est magnum vectigal. Avus tuus fuit vir deus. Verecundia est maximum ornamentum pueritia.*

VI.

OMne Verbum Personale finiti modi potest utrinque habere Nominativum, pertinentem ad eandem rem: ut, *Hic vocatur Paulus. Ille vivit miserimus. Boni moriuntur lati.*

VII.

Quotiescunque duo nomina substantiva, ad res diversas pertinentia, in oratione ponuntur sine conjunctione: alterum erit Genitivi Casus: ut, *Libertas Pompeji, Ciceronis Epistola, Carmen Virgilii.*

VIII.

Verbum Activum post se accusandi casum postulat: ut, *Pueri ingenui amant literas. Frater tuus legit Ciceronem diligenter.*

IX.

Verbum Passivum post se Ablativum desiderat cum præpositione A vel ab: ut *Literæ amantur à pueris ingenuis. Cicero legitur à Fratrem tuo diligenter.*

X.

Quodvis verbum admittit præpositionem cum suo casu: *Fui in Templo. Eo in Gymnasium. Sedeo in scamno.*

XI.

Verba Composita sæpè Casum suæ præpositionis habent: ut *Hostis invadit Urbem. Lasi adeunt Principem. Joannes exivit loco suo.*

XII.

OMne Verbum, & multa nomina Dativum habere

bere possunt ejus rei, cui damnum aliquod vel commodum datur: ut, *Laboras aliis: mihi soli es otiosus. Catilina fuit perniciosus Reip: Senes non sibi, sed aliis, aut nepotibus arbores serunt.*

XIII.

Temporis continuatio in Accusativo vel Ablativo ponitur, frequentius tamen in Accusativo: ut, *Pater tuus vixit quinquaginta annos. vel quinquaginta annis. Scripsi duas horas, vel duabus horis.*

XIV.

Clicunque verbo addi potest Ablativus, significans pretium: ut, *Emi librum decem denariis, Vendidisti atramentarium tribus sestertiis.* Vel instrumentum: ut, *Scribo calamo, percutio ferula.* Vel causam: ut, *Servus tuus interiit fame. Tabesco dolore.*

XV.

Gerundia, Supina, & Participia, postulant post se casus verborum, à quibus oriuntur: ut, *Scribo literas, sum scripturus literas.*

XVI.

Quando per ubi fit interrogatio, propria Urbium & pagorum primæ vel secundæ declinationis, & singularis numeri, ponuntur in Genitivo. Adde *Domus*: ut, *Ubi est Egnatius? Romæ: sic domi, Lovanii, Antverpiæ, &c.*

Si propria Urbium & Pagorum fuerint tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, sexto casu utendum est: ut, *Ubi est mortuus Alexander?*

Babylone; sic Neapoli. &c. Ubi studuit Demosthenes? Athenis. Sic Parisiis. &c.

Nomina tamen Regionum & Appellativa, ablativum cum præpositione in desiderant: ut, *Ubi est Parens? in Italia, in Belgio, &c. Ubi orandum est? in templo, in cubiculo, &c.*

XVII.

SI per *Quò* interrogamus, Propria Urbium & Pagorum Accusativò efferuntur sine præpositione: cujuscunque sint declinationis ac numeri, sicut etiam Domus: ut *Quò vadis? Romam, Babylonem, Athenas, Domum, &c.*

Appellativa & propria Regionum poscunt Accusativum cum præpositione *In*: Ut, *quò properas? In Templum, in forum, in Galliam, in Germaniam, &c.*

XVIII.

CUM Interrogatio fit per *Quà* vel per *Unde*, propria Urbium & pagorum, cujuscunque sint declinationis ac numeri, ponuntur in ablativo sine præpositione, quibus adde Domus: ut: *Unde venis? Bruxellis, Tornacò, Cameracò, Domò, &c.*

Propria Regionum & Appellativa, Accusativum cum præpositione *per* postulant, cum Interrogatio fit per *Quà*, ut: *Quà ivisti? per Galliam, per Germaniam, per forum, &c.*

Eadem ablativum cum præpositione *Ex* habent, si fiat interrogatio per *Unde*: ut: *Ude nobis odes? ex Anglia, ex Templo: &c.*

XIX.

XIX.

Adjectiva & verba, quæ copiam & inopiam significant, Genitivô, vel ablativô gaudent: ut, *Stultorum plena sunt omnia. Dux egenus consilii: Petrus eget pecuniis. Abundant opibûs,*

XX.

Si multa ejusdem generis comparentur, utendum est Superlativo, cum Genitivo plurali: ut, *Aristoteles est doctissimus Philosophorum. Cicero eloquentissimus Oratorum.*

XXI.

Cum duo vel plura inter se comparamus, utimur comparativis cum Ablativo: ut, *Argentum est vilius aurô. Virtus præstantior nummis. Præmia majora laboribûs.*

DE GENERIBUS NOMINUM

Difficilioribus.

P. I. O. I. C.

CAPUT XIII.

Cerundia Nominum partim ex significatione, partim ex terminatione noscuntur.

De Generibus nominum, quæ ex significatione cognoscuntur.

Præceptum I. de Masculinis.

Quæ maribus solum tribuuntur, mascula sunt.

Mascula censentur specie depicta virili.

Et quibus appositum tantum tribuisse virile,

M4

Cre.

Credibile est veteres: ceu latro, Præsul, & hospes.

SCHOLION.

Nomina Propria Virorum: ut Æneas, Catilina, Masinissa, Clinias, & eorum, qui viri specie pinguntur: ut: Michâél, Dæmon, Satyr, Pan, Aquilo, Putnocny wiatr/ Boreas także. Cæteraque nomina Angelorum, Deorum, atque ventorum, masculina sunt.

Nomina item Appellativa, quæ viris duntaxat conveniunt: ut, Scriba Pisarz/ Lanista, Szymietz/ Scurra, blażen/ syderz/ Nauta, flis/ Bibliopola, Bsiagarz/ Latro, 3boycal/ Pirata, mostki rozboynik/ Præsul, Biskup/ Cupido Gospodarz/ Goscinny/ Hospes, Gosc/ Tubicen, trzabacz/ vas vadis, takoymia.

Præceptum II. de Fœmininis.

Fœmineum dices, quod fœmina sola reposcit.

Fungito fœmineis muliebri prædita formâ.

Quæque adjectivum tantum muliebri requirunt.

SCHOLION.

Nomina fœminarum propria: ut Misis, Glycerium, Dido, & earum, quæ fœminarum specie pinguntur: ut Pallas, Clio, Xantho, Parthenope, Bogini/ Alesto, Jedza/ latawica/ & cætera nomina Musarum, Nympharum, fœminina sunt. Itemque Appellativa, quæ solis fœminis conveniunt: ut, obstetrix, baba przy porodzeniu/ nutrix, Mama. Quæque cum adjectivis fœminini conjunguntur: ut operæ, robornicy/ custodiæ, caras/ skraz/ wieszienie/ vigilia, skraz.

Præ:

Præceptum III. de communibus.

*Est commune duum, sexum quod claudit utrumque
Articulô geminô; veluti bos civis, & bustis.*

*Et comes, atque cliens, dux, jus, canis atque
Sacerdos.*

SCHOLION.

Nomina tum maribus, tum sæminis convenien-
tia, sunt generis communis: ut: bos, wół y krowa/
& quæ his versibus continentur. Quibus accedunt illa: Parens, Rodzic/ Conjux, Mąż/ żona/
Custos, Stroz/ Præses, Starosta/ Obles, Zastawa/
Człowiek zastawiony/ Affinis, Powinowaty/ Vates
Prorok/ Poeta, Rymotworca/ Municeps, Mieszca-
nin/ wolny/ & alia. At Incola, Obywatel/ agricola,
oracz/ augur, wieśczeł/ exul, wywołany/ fur, złodziej/
hæres, dziedziec/ miles, żołnierz/ judex Szadzia/
adolescens, młodzieniec/ juvenis, młody/ infans,
niemowlętko patruelis, stryjeczny brat/ plerumque
masculina sunt. interdum etiam sæmina. Catullus carm: nupt: *Cernitis innuptæ juvenes.*
Quin: lib: 6. *Infantem suam frigidissime reportavit.*
Pers. Sat: 6. *Patruelis nulla proneptis, nulla manet Patruis.* Hospes in sæminio genere,
usitatus habet Hospita, Gospodyni/ & Antifles, Antiflita, Bsieni.

EXCEPTIO.

Excipiuntur ab hac regula Vulpes, liśka/ Aquila, Orzet/ & alia; de quibus dicemus, cum de promiscuis agetur.

Præ-

Præceptum IV. de Nominibus Generis Omnis.

Est commune trium generi, quod convenit omni.

SCHOLION.

Nomina, quæ Maribus, Fæminis & Neutris conveniunt, sunt, generis omnis: ut felix, szczęśliwy/ discolor, pstry/ hebes, tapy/ Arpinas, 3 miasta Arpinu/ par, rowny/ nequam, nic dobrego/ decem, dziesięć/ & alia multa, quorum pleraque numero tantum singulari sunt generis omnis; nam in plurali in neutro genere non usurpantur: ut degener, odrodęk/ defes, leniwy/ memor, pamiętny/ ales, lotny/ szczędliwy/ præpes, prakci/ teres, okroglę/ uber, obfity/ sospes, zdrowy/ bipes, o dwu nogach/ divos, bogaty/ pauper, ubogi/ superstes, jęscze żywy/ cicur chowany/ ogłaszany. Verum alienigena, cudzoziemiec/ auctor, wynalazca/ com s, towarzysz w drodze/ indigena, ziomek/ testis, świadek/ & alia Nomina Communia, figuratę cum neutris conjungi videntur.

Præceptum V. de Mensibus, Montibus, & Fluviis.

In Maribus Menses, Montes, Fluviosque repone.

SCHOLION.

Nomina Mensium propria: ut Quintilis, Lipiec/ October, październik/ masculina sunt. Nomina item Montium: ut: *Ætna, Ossa, Oeta;* & Fluviorum, ut: *Anio, Garumna, flumen Gallie.* Excipiuntur

piuntur quædam, de quibus postea dicetur.

Præceptum VI. de Regionibus, Urbibus, Navibus, & Pœmatibus.

Insula fœminea est, Regio, Urbs, cum Nave Pœsis:

SCHOLION.

Nomina propria Insularum: ut. *Rhodus, Cyprus, Delos.* Regionum: ut: *Ægyptus, Epirus.* Navium: ut: *Argo, Centaurus,* Pœmatum: ut: *Æneis, Eunuchus.* sunt generis fœminini. Excipiuntur nonnulla, de quibus suô locô dicemus.

Præceptum VII. de Arboribus.

Fœminea est arbor: neutrum cum subere robur, Et filer atque acer; sed mas oleaster habetur.

SCHOLION.

Nomina arborum sunt generis fœminini: ut *abies, jodła/ platanus, jawor/ pinus, sosna Włostka/ cupressus, cyprys/ ficus, figowe drzewo/ malus, jabłon/ pyrus, gruska/ & alia innumerabilia.* Excipiuntur: *suber, forek/ robur, dob/ itemque acer, filon/ filer rekita/ quæ sunt neutra; & oleaster, lesna oliwa/ quod est generis masculini, it m pinaster, sosna nasa/ & aliæ arbores ejusdem terminationis.*

Præceptum VIII. de Plurali Numero declinationis, & notis

Literarum.

Plurale A, neutrum est; I, mas: ut: Susa. Philippi.

Æ. dl.

Æ diphthongon habens pluraliter, est muliebre. Adde notas neutris, vocem & pro nomine sumptam,

Et verbum quodvis, nuda pro voce repostum.

SCHOLION.

Nomina omnia, quæ in numero multitudinis duntaxat declinantur, & A litera terminantur. Neutra sunt: ut arma, bron/ Biblia *Asiat* sin autem I, masculina: ut: liberi, *dzieci*. Hac regula excipiuntur ex regulis superioribus, *Ecbatana*, *Susa*, *Badra*, propria Urbium. *Bucolica*, *Georgica*, *Poematum* propria, quæ sunt neutrius generis. *Philippi*, *Putcoli*, *Treviri*, propria Urbium, quæ sunt masculina. Elementorum nomina, ut, A, B, C, & partes orationis, pro se ipsis sumptæ, neutrius generis sunt: ut: *Vivere ipsum turpe est*.

Præceptum IX. de generibus Nominum, quæ ex terminatione cognoscuntur.

Fœmineum A, primæ est: veluti Panthera, sagitta.

Adria mas, æquor, mammona, cometa, planeta.

Nomen in A, ternæ neutrum est; ceu stigma torcuma.

SCHOLION.

A finita, nomina primæ declinationis, fœminina sunt. Excipiuntur: *Adria*, cum significat mare Adriaticum, *cometa*, *planeta*, & *mammona*.

Nam *Pœta* cum solis maribus tribuatur, ad primam illam regulam pertinet. *Pascha* & *man-*

na apud Hebræos masculina, apud Latinos neutra sunt. Manna tamen, cum significat micæ thuris, muliebri est. Plin: lib: 3. c. 14. *Micæ concussu elisas, mannam vocamus.* Tertiæ autem declinationis nomina Neutra sunt: ut stigma, Piatno/ toreuma, toczony kubes/ Pœma, wiersz/ rym.

E finita.

E Latiale petit neutrum: velut acre, monile.

Fœmineum est Alœ, rhodopeque & cetera Græca.

SCHOLION.

Nomina Latina, E Literâ terminata, neutra sunt: ut, mare, morze/ cubile, toze/ sedile, zedel/ alveare, pŕeczelnik. At Græca: ut, Rhodope, Physice, Grammaticæ, & alia generis ejusdem, fœminina sunt. Excipio: Cete, Wieloryb/ & tempe, mieysca wesote w Tesalii/ quæ sunt neutra: nec mirum; sunt enim numeri multitudinis: Thessala, Tempe, Cete grandia. Mille Substantivum neutrum est, quod pluraliter declinatur. Millia, millium, &c. mille adjectivum, est omnis generis, neque declinatur.

I, O, & U.

I, neutris tribue: O, maribus: ceu pugio, gummi.

Fœmineum verbale in Io: caro, talio, quodque

Desinit in Do, Go: neutris adscribito pondo.

Harpago, cudo, ordo, mas, udo, cardo, ligoque.

U, C, D, da neutris: velut id cum lacte, geluque.

SCHOLION.

Nomina, quæ in i desinunt, neutra sunt: ut gummi, sinapi. Quæ autem desinunt in O masculina sunt: ut: Tyro, młody żołnierz/ myoparo, barka/

łodz/

Łódz; morſſich rozboynikow/ unio, pecta/ ſtellio, pſtra ja s
 ſiczurka. Verbalia in ſo, ſœminina ſunt: ut oratio,
 lectio: itemque talio, wet zawet odwetowac. Cœtera
 nomina, quæ excipiuntur, ſere congruunt cum
 lingua Polonica: ut dulcedo, ſtodkosc/ propago,
 pokolenie/ teſtudo, żoſiw/ ſlep/ iurnia. & alia generis
 ſœminini: At harpago, haſ/ udo, ſkarperka/ car-
 do, zawiaſa/ ligo, moryka/ ordo, rżod/ cudo, czapka/
 przybica/ & alia, generis masculini regulã conti-
 nentur. Pondo tamen, funt/ quod libram ſignifi-
 cat, neutrum eſt. Quæ in u deſinunt, neutra
 ſunt: Tonitru, grzmot/ quod & hoc tonitrum i,
 & hic tonitrus:(us) veru, rozen/ gelu, mroz.

L & T,

L, T, ſit neutrum: hic mugil, ſal, ſolque reſoſcunt.

SCHOLION.

Nomina L & T, finita, neutra ſunt: ut Tribu-
 nal, Trybunał/ caput, głowa/ ſinciput, przodek
 głowy. Excipiuntur mugil, dorſ/ ſal, ſol/ Sol,
 ſłonce, masculini generis ſunt.

UM.

Um neutris junges, boninum ſi propria demas.

SCHOLION.

Nomina in-Um deſinentia, neutra ſunt: ut, pine-
 tum, bot/ trophæum, żwycieſtwa znał/ folium, liſt.
 Hęc regulã ex regulis ſuperioribus excipiuntur:
 mancipium, niewolnik/ jumentum, bydla/ & alia
 nomina manibus & ſœminis communia. Dyrar-
 chium, Bylantium, Carogrod/ Saguntum, & alia
 complura nomina Urbium propria: Rhenum, Me-
 taurum,

taurum, propria Fluviorum: Buxum, nomen arboris, quæ omnia neutra sunt. Excipiuntur nomina propria virorum: ut: Dynatium, Pægnium, quæ sunt generis masculini: & propria sceminarum: ut Phanium, Eustochium, Glycerium, quæ sunt sceminina.

AN. IN, ON.

An, In, On, hic: hæc cum sindone, poscit Aëdon, Quæ adde Alcyonem: neutris da cuncta secundæ.

SCHOLION.

Nomina, quorum postremæ literæ sunt An, In, On, mascula sunt: Pæan, Piesn/ Delphin, świsnia morska/ agon, *certamen*, franki/utarczka. Excipiuntur: sindon, *prześcieradło*/ Aëdon, Stowił/ Alcyon, *zimorodeł*/ sceminina. Nomina tamen secundæ declinationis neutra censentur: ut Ilion, Pelion, Babilon; quia Latina cum sunt, desinunt in um. Ilium, Pelium, Bora/ quocirca eximuntur ex regula Montium.

EN.

En dabitur neutris: Atagen, cum Peetine mas est. Splenque, lienque, & bimen, lichen, ren, mascula sunt.

SCHOLION,

Nomina, quæ in En desinunt, neutra sunt: ut carmen, wietł/ lumen, światło/ germen, rodzay/ wynifanie/ vimen, wirtka. Excipiuntur Atagen, *Jas* *czobek*/ avis nomen, & peden, *gtzebien*/ płochy *ślodra tyba*/ quæ masculina sunt. Item ren, *netka*/ splen, *śledźiona*/ lien idem significat.

At finita.

Postu-

Postulat Ar neutrum: ceu par cum neſtare calcar.

SCHOLION.

Ar literis finita, neutra sunt: ut: Calcar, Oſtroga/ jubar, glans od Stonca/ pulvinar poduſka/ par, Para/ cetno/ neſtar, napoy Wiebieſki/ far, jaczyna. At par, rowny/ adjectivum nomen est, commune trium. Item composita: Compar, dispar, &c.

Et finita.

Er maribus dono; cicer hoc cum vere cadaver.

Uber, iter, verber, tuber, piper, atque papaver.

Nomina, quæ in er desinunt, masculina sunt: Carcer, Wizſienie/ imber deſezy/ agger, grobla/ vesp̄er, wieczor/ linter, czotn/ later, cegla/ asser, deſka. Excipiuntur: Cicer, Wloſki groch/ ver, wiosna/ Cadaver, trup/ uber, cyc/ verber, rozga/ biczy/ tuber, bedka/ guzy/ piper, pieprzy/ papaver, maſ/ quæ sunt generis neutrius: laver, potoczniſ/ ziele/ interdum ſæmineum est Plin: l. 26. cap: 8. *Laver quoque nascens in rivis condita, & cocta, torminibus medetur.* Tuber arbor ſæmineum est: tuber pomum ejusdem arboris, masculinum. *Vide commentar:* Cucumer etiam pro cucumis usitatum est.

Or finita.

Or maribus servit: muliebris demitur arbor:

Accedunt neutris: Cor, ador, cumque æquore marmor.

SCHOLION.

Nomina Or finita, masculina sunt: ut: honor/ czeſci/ decor, piſknoſc/ labor, praca/ mæror, ſmutek. Excipiuntur: Cor, ferce/ ador, zboze/ marmor, marmur/ & æquor, morze/ quæ neutra sunt; & arbor ſæmininum, deſzewo.

Ur

Ur finita.

Exigit ur neutrum: hic fursur, cum vulture turtur.
SCHOLION.

Nomina in Ur desinentia, ut fulgur, Bystkawica/ murmur, semcanie/ sulfur, siarka/ guttur, gardto/ sunt neutrius generis. Tria tamen masculina sunt, fursur, otteby/ vultur, sepi/ & turtur, synogartlico/ quæ sub regula avium, & alia multa, de quibus infra in Epicenis, continentur.

As finita.

Fœmineum As: neutrum vas vasis, fasque nefasque. Mascula sunt Elephas, adamas, as, atque tiaras Cumque vade ac reliquis fleEtit quæ prima Pelasgum.
SCHOLION.

As finita, fœminina sunt: ut lampas, lampa/ tempestas, niepogoda/ caritas, drogośc. Tria neutra sunt: vas, vasis, statet/ fas, & nefas, co éis niegodzi. Alia masculina. ut Elephas, (antis, Ston/ usurpatur eleganter etiam Elephantus. Adamas, dyament/ as, assis, gross/ sunt/ vas, vadis, takoymia. Festus: *Iustum vadem dicebant veteres, pro idoneo.* Omnia item nomina Græca primæ declinationis sunt masculina: Tiaras, Xisja czapka. Apud Virg: l. 7. *Æneid: Sacerque tiaras,* quanquam usitatus videtur Tiara, æ, fœmininum, *Bitet.* Juven: Sat: 6. *Et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ.*

Es finita.

Fœmineum est Es, ceu compes, sed mascula limes, Fomesque, & trames, gurges, cum cespite vepres, Poplesque & palmes, stipesque & pleraque Græca.

N

SCHO-

SCHOLION.

Es terminata, fæminina sunt: ut compes, psto/
moles, r3ecz wielka/ trudnośc/ proles, potomstwo/
vulpes, liſka/ rupes, ſkata/ sedes, ſtolec/ leges, 3boże.

Excipiuntur limes, granica/ fomes, podniera/
zagiex/ trames, ſcieſka/ gurges, topiel/ poples, cza-
ſka u folana/ cespes, darn/ vepres, ciernie/ stipes,
pniaſ/ meridies, południe/ paries, ſciana/ pes, noga/
quæ omnia sunt masculina. Itemque plurima no-
mina Græca in Es, primæ aut tertiæ declinatio-
nis: ut, Sophistes, oſuſt/ wyſtracz/ Pſaltes, Spies
wał/ lebes, garniec miedziany/ koćiel/ tapes, Kobietzec/
magnes, Ramien drogi/ magnes,

Is finita.

*Is dato fæmineis: maribus da postis, aqualis,
Angvisque & vectis, callisque, & pulvis, & ensis,
Glis, lapis, & follis, cucumisque & collis, & unguis,
Et sanguis, piscis, cum fascis, & axis, & amnis,
Et vermis, torris, fustis, cum vomere, mensis.*

Nis quoque finitum: ut funis, compositaque ab asse.

SCHOLION.

Nomina Is finita, fæminina sunt: ut, cassis, ſyſtaſ/
abo przytlica/ clavis, klucz/ basis, 3asada/ poſtad/
cratis, krata/ restis, pomroz. Excipiuntur postis,
podwoy/ aqualis, nalewka/ abo ſaſtik/ angvis, woż/
vectis, drog/ rygiel/ callis, droga urorowana/ ensis,
miecz/ glis, dżiki ſczurek włoſki/ co ſpi żimie/ lapis,
Ramien/ follis, miech kowalski/ cucumis, ogurek/ col-
lis, pagorek/ unguis, paznogiec/ axis, oś/ amnis,
szeka,

2. Itemque

2. Itemque illa: Orbis, okrog, koto, fustis kiy, torris, gtowniá, & alia, quæ desinunt in nis: üt, cinis, popiot, panis, dyleb, funis, powroz, vomis, (eris,) lemiesz, fascis, (is,) snopek, rownianka.

3. Composita quoque ab asse, masculina sunt: üt decussis, dziesięć groszy, vicessis, dwadzieści, tricessis, trzydzieści groszy, centoßis, sto groszy,

Os finita.

Mascula, in os, sunt: Dos, cos muliebris, & arbos. Da chaos, atque melos neutris, os Argos, eposque. Os finita, masculina sunt: üt, Ros, Rosa, Flos, Zwiat. Excipiuntur, dos posag, wiano, cos, osta, arbos, drzewo, quæ sunt fœminina: Melos muzyka, os, oris, usta, & os, ossis, kóść, chaos, zamieszanie, & Argos, Urbs Græciæ, Epos, Rymy, Pœma heroicum, quæ sunt neutra.

Us finita.

Secundæ & quartæ declinationis.

Nomen in us, mas est, seu quarta, sive secunda. Porticus hæc & idus & acus, domus, & tribus, alvus,

Carbasus, atque manus, quinquatrus, vang, anusque, Et colus, & ficus, pomuni: mas morbus habetur, Nomen in os Græcum, quod in us vertere Latini, Masculeis partim datur: üt, Paradiso, & Isthmus, Partim fœmineis, veluti diphtongus, eremus. In neutris numerus virus, pelagusque profundum.

SCHOLION.

Nomina desinentia in us, si secundæ, aut quartæ sunt declinationis, sunt masculina: üt, triumphus,

N2

ccyumsf/

szymf/ gladius, miecz/ visus, aspectus, pozrzenie/
specus, jama/ vultus, zwacz/ dumus, cierniſto/ pam-
pinus, list winny/ intubus, podroznik/ ziele/ dicitur
& intubum neutrius generis.

Excipiuntur porticus, przysioneſ/ vannus, opate-
ka/ alvus, zotodeſ/ colus kadjiel/ carbasus, ptorno-
cienkie/ & ficus, us, seu ficus, fici, cum fructum aut
arborem significat, quæ sunt generis fœminini.

Quæ si ex nominibus Græcis in os, facta sunt
latina, partim sunt masculina, ut: prologus, przed-
mowa/ Paradisus, Źay/ isthmus, ziemia ciasna/ jako
grobla między dwójakim morzem/ smaragdus, ſma-
ragd/ dialogus, rozmowa/ stylus, pisanie; partim
fœminina: ut, synodus, zjazd/ diphthongus, dwoy-
głoſne zjacie liter/ eremus, pustynia/ periodus, pa-
pyrus, pharus, crystallus, nardus, ſpitanard/ lecy-
thus, bania/ abyssus, przepaśc. Duo tamen nomi-
na in Us, sunt neutra: virus, jad/ & pelagus,
morze; hoc tamen etiam masculinum putatur.

Us tertiæ declinationis.

*Postulat us neutrum, quoties id tertia flectit.
Mas, lepus, & mus, pus Græcū: compositaque jungi.
Est muliebri palus, subcas, pulcherrima virtus.
Atque salus, pecudisque pecus, quibus additur incg.
Quæque sibi servus, juvenisque senexque jugârunt.
Sit tibi jœmincum Lagopus herba, volucris.*

SCHOLION.

Us finita tertiæ declinationis, neutra sunt, ut
pecus, pecoris, bydło/ owce/ nemus, gaj/ vulnus,
rana/ ulcus, wtzod/ funus, pogrzebe

Exci-

Excipiuntur lepus, 3ajoc/ mus, myſſ/ tripus, tri-
 podis, trzynog/ masculina: & pecus, pecudis, by-
 dle/ subcus ſpaga/ liſewa/ incus, dis, naſowalnia/
 item ſalus, 3drowie/ virtus, cnota/ ſervitus, niwola/
 juventus, mlodoſc/ ſeneſtus, ſtaroſc/ ſæminina: &
 alia, quæ cum patrio genere ſermone conſenti-
 unt, & vulgo nota ſunt. Lagopus nomen herbæ,
 Benedykt ziele/ cum avem etiam ſignificat: ſæmi-
 neum eſt, Europatwa/ quamvis ex pus componatur.
 Mart: lib: 7. *Si meus aurita gaudet lagopode*
Flaccus. Plin: lib: 6. cap: 8. de lagopode herba:
Lagopus ſiſtit alvum e vino potato. Benedykt
 ziele 3aſtanawia biegunte.

Æs, Us, Bs, Ms, Ns, Ps, Rs.

Æs, tibi ſit neutrum; laus, fraus, muliebria ſanto.

S, dato ſæmineis, ſi conſona ponitur antè:

Eſto virile rudens, fons, pons, quadransque
chalybique,

Et polysyllaba ps: forceps dematur adunca.

Æs, æris, miedſ/ eſt neutrum: terminata in bs, ms,
 ns, ps, rs, ſæminina ſunt: ut trabs, balſa/ hyems,
 3ima/ frons, frontis, czoto/ frons, frondis, gataſ/
 cors, cortis, ſadſ na Fury.

Excipiuntur rudens, lina oſtarna/ ſons, 3r3odio/
 pons, moſt/ dens, 3ob/ chalybs, muſat/ ſtal/ triens,
 ſelogi/ quadrans, czwarta czréc funta/ quæ ſunt
 masculina. Polytyllaba ps finita: ut hydroſ,
 pudlina/ adeps, ſmalec/ ſunt masculina: forceps,
 Kleſzce/ duntaxat excipitur, quod ſæmininum eſt.

X, dato ſæmineis; greæ fornix, maſcula ſunto,

Et spadix, bombyx, varix, phœnixque, calixque.

Ax, ex finitum pollysyllabon, esto virile:

Hinc fornax, vibex, demesque supellex.

SCHOLION.

X. terminata, sunt fœminina: ut pax, pokoj/ sæx, drożdże/ sandix coloris rubri, sinidło żiele y farba/ perdix, kuropatwa/ celox, czotn/ coxendix, udzięc.

1. Excipiuntur: grex, rzęda/ fornix, sklep/ varix, żyta napudła/ bombix, robaczek/ co czyni jedwab. phœnix, prał jedyny/ calix, kielich/ quincux, piec żetow/ septunx, siedm żetow/ deunx, jedenascie/ quæ sunt masculina.

2. Pollysyllaba nomina, id est, duarum, aut plurium syllabarum in Ax, aut Ex desinentia, masculina sunt: ut thorax, łabac/ limax, ślimak/ silex, rzemien/ (quod nomen interdum est fœmininū, de quo infra, frutex drzewko/ płonka/ latex, wśielaka wilgotność/ vertex, wierzch głowy/ pollex, palec wielki/ murex, żółw morski/ krew śarciarno majocy.

3. Excipiuntur quoque forsax, nożyczi/ vibex, dęga, carex, tararstie żiele/ supellex, sprzęt domowy/ fornax, piec/ halex, halccis, śledź.

Præceptum X. De Adjectivis Nominibus, quæ sunt Substantiva.

Mobile fit fixum, si fixum mente subaudis,

Unde genus capit, ut sonipes, oriensque tonansque.

Mobile fit neutrum, ni fixum mente subaudis.

SCHO-

SCHOLION.

Quoties Substantivis omissis, adjectiva ponuntur, ex adjectivis fiunt substantiva, atque ab his genus accipitur; ut sonipes, son tetnonog/ masculini generis sit; quia equus intelligitur: ita Oriens, wschod/ Occidens, zachod/ intelligitur Sol. Item Natalis, dzien narodzenia/ Molaris, kamien mlynski. Torres, strumien/ potok. At profluens, wsczka ciełaca/ continens, zismia/ rownina/ feminini generis sunt; quia ibi aqua, hic terra intelligitur.

Adjectiva porro neutra sunt, si substantivum non intelligitur: ut consequens, nastepne/ conveniens, przystoynne/ decorum, ozdobne.

Præceptum XI. de vi terminationis.

Respicimus fines, non significata frequenter.

Hinc Præneste, Reate, petunt hoc, Tibur, & Hispal.

Et Cete. Hic Sulmo, Narboque: hæc Alia flumen.

SCHOLION.

Sæpe scriptores non tam significationem verborum, quam terminationem spectant. Quare Præneste, Reate, Tibur, Cete, Nepete, Hispal, hæc inquam urbium nomina, neutra sunt: neque enim spectatur significatio, (essent enim feminina, ut nomina cæterarum urbium,) sed terminatio; quare ex regulis terminationis neutra sunt: quia E, L, R, neutra sunt.

Sulmo quoque, Narbo, masculina sunt; quia terminata tertiæ declinationis, masculina sunt.

sunt. Alia denique fluvii nomen, sc̄eminini generis est, quod A finita sc̄eminina sunt; Albula, Tyber; ob eandem causam sc̄ap̄e est generis sc̄eminini.

Præceptum XII. de Nominum generibus immutatis.

Respicit interdum nomen generale Poëta:

Unde sibi merito genus inferiora capeſſunt.

Sic volucrem sequitur bubo, sic flumen Jader.

Bubo, pusiçyçł, puhacz, sowa, apud Poetas interdum sc̄eminini generis, quia est avis: avis autem est generis sc̄eminini: eodem modo Jader neutrum interdum est; quia flumen est generis neutrius.

Præceptum XIII. Nomina variorum generum.

Hac modo sc̄eminineis, marib; modo juncta videbis, Limax, atque silex, tradux, cum torque, phasellus, Scrobs, serpens, anguis, cum corbe, diesque, rubusj. Postulat hic, aut hoc pelagus, Nar, vulgus, & Anxur.

SCHOLION.

Quædam nomina sunt modo masculina, modo sc̄eminina: limax, ślimak, tradux, przewodnik, torques, łancuch, phasellus, śkuta, bat, scorbs, dot, corbs, łos, dies, dzien, cum tempus significat, sc̄eminini generis: alioquin ferè masculini: rubus, jeżyna.

At Nar, rzeka jedna, vulgus, pospolstwo, pelagus, głębokość morża, Anxur, miasto w Teras cynie, modo masculini generis sunt, modo neutrius:

trius: quanquam vulgus & pelagus, raro, (idque apud Poetas,) sunt generis masculini.

Præceptum XIV. Nomina ferè masculina, raro foeminina.

Mascula sunt funis, finis, cumquo obice, varix, Et specus, & cortex, imbrex, margo, atq; palubes, Et pumex, pulvis: sunt & muliebria Vati.

SCHOLION.

Obex, obicis, żawada / imbrex, żłobkowata dachowka / palumbes, grzywacz / specus, jama / jaskinia / interdum etiam neutrum est. Pumex, pachaty kamien / margo, marginis, brzeg.

Præceptum XV. Nomina foeminina, raro masculina.

Est muliebris. onyx, volucris, stirps, talpa, cupido, Dama, penus, linter, grus, lynx, & clunis, & ales.

SCHOLION.

Onyx gemmæ genus, żabi kamien / alabaster / stirps, cum de plantis dicitur, ptonka / cupido, pro cupiditate, (nam pro Deo semper est masculinum,) penus secundæ declinationis, & penus penus quartæ, epizarnia / grus, żoraw, lynx, ostrowidz / clunis, żadec / ales, ptaszek; penus penoris, tertiæ neutrum est. Animans quoque tum foeminini, tum neutrius, raro masculini.

Præceptum XVI. de genere Epicæno.

Articulò sextum, quæ complectuntur utrumque Unò,

Unô Epicæna vocant Graji, promiscua nostri.

Hic lepus, hæc vulpes seu mas, seu femina poscunt.

SCHOLION.

Promiscua sive Epicæna sunt, nomina animalium, quæ uno articulo, & una terminatione, marem ac sæminam significant: ut hic lepus, *zajac*/ elephas, *ston*/ piscis, *tyba*/ mus, *myß*/ corvus, *truf*/ passer, *wrobel*/ anser, *gas*/ pavo, *paw*/ turdus, *kwiczot*/ & alia, quæ masculino genere, tum marem, tum sæminam, significant. Vulpes autem, *liszka*/ aquila, *uzet*/ testudo, *zotw*/ tigris *zwietz*/ wielcé *prarki*/ anas, *paczka*/ hirundo, *jastotka*/ perdix, *Europatwa*/ & alia multa, genere sæminino etiam marem significant. Quodsi quando distingvendi sunt mares à sæminis: licebit appositum adhibere: ut, *Columella lib: 8. cap: 25.* pavonem masculum, & pavonem sæminam dixit. *Plin lib: 3. c. 7.* anates masculas. *Plautus Stichus*, elephantem gravidam dixit. *Plin: lib. 10. c. 65.* Mures prægnantes repertas ibidem cum dixisset: supra cuncta est murium sætus; dein ex una (gen: sæm:) genitos centum viginti, dicere non dubitavit: quanquam eodem *lib: 10. c. 19.* aliter locutus est: Corvi pariunt cum plurimum quinos: ore eos parere vulgus arbitratur; eos, (dixit,) de corvis sæminis.

ADMONITIO.

Si quis plura de generibus Nominum cupiat, consulat Commentarios. Hæc tyronibus fatis monstrata videri possunt.

LIBRI

LIBRI PRIMI
 PARS POSTERIOR
 DE NOMINUM

Declinatione.

P. S. O. I. C.

CAPUT XIV.

Nomina Composita fere instar simplicium declinantur: ut, *Viri, viri: Triumvir, triumviri. Prudens, prudentis, Imprudens, imprudentis.* At quædam id non servant, ut: *Ex sanguis, exsanguis, non exsanguinis, ut sanguis: Vulpes, vulpis, non vulpedis: Capricornus, i, Centimanus, i.*

2. In compositis rectus tantum casus declinatur, ut: *Tribunus plebis, Tribunus plebis, Tribunus plebis, Tribunus plebis, &c.* Huc spectant: *Senatusconsultum, Jurisperitus, Paterfamilias,* atque alia ejusdem generis.

3. Si nomen ex duobus rectis copuletur, uterque declinabitur, ut: *Respublica, jusjurandum, Reipublicæ, Rempublicam, jurisjurandi, jurijurando.*

4. Excipitur alteruter, cujus posterior tantum pars declinatur: excepto genitivo singulari, qui utroque modo declinatur, alterutrius, & alteriusutrius: quanquam alterutrius, videtur usitatus.

5. Nomina neutra tres casus habent similes: nominandi, accusandi, & vocandi, qui numero mul-

multitudinis A literâ, terminantur: præter ambo & duo.

6. Vocativus singularis quartæ & quintæ declinationis, similis est nominativo: Sensus, ò sensus! Dies, ò dies!

7. Nominativus & vocativus multitudinis, similes sunt: Musæ, ò musæ, virtutes ò virtutes.

8. Dativus & Ablativus numeri pluralis similes sunt: Musis, à Musis, virtutibus, à virtutibus.

PRIMA DECLINATIO.

Primæ declinationis nomina in A, As, Es, exeunt.

2. Quæ A literâ terminantur, tum Græca, tum Latina sunt: ut, *Maja, Ægina, familia, victoria.*

3. Quæ in As & Es syllabas exeunt, Græca tantum sunt: ut, *Æneas, Anchises,* & declinantur hæc modo.

4. Nominativo *Æneas*, Genitivo *Æneæ*, Dativo *Æneæ*, Accusativo *Æneam*, vel *Ænean*, Vocativo ò *Ænea*, Ablativo ab *Æneæ*.

5. Nominativo *Anchises*, Genitivo *Anchise*, Dativo *Anchise*, Accusativo *Anchiseu*, Vocativo ò *Anchise*, Ablativo ab *Anchise*.

6. Numero multitudinis omninò cum latinis nominibus primi ordinis consentiunt.

APPENDIX.

Priscis temporibus genitivus singularis, Latinis etiam, in As syllabam terminabatur: ergo etiam

NUNC

nunc dicitur *Paterfamilias, Filiusfamilias.*

2. *Aulai, piētai, & his similes interrogandi casus interdum apud Pœtas leguntur, pro aulæ, piētæ. Virg: lib. 9. Dives equum, dives piētai, vestis & auri.*

3. *A Maja Ægina, & aliis hujusmodi Græcis nominibus fœmininis, Accusativus per Ansyllabam aliquando apud Pœtas exit: ut Majan, Æginan.*

4. Vocativus similis est Nominativo: *ô Musa, ô Maja.*

5. Græca S literam deponunt: *ô Ænea, ô Anchise, ô Borea.*

6. Dativus multitudinis Is syllabâ finitur: præter *Deabus, ambabus, & duabus, & nonnulla alia ejusdem exitûs, quæ etiam à viris doctis sexûs discernendi gratiâ usurpantur: ut, filiabus, libertabus, animabus, servabus, equabus.*

Nomina E literâ finita, secundæ declinationis Græcorum, sic declinantur.

Nominativo *Musice*, Genitivo *Musices*, Dativo *Musice*, Accusativo *Musicen*, Vocativo *ô Musice*, Ablativo *à Musice*. Numero plurali, latinam declinationem sequuntur.

Ad hunc modum declinantur: *Mastice, Grammaticæ, Rhetoricæ, Dialecticæ, Libyæ*, quorum, si ultima vocalis in A literam mutetur: latine decli-

declinantur: ut, *Grammatica, Grammaticæ, &c.*

SECUNDA DECLINATIO.

Latina Nomina secundæ declinationis, in syllabas, ER, IR, UR, US, UM, exeunt: ut *faber, vir, satur, populus, præmium.*

2. Græca in Os, On, Eus: ut, *Delos, Androgeos, Pelion, Tydeus.*

3. Genitivus ferè æqualis est Nominativo syllabarum numero: ut, *populus, populis; præter Iber, Iberi, Celtiber, Celtiberi, Armiger, Armigeri, Signifer, Signiferi Liber, Liberi, Vir, Viri, Trevir, Treviri, seu potiùs Triumvir, Triumviri, Satur, Saturi, & nonnulla alia.*

APPENDIX.

Pœtæ aliquando alterum i omittunt. Virg: Eccl: Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.

4. Androgeos non solum Androgei, sed etiam Androgeo, more Attico habet in Genitivo. Idem *Æn: 6. in foribus letbum Androgeo.*

5. Accusativus à Græcis in Os, S literam mutat in N: ut *Arctos, Arcton, Abydos, Abydon, Delos, Delon, Menelaos, Menelaon, Athos, Athon, vel Atho, more Attico.*

6. Vocativus similis est Nominativo: ò *Vir.*

EXCEPTIONES,

1. Nomina Us syllabâ finitâ mutant Us in E: ut, *Populus. ò popule, Fluvius, ò fluvie, Tabellarius, ò tabellarie. Excipiuntur DEUS, quod simili-*

similiter exit in Vocativo, ò DEUS.

2. Item filius, & nomina propria in Ius, quæ Us deponunt: ò fili, ò Antoni, ò Pompei.

APPENDIX.

1. Græca, quæ in Eus, Ous, hoc est Us diphthongum exeunt, deponunt S. in Vocativo, ut: Tydeus, ò Tydeu, Panthus, ò Panthu.

2. Græca Eus syllabâ finita, in Gentivo habent etiam Eos, & in Accusativo Ea, maxime apud Pœtas, sed tunc ad tertiam declinationem spectant: ut Tydeus, Tydeos, Tydea: Tercos, Tereca.

3. Vocativus Græcorum nominum, quæ os in us mutant, etiam in E, literam exit: ut, Timotheus, Pamphilus, Timothee, Pamphile, Antheus, Thymbræus, Anthee, Thymbræe, Ptolomæus, Ptolomæe.

4. Latini interdum, vel Euphoniæ causâ, vel Atticos imitantes, vocativum faciunt similem nominativo: ò populus, ò fluvius, ò meus. Liv: Lib: 1. ab Urb: *Audi tu Populus Albanus.* Virg: Æneid: 6. *Projice tela manu! sanguis meus,* Item Æneid: 8. *Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum, adsis ò tandem.*

5. Nominativus multitudinis, I, literâ terminatur, ut: *captivi, liberi.* Priscis temporibus eî diphthongò terminabatur: ut, *Captivei.*

6. Dativus pluralis Is syllabâ finitur: ut, *Captivis, Deis, vel dits,*

SCHOLION.

Dii

Dii & diis dicitur potius numero multitudinis, quam Dei & Deis.

Di & dis, pro dii & diis utuntur Poëta frequenter.

TERTIA DECLINATIO.

ET si tertiæ declinationis quàm plurimæ sint positiones: Genitivus tamen in Is syllabam exit: qui nominativo modo est æqualis numero syllabarum: ut, *Navis, Navis*: modo unâ syllabâ longior: ut *turbo, turbinis: unedo, unedonis*: modo duabûs: ut, *iter itineris: biceps, bisipitis: supellex, supelletilis.*

A finita.

Nomina tertiæ declinationis, A finita, genitivum in atis habent: ut, *Dogma atis: Pœma, atis.*

E finita.

Neutra in E, mutant ipsum E, genitivô in Is: ut, *Omne, omnis; cubile, cubilis.*

Y finita.

In ypsilon finita, (quæ omnia Latini à Græcis mutuuntur,) in genitivo yos Græcum retinent; ut *Moly, Moleos.*

O finita.

Macedo, Macedonis: Anio, Anienis: Nerio, Nerienis.

N finita.

Babylon, Babylonis: Palæmon, Palæmonis: Xenophon, Xenophontis.

R finita.

Lat,

Lar, laris: Hepar, Hepatis: Acer, Aceris: Mulci-
ber, mulciberis: Jecur, Jecoris, vel Jecinoris.

As finita.

Calchas, Calchantis: hic Pallas Pallantis: hæc
Pallas, Palladis.

Es finita.

Chremes, Chremetis, vel Chremis: Laches, La-
chetis, vel Lachis.

Is finita.

Simois, Simoentis: Pyrois, Pyroentis: Charybdis,
Charybdis: Paris, Paridis.

Os finita.

Rhinoceros, Rhinocerotis: Tres, Trois: Minos,
Minois: Heros, Herois.

Us finita.

Melampus, Melampodis: Opus, Opuntis. Amat-
thus, Amanthuntis.

Ys finita.

Capys, Capyis: Cotys, Cotyis: Chlamys, Chla-
mydis.

Ns finita.

Lens, lendis: lens, lentis: Frons, frondis: frons,
frontis.

Ps finita.

Auceps, Aucupis: Anceps, Ancipitis: Gryphs,
Gryphis: Stirps, Stirpis.

Rs finita.

Lars, Lartis: Rex *Vejentium*, Concors, concordis.

X finita.

Astynax, Astynactis: Arx, arcis: Merx, mer-
cis:

O

cis: Vervex, vervecis. Lynx, lyncis.

Genitivus Græcus in Os & Us.

GRÆCÛ genitivû, Os syllabâ finitû, interdum utuntur Latini: ut *Metamorphosis, Metamorphoseos; Decapolis, Decapoleos; Tanis, Taneus; Tetbys, Tetbydos; Erymanthis, Erymanthisdos. At Manto, Plisto, AleËto, Calypso, & cætera id genus græca, fere us faciunt Genitivos ut Mantûs, Calypsûs.*

ACCUSATIVUS.

Accusativus in Em exit, ut *Sermonem.*

EXCEPTIONES.

1. *Buris, cucumis, pelvis, ravis, securis, fitis, tussis, vis,* in Im exeunt.

2. *Febris, cannabis, clavis, navis, puppis, restis, turris,* in Em, interdum etiam in Im terminantur.

Accusativus Græcus.

GRÆCUS Accusativus in A exit: ut *HeËtorâ, Calcbantâ, æcra, æbera.*

EXCEPTIONES.

1. Græca O literâ finita, habent Accusativum similem Nominativo: ut *Mantô, Calypsô, AleËtô, Dido, Sapbô, Ecbo.*

2. Græca Is syllabâ finita, quæ apud Latinos Genitivum habent similem Nominativo, hoc est, quorum Genitivus apud Græcos in Os exit, nulla præcedente consonante, Accusativo faciunt In græcè, vel Im latinè: ut *Charybdis, Charybdin; vel Charybaim.*

3. Ys finita frequentius in yn, quàm in ym
 exeunt: ut Tethys, Tethyn, Cotys, Cotyn, Ha-
 lys, Halyn, & Halym.

4. Quæ verò Genitivo crescunt, neque accentu
 habent in ultima, in In, vel Im, vel Em, exeunt:
 ut Paris, Paridis, Parin, vel Parim, vel Paridem;
 Iris, Iridis, Irin, vel Irim, vel Iridem. Isis, Isidis,
 Isin, vel Isim, vel Isidem: quæ etiam in A apud
 Græcos exeunt: ut Parida, &c.

VOCATIVUS.

Vocativus similis est Nominativo: ô Serfio,
 hæc Pallas, ô Pallas, ô Socrates, ô Chremes,
 ô Achilles, ô Heros, ô chlamys. Nam ô Socra-
 te, ô Chreme, ô Achilles, ô Ulysse, ad primam
 spectant.

EXCEPTIONES.

1. Græca, quæ in Ys exeunt, neque habent
 accentum in ultima, apud Græcos deponunt S.
 Nominativi: ô Meri, Iri, Pari, Tethy. Et apud
 Poetas sæminina in Is, quorum Genitivus exit in
 dis, quamvis accentum habent in ultima: ô Ama-
 rylli, Tyndati, Oebali.

2. Item propria in As, quorum Genitivus exit
 in antis, apud eisdem Poetas deponunt S: ô Pala-
 la, ô Calcha.

3. Præterea, quæ ante S habent diphtongum,
 ferè S literam abijciunt: ut Simois, Tydeus, Me-
 lampus: ô Simoi, Tydeu, Melampus.

4. Quæ omnia apud Atticos Vocativum ha-
 bent similem nominativo: ô Paris, Calchas, Si-
 mois,

O

mois,

mois, Melampus. Quos interdum imitantur Latini.

ABLATIVUS.

Ablativus exit in E: *Rege, teste, duce, hospite, paupere, pubere, sospite.*

EXCEPTIONES.

1. Nomina, quorum Accusativus exit in In & Im simul, aut in Im tantum: Neutra in Al, Ar, E: Nomina Mensium: Adjectivum, cujus neutrum E litera terminatur, I postulant: ut: *Uboribdi, siti, animalis, calcari, montis, Septem'ri, brevis.*

2. Quibus accedunt, *Pluri, strigili, canali, memori.*

3. *Far, nectar, hepar, jubar,* E contenta sunt. Item: *Gausape, Soracte, Praeneste, Reate,* & cætera locorum propria hujus positionis: si tamen huc spectant; sunt enim pleraque declinationis expertia.

4. I, vel E, admittunt cætera adjectiva & substantiva quorum accusativus in Em & Im desinit, sed elegantius efferuntur per I. ut: *Felici, ingenti, navi.*

5. Quibus addes: *Annis, ignis, supellex, vedis, At sospes & Pauper,* E tantum contenta sunt.

APPENDIX.

1. Appellativa Adjectivis similia, leges Adjectivorum serme sequuntur, ut: *familiaris, annalis, bipennis, triremis, affinis; a familiari, annali, &c. Tridens, a Tridente, vel tridenti.*

2. *Volucris* tamen & *rudis, volucra, rude,* faciunt.

3. *Sin verò propria sint: E tantum postulant: ut Martialis, Juvenalis, a Martiale, Juvenale.*

4. Pleraque Adjectiva, quæ in literas NS exeunt, ferè E contenta sunt: ut prudens, imprudens, à prudente imprudente.

5. Participia in E exeunt: ut absente, præsentē, audiente. Cic: in Ver: Act: 3. Illa Deos hominesque implorante, iste infanti pupilla fortunas patrias ademit. Plin. lib: 3. cap: 1. Bætica à flumine, eam mediam secante, cognominatur, cunctas Provinciæ diviti cultu, & quodam fertili, ac peculiari nitore præcedit. Interdum etiam in I: sed tunc ferè in nomina transeunt.

6. Triremis verò, Sodalis, tridens edilis, bipennis, natalis, patruelis, frequentius in i exeunt: à triremi. &c.

7. Comparativa nomina multò usitatius in E literam, quàm in I exeunt: ut: Superiore, faciliore, uberiore.

CASUS MULTITUDINIS.

Nominativus pluralis exit in Es: ut: Sermones, Delphines, Tròes.

GENITIVUS PLURALIS.

Genitivus multitudinis in Um syllabam exit: ut: Juvenum, canum, valum, majorum, minorum.

Eodem modò cætera Comparativa.

EXCEPTIONES.

1. In Ium exeunt, quæcunque literis NS finiuntur: ut Serpentium, nocentium, prudentium,

2. Item S literâ terminata, quæ Genitivò non

crescunt: ut collis, collium, clades, cladium: & quorum ablativus in I tantum, aut in E & I exit: ut Diœcesium, Syrium, animalium, plurium, navium, felicitium, victricium, parium.

3. Quibus adde, Samnitium, lintrium, cohortium, utrium, ventrium, fornacium, carnum.

4. Ad hæc monosyllaba, quæ in duas consonantes exeunt: ut: trabs, seps, pars, arx, merx: trahium, sepium, partium, arcium, &c.

5. Quibus accedunt, as, assis, lis, glis, mus, nix, nox, os, ossis, fauces faucium: & si quæ alia sunt à viris doctis usurpata.

6. Hinc rursus excipiuntur: parens, degener, inops, memor, supplex, vetus, uber, linx, & alia, quorum genitivus exit in Um: parentum, degenerum, inopum, &c. quæ progrediente tempore, rerum omnium magister usus, te sine fastidio docebit.

Genitivus Græcus.

Genitivus Græcus exit in On, per O magnum: ut *Epigrammaton, beresedon*,

Dativus Pluralis.

Dativus in ibus exit; ut *sermonibus*. Bos tamen bobus, aut hubus facit.

Græca à neutris in A, in Is syllabam frequentius exeunt: ut, *peripetasmatis, emblematis, poematis, & poematibus, diplomatis & diplomatis*.

Accusativus Pluralis.

Accusativus multitudinis in Es syllabam exit;

ut

ut sermones; exit in Is vel Eis, cum Genitivus certorum nominum desinit in ium: ut: *omnis, urbis, vel omneis, urbeis*: uter alteri sit præferendus, judicabunt aures.

Casus plurales Neutorum.

Casus plurales nominandi, accusandi & vocandi neutrius generis, in A desinunt, si ablativus in E tantum exit, ut *tempora*: sin vero I tantum, aut E & I simul terminatur, tunc in IA, desinunt: ut *ve Eligalia, ingentia*.

2. Præter comparativa, & vetus veteris, quæ in A exeunt: ut: *Majora, plura, vetera*.

3. Aplustre, Aplustria & Aplustra facit.

Græcus Accusativus.

Accusativus Græcus in As desinit: ut: *Delphinas, Troas, Crateras, Arcadas, Orpheus in sylvis, inter Delphinas Arion*.

QUARTA DECLINATIO.

Genitivus singularis quartæ declinationis exit in us syllabam: ut *Senatus, anis*.

Prisci *Senatus, anis*, dicebant: apud quos etiam I litera hic casus terminabatur: ut: *ornati, tumulti*. Quare Terent: more prisco: *ejus anis causâ dixit, & nihil ornati, nihil tumulti*.

Dativus in Ui exit, ut *Senatui, anui*; Priscis sæculis etiam in U exhibat. Quare Virg: *Æneid: 1. Parce metu Cytbera*.

Dativus multitudinis in ibus exit: ut: *Sensibus*.

EXCEPTIO.

Arcus, artus, lacus, partus, specus, tribus, in ubus

O4

exeunt

excunt: arcubus, specubus, tribubus; Portus in
ibus & ubus. Qu stubus à queror, multò usitati-
us est, quàm Questubus. Verubus à veru melius
legi videtur, quàm veribus.

QUINTA DECLINATIO.

CAsus interrogandi singularis quintæ declina-
tionis, in Ei per literas divisas exit: ut: *Dies*
APPENDIX.

1. Apud veteres in es, sive E, exibat: Unde
Virgil: *Geor: 2. Libra aies somnique pares ubi
fecerit horas. Et Ovid: Metam: 3. Prima fide
vocisque rata tentamina sumpsit.*

2. Exit & in duplex ii. Virg: lib: 1. *Æncid:
Munera letitiamque dii.*

3. Casus interrogandi, dandi, sextusque multitu-
dinis, præter *rerum, rebus, dierum, diebus*, inu-
sitati sunt. Cicero non est ausus *specierum, speci-
ebus* dicere: non tamen negat posse latine dici.

SYNCOPE.

OMnium ferme Declinationum interrogandi
casus multitudinis interdum, maxime à Pœtis,
imminutus; quam imminutionem Græci Syn-
copen vocant.

PRIMÆ.

Cœlicolùm, Æneadùm, Ausonidùm, Trojuge-
nùm, &c. pro Cœlicolarum, Æneadarum, &c.
SECUNDÆ.

Liberùm, nummùm, testertiùm, fabrùm, De-
ùm, &c. pro liberorum, nummorum, &c.

TER-

TERTIÆ.

Cladûm, cædûm, veprûm, cælestûm, agrestûm, potentiûm, furentûm, Macedûm: pro cladiûm, cædiûm, veprium, cælestium, agrestium, potentiûm, furentium, Macedonum quæ & alia ejusdem generis, non facile apud Oratores reperiuntur.

APPENDIX.

1. *Genitivus imminutus, à nominibus substantivis As syllaba finitis, usitator est, quàm plenus; ut: civitatum, quàm civitatum: anatum, quàm anatum.*

2. *Quidam genitivi tum pleni, tum imminuti, sunt usitati etiam apud Oratores; ut: apium & apum: serpentium, & serpentum: Quiritium, & Quiritum: Optimatum, & Optimatum: Locupletium, & Locupletum.*

QUARTÆ.

Currûm, Passûm, pro Curruum, passuum.

ANOMALA, SIVE INÆQUALIA.

ANomala sive inæqualia vocantur, quæ aut numero, aut genere, aut declinatione, aut casu, aut aliquo aliò attributò carent.

Numero inæqualia.

Quædam singulari numero tantum declinantur: ut *nemo, Pontus, lutum, & pleraque eorum, quæ metimur, aut ponderamus. ut, triticum, oleum, aurum, ferrum.*

2. *Quædam pluralem solum: ut: cani, siwizna canorum: Penates, Penatum, Castra, Kalendæ.*

Genere

Genere inæqualia.

Quædam singulari numero sunt masculina, plurali neutra: ut: *Sibilus, sibila, Pŷŷtanies Balteus, Baltea, Pas Rycerſti*. Quædam singulari ſœminina, plurali neutra: ut: *Carbaſus, carbafa. plotno Siſpanſie*.

Quædam singulari neutra, plurali masculina: ut: *Argos, argi, argorum*.

Declinatione inæqualia.

Vas vasis, singulari numero tertiæ declinationis, plurali ſecundæ: ut: *vaſa, vaſorum, vaſis. Jugerum, jugeri, morgi ſtaje* contra, numero singulari ſecundi eſt ordinis, plurali tertii. *Jugera, jugerum, jugeribus*: Interdum & *jugervis*, genitivô ſingulari, & *jugere*, ablativô legitur.

CASU INÆQUALIA.

Quædam non declinantur in casus: ut *frugi, dobtŷ, nihil, niŷezemny* pondo, funt: quod numerum pluralem tantum habet, cum libram ſignificat: Item quatuor, quinque, & uſque ad centum, quæ optota, ſive monoptota appellantur.

APPENDIX.

1. Quædam vocativo carent: cuiuſmodi ſunt *Interrogativa*; ut: *Quis? Qualis?* *Relativa*: ut: *Qui, quæ, quod*. *Negativa*, ut *Nemo, nullus*. *Partitiva pleraque*, ut: *Quidam, ullus, alius*. *Pronomina etiam*: *præter, Tu, meus noſter, noſtras, ſerme vocandi caſu deſtituuntur*.

2.

2. *Quædam nominandi, inter rogandi & accusandi casum tantum habent: ut tantundem, tantidem.*

3. *Quædam Nominativum tantum & Vocativum: ut Jupiter, expes.*

Quædam obliquos tantum: ut Jovis, Jovi, Jovem, à Jove.

5. *Quædam tres solum obliquos ut: Opes, opem, ab ope,*

6. *Quædam duos: ut, repetundarum, ab his repetundis.*

7. *Quædam unum; ut inficias, sponte, natu,*

DE VERBORUM PRÆTERITIS, ET SUPINIS,

CAPUT XV,

P. I. O. I. C.

Compositum simplexque, modo variantur eodem.

Quodsi præteriti geminetur syllaba prima

Simplicium: perdunt penitus composita priorem:

Ut cecidi, recidi: retinent præcurro, repungo,

Quæque sibi gignunt, sto, do, cum poscere, disco.

Præteritis quæcunque carent, spoliato supinis:

Ut ferio, vergo, medeor, reminiscor, & hisco,

SCHOLION.

Simplex, & ipsius compositum, (quod modo natum, modo pignus appellamus,) conjugantur eodem modo: ut: emo, supuj; sic redimo, odusupuj; perimo, sabijam; undo wylexam/ optyxam/ sic

sic redundo, obfityje/ secundo roficyeáciam/ exundo, zalewan. Excipiuntur nonnulla, quæ suis locis explicabuntur. Quando Præteritum simplicis geminat syllabam primam: ut: cado, upadam/ cecidi: Composita secundam tantum retinent: ut: concido, spadam/ concidi: comperio, doznam/ comperi; reperio, znyduje/ reperi: respondeo, odpowiadam/ respondi. Præteritum præcurro, ubiegam/ & repungo, znowu kolejodkalam: & composita verborum: sto, stoję/ do, daje/ posco, zadam/ disco, ucze sie/ quæ geminant, sicut Primigenia: Præcucurri, quod etiam præcurri habet, repupugi, astiti, addidi, depoposci, edidici. Videndum est autem, ne nos fallant quædam, quæ composita à do, falso videntur: secundo, inundo, abundo, redundo, & alia composita ex undo. Quotiescunque positò verbò aliquò, in carmine non apponitur ejus Præteritum aut Supinum: scito referri ad regulam generalem proximè positam: ut: neco, zabięam/ necavi, necatum, docco, ucze/ docui, fingo, lepis/ zmyślam/ finxi, &c.

PRIMA CONJUGATIO.

*Præteritis avi dat prima, atumque supinis,
 Ut neco; compositum necui, necitumque reponit.
 Dat cubo præteritum per ui itumque supinum;
 A cubo compositum, quod in umbo est, tertia fle-
 Etit.
 Utque cubo, pulsò m, cubui, cubitumque reponit.*
 At

At mico dat micui solùm: avi dimicat atum;
 Datque plico, plicui plicitum: cum præpositura
 Poscit ui, per itum, vel in avi, sumet & atum.
 Supplico demetur, genitumque ex nomine solùm;
 Multiplico veluti, quod in avi mittit & atum.
 Dat fricui, frictum: sesui, sectumque secare.
 Vult dedit atque datum do, das, & pignora prima.
 Sed didit atque ditum, quoties id tertio flectit.

SCHOLION.

VERBA primæ Conjugationis habent in præterito avi, in supino, atum: ut: neco, necavi, necatum: cujus composita faciunt necui, necum: ut: eneco, zamordzvam/ enecui, enectum. Cubo, leżę/ cum compositis tum primæ, ut: recubo, odpoęzvam/ accubo, podle leżę/ siedzę; tum tertiæ: ut: recumbo, siedzę/ leżę/ incumbo, nalegam/ habet, cubui, cubitum. Mico, lónę sęę/ migam/ micas, cum compositis enico, wybtyskam/ intermico, w postzodku btyskam/ promico, zdaleka btyskam/ micui habent sine supino. Dimico solùm dimicavi, dimicatum. Composita à verbo plico cum præpositura, id est, præpositione, vel sequuntur simplex, vel faciunt avi, atum: ut: plico, matęczę/ fatduję/ stładam/ implico, wtręcam/ zattudnię/ implicui, implicitum: & implicavi, implicatum: sic explico, wyłtadam/ applico, przęłtadam/ & alia. Excipiuntur supplico, połotnie proęę/ & composita ex nomine, ut: duplico, dwoję/ triplico, troję/ multiplico, rozmnażę/ quæ solùm habent avi, atum. Fripę, drępis/ cui, stum, cum compositis

positis refrico, &c. *Juven:* Si prurit frictus ocelli angulus. *Plin in Proem:* Perfricui faciem, nec tamen profeci. Participia tamen reperiuntur interdum in atus. *Cic: Att: lib: 12.* Quæ res forsitati sit refricatura vulnus meum. *Do, dajsi, das, cum compositis primæ, venundo, przedajsi circum-*
do, okrajam/ satisko, raczi/ pessundo depcei, podesi
prac/ dedi, datum: quæ verò pertinent ad tertiam,
didi, ditum: ut. reddo oddajsi/ indo, wkladam/
dajsi/ condo, chowam/ prodo, wydajsi.

Dant ui itumque, crepoque, sonqu-, domo, ue, vetoq;
Cum tono: sed lavi, lotum, lautum atque lavatum,
Cujus compositum, ceu proluo, tertia poscit.

A potio, vel potatum, vel flectito potum.

Sto Verbum steti amat, statum; stitit inde profectum,

Exigit, atque stitum, sed multò sepius atum.

Nulla supina creant juvo, juvi: ast adjuvo poscit
Adjuvi adjutum: juvo suscipit inde supinum.

SCHOLION.

CRepo, stzypis/ pukam sie/ sono, brzmis/ tono,
 grzmis/ domo, usmierzam/ veto, zakazujs/ bro-
 nis/ faciunt ui, itum: crepo, crepui, crepitum.
 Lavo, myjs/ as, fuit etiam tertiæ; quare omnia
 ejus composita ad eam pertinent: abluo, umys-
 wam/ proluo, pomywam/ polewam/ xc. Composita
 verbi sto, stojesi/ adsto, stojesi przy kim, consto, stas
 secznie stojesi/ exsto, jestem/ præsto, czyniesi/ adstitis
 exstiti, præstiti: supino vero frequentius atum, sal-
 tem in Participiis in rus, ut præstatum, & præstas-
 tutus,

turus, constat, & constaturus. Plin: lib: 8. cap: 2.
Constaturus minimo impendio fructus. Juvo, pos-
 magam/ tacujs/ juvi, caret supinô: sed Adjuvo,
 wspomagam/ habet adjutum.

SECUNDA CONJUGATIO.

Præteritum per ui dat, itumque supina reponit
Ritè secunda: velut moneo, monui, monitumque.
Dat doceo, doctum: à teneo deducito tentum.
Censeo amat censum: donabit misceo mistum.
Sorbeo cum sociis tantum sibi sorbuit optat.
Neutrum quod dat ui, timeoque, carento supinis:
Ut madeo, studeo, rubeo: vult torreo tostum.
Præbeo itum, valeo, placeo, careoque, licetque,
Pareoque, & doleo, caleo, jaceoque, nocetque.
Di, sum, prandeo, habet video: sedeo tamen effert
S. geminô sessum: stridi dat strideo solum.
Mordeo præteriti geminatur prima, momordi,
Morsum: flectuntur sic spondeo, pendeo, tondeo.

SCHOLION.

Verba secundæ Conjugationis faciunt præte-
 ritum ui, supino itum: ut taceo, milcjs/ tacui,
 tacitum; hujus verbi composita: conticeo, zamils-
 kam/ reticeo, rajs/ carent supinô. Arceo vero, bro-
 nis/ hamujs/ arcui, caret supinô: at composita ejus
 habent, ut, exerceo, cwicjs/ exercui, exercitum:
 còerceo powsciogam/ ꝛc. prandeo, obiadujs/ pran-
 di, pransum; video, widjs/ vidi, visum; sedeo sieo
 djs/ sedi, sessum. Mordeo, fosam/ spondeo, racjs/
 pendeo, wijs/ tondeo, strzys/ geminant primam
 præ-

præteriti: momordi, sponondi, &c Sorpsi à Sorbeo, factam; negant Grammatici dici posse; quod si sit à sorbo, tertiæ est. Lucanus tamen usurpavit ab-sorpsi, neque est imitandus. Supina Verborum Va-leo, idroem; careo, niemam; parco, jestem pos-susny; dolco, bolejs; caleo, ciepto mi; jaceo, lejs; vix fortasse tunc in usu: indè tamen formata Par-ticipia: Valiturus, &c. usurpantur.

*Præteritum finita veo, vi, tumque supinum
Formant; ut: moveo: à caveo deducito cautum.
A faveo fautum: sed ferveo, ferbuit optat.
Flaveo nil, paveo, conniveo, liveo, piscunt.
Si sum dat maneo: verum hinc orta eminet, atq;
Prominet, imminet q; volunt minui, absq; supino,
Hæreo, cum svadet, mulcetq; & mulget & ardet,
Tergetque & ridet, si sum; sed torquero, tortum.
Vult jussi jussum, jubeo; est indulgeo, si, tum:
Urgeo si tantum: sic fulgeo, turget, & alget.
Lugeo, xi solùm, cum luceo, frigeo possit;
Augeo præteritò facit auxi, auctumque supinò*

SCHOLION.

VERBA *veo* terminata, faciunt præteritò *vi*,
supinò *tum* ut *moveo*, *rusam*; & *rusam* sicut
movi, *motum*, *ferveo*, *wti*; *ferbui* potius, quàm
fervi; *flaveo*, *ptowiejs*; cum reliquis, raro habent
Præteritum, idque fere apud Priscos. Nam *conni-*
veo, *przez spacy partze*; *przeглядam*; *connivi* & *con-*
nixi olim habuit. *Expavi* ab *expavesco* est, *iskam*
sis, *Manco*, *mieskam*; & ejus Composita: ut *re-*
manco,

maneo, quæ non mutant A, mansi, mansum: at
 quæ mutant A, in I, emico, promico, præ-
 chodze/ eminui, prominui, &c. sine supino. Hæ-
 reo, wiænz/ præylegam/ hæsi, hæsum: svadeo, tadze/
 svasi, svasum: mulgeo, doje/ & mulceo, glafæze/
 mulsi, mulsum. ardeo, gote/ arsi, arsum, tergeo,
 ocieram/ terfi, tersum, rideo, smrejs sis/ risi, risum,
 torqueo tæce/ torfi, tortum, & torsum, jubeo,
 rofæzujæ/ geminat S, utrobique. Indulgeo, præpue-
 fæzam/ indulsi, indultum; urgeo, præynaglam/ ur-
 si, absque supino; & sex, quæ sequuntur. Fulgeo,
 lónie sis/ fulsi, turdeo nadymam sis/ tursi, algeo, zis-
 mno mi/ alsi, luceo, swieca/ & lugeo, placze/ luxi,
 frigeo, zisæbnæ/ frixi, licet, podoba sis/ licet. godzi sis/
 piget, ociogam sis/ pudet, wstyð mi/ placet, podos-
 ba sis/ duplex præteritum habent, libuit, & li-
 bitum est; piguit, pigitum est, puduit, & pudi-
 tum est; placuit, & placitum est; at miseret,
 žal mi/ misertum est; tædet, tæstno mi/ vel pertæ-
 det, pertæsum est.

*A cio civi, atque citum venit: at cio quarta est,
 Deleo & orta pleo, ut repleo, neo in evit &
 etum.*

*Ast oleo per ui, dat itum; compôsta sequuntur
 Quæ redolent Patrem: reliqua evi, etumque
 requirunt.*

*Fert abolevit itum, sed vult adolevit adultum,
 Audeo vult ausus, gavisus gaudeo poscit,
 Et solitus, soleo, soluique aliquando recepit.*

Præteritis aveo, mæret, polletque carebunt.

F

SCHO.

SCHOLION:

Cleo, quod significat moveo, habet in præterito civi, in Supino citum, penultima brevis: sic concio, poruſſam/ poduſſzam/ concivi, concitum: excio, wzuſſam. Nam accio, woſam/ excio, ſunt à cio quartæ Conjugationis, quod ſignificat voco. Deleo, majſ/ fleo, placze/ neo, przede, evi, etum, Oleo, pachne/ & cachne/ olui olitum: eandem rationem ſequuntur composita, quæ redolent, id eſt, quæ retinent patris, vel ſimplicis ſignificationem, ut oholco, pachne/ obolui, obolitum, ſic redoleo, pachne/ ſuboleo, wonnoſc/ jaſo wydarzam. Cætera, quæ recedunt à ſignificatione ſimplicis oleo, ut exoleo, wierrzeje/ obſoleo, niſſczeje/ vel potius exoleſco, evi, etum, gins ſtaroſcio/ ſic inoleo vel inoleſco, wradza ſis co/ inolevi, cujus ſupinum viſ invenies apud bonum auctorem. Aboleo, zniſſczam/ abolevi, abolitum: adoleo ſadzſ/ toſſe/ adolevi, adultum.

TERTIA CONJUGATIO.

Compositum à ſpecio, a latio, exi, ectum: excipe verbum.

Elicio, elicui, elicium; ſapui ſapiive

Dat ſapio ſolum: à feci deducito factum,

A jeci jaectum: fodi S. dat duplici foſſum.

Nil tribuit furo: ſed cupio, ivi, format, & itum

A capio, cepi, captum fugi fugitumque

A fugio: rapio, rapui, dein ducito raptum.

A pario, peperit, partum, ſed dic pariturum.

Compe-

Comperio quartam sociam cum prole sequetur.

Præteritum quatio nescit, sed pignora cussi.

Et cussum faciunt; m. j, m. nxi, indeque miētum.

SCHOLION.

Specio, glaficzę / & lacio, tudzę / verba sunt obsoleta: eorum solum composita sunt in usu: ut conspicio, oglodam / aspicio, poglodam / ꝛc. quæ habent in præterito exi, in supino ectum: ut conspexi, conspectum; allexi, allectum, Sapio, sapi, vel sapivi, imminutum sapii, unde sapisti, Mart: lib: 9. Nubere vis Prisco, non miror, Paula, sapisti. Sapui tamen cæteris, præsertim in compositis videtur usitatus; unde resipui, desipui. Furo, falezę wósciekam się / caret præteritō & supinō; cupio, 3odam / cupivi, cupitum; Pario, rodzę / peperit, partum, habet in participio parturus. Comperio, doznowam / & reperio znayduję / & cætera composita à pario ad quartam conjugationem pertinent. Quatio, tlużę / ttzję / videtur aliquando habuisse quassi, quassum, unde quassæ rares: & quasso, quassas frequentativum: composita sunt concutio, 3bijam / decutio, ortzofam / excutio, wyttzofam / ꝛc. quæ habent cussi, cussum.

Poscit ui, utum, verbum, uo; ut arguo, polluo: verum.

A Ruo dic ruitum; sed utum composita reposcunt.

Dat struo, xi structum, sed fluxi dat fluo fluxum.

Nulla supina luo, batuo, metuoque plæque

Congruo nata nuo, ut renuo, ingruo, respuo poscunt.

Bo finita dabunt bi, (ut glubo,) bitumque supino.
 Quo scabo, lambo carent: dant scribo nuboque
 psi ptum.

Ut cubo sic genitum, quod in umbo est, tertia
 flectit.

SCHOLION.

Verba in uo, habent in præterito ui, supino
 utum: statuo, stanowia/ statui, statutum. Ruo,
 upadam/ facit rui, ruitum: composita rutum: ut,
 obrutum. Nata à nuu, mrugam/ id est, composita
 à verbo nuu inulitato, ut annuo, przysłaje/
 przysłalam/ innuo, sfiwam/ renuo, odmawiam/ &c.
 Luo, cierpis/ batuo, bije/ metuo lełam sie/ boje sie/
 pluo, deficz spuścizam/ kapię/ & reliqua supino ca-
 rent: Desinentia in bo, habent bi, bitum, ut bi-
 bo, pię/ bibi, bibitum. Glubo, tupię/ Scabo, dras
 pię/ scabi: lambo, liję/ lambi, sine supino: scribo,
 pię/ scriptum: nubo, ide za moję/ okrywam/ nu-
 psi, nuptum; ut facit cubo primæ, sic ejus com-
 posita tertiæ: ut decumbo, leję/ decubui, decu-
 bitum.

A duxi, ductum, à dico, deducito dictum.

Vinco, vicit amat victum: dabit icit, & iclum.

Ico: pepercit habet parco, aut parsi, adjice
 parsum,

Sco finita petunt vi, tum, ceu nosco, quiesco.

Agnitus, agnosco, cognosco. cognitus edit.

Pasco dabit pastum: conquexi haud suscipit usus.

Disco petit didici tantum: sic posco, poposci:

Compesco per ut, dispescoque tolle supinum.

Nil

*Nil ea quæ vulgo verba inceptiva vocantur,
Producunt: veluti mitesco, senesco, tepesco.*

Jungitur his hisco, cum glisco debisco, fatisco.

SCHOLION.

DUco, wiodeſi/ duxi, ductum: dico, mowieſi/ dixi,
dictum, vinco, zwyciſzam/ vici, victum, &c.
Finita Sco, faciunt vi, tum: ut conveſco, zwyci-
ejaſi ſieſi/ conſvevi, conſvetum: agnoſco, pozna-
wam/agnovi, agnitum: cognoſco, cognovi, cogni-
tum: paſco, paſſi/pavi, paſtum: conquiniſco, ſchys-
lam ſieſi/ id eſt, caput inclino, jam nihil habet.
Nil ea quæ &c. Verba inceptiva, ſive inchoati-
va dicuntur, quæ formantur à ſecunda perſona,
ſecundæ Conjugationis: ut caleſco, zagrzewam ſieſi/
à caleo, cales, ſive incaleſco: refrigeſco, marzne
znowu/ à frigeo, friges quæ actionem quidem
non incipientem, ſed jam inchoatam ſignificant,
increſcentem tamen, præterito carent, aut id mu-
tuantur à ſuis primigeniis: ut incalui, refrixi.
Quod ſi fiant à nominibus: ut miteſco, ciſejeſi/ ſe-
neſco, ſtarzeje ſieſi/ ſylveſco, leſniejeſi/ ingraveſco,
ciſzejeſi/ herbeſco, zieleſem zarastom/ proſuſ videntur
præterito deſtitui: ſicut & hiſco, ziewam ꝛc. quan-
quam ſeneſco, in compoſitis habet ſenui ſine fu-
pino ab obſoleto, ſeneo ita tepesco, letniejeſi/ inte-
peſco, intepui: tanquam à tepeo, tepui.

A do præteritum ſumit di ſumque ſupinum:

Ut: mando, mandi. Fundo cum ſcindere findo

N, perdunt; geminant S findo, & ſcindo ſupinò:

P3

Fido

Fido tamen filus; pindi vult pandere passum;
 Tundo facit tutudi tunsum, comp'staque tusum.
 Datque cado c-sidi casum; sed cado cecidi
 Et casum: tentum, vel tensum, tendo, tetendi:
 Pendo pependit amat pensum; dat pedo pepedi
 Solum. Di sido tantum fridoque rudoque.
 Dant si sum, ledo claudo, cum divido, ludo.
 Ac rado, trudo, necnon cum plaudere, rado.
 Vado nihil; vasi, v sum composita roposcunt,
 S. geminò cessi cessum, cum pignore cedo.

SCHOLION.

DO syllabā terminata, præteritō di supinō
 sum f-ciunt, ut cudo, fuisse cudi, cufum; scan-
 do, scapam/ mando, zujse/ ꝛc. Sed cavendum est,
 ne composita verbi do nos fallant: ut prodo, wy-
 dawam/ edo, wydaje/ reddo, oddawam/ subdo, pods-
 dawam/ & cætera quæ habent didi, ditum: Fun-
 do, leje/ scindo, tzeje/ straje/ findo, sicze pam/ amit-
 tunt N utrobique, Vado, idse/ non habet præte-
 ritum, composita habent: vasi, vasum: ut evado,
 udhodze/ evasi, evasum, sic invado, nachodze/ Tun-
 do, tufse/ etiam habet tutudi tunsum apud Plin:
 sed composita tudi: tusum: ut contundo, zbijam/
 contusum. Sido, sadowie sie/ sidi, apud Colum:
 & in compositis edi: ut insedi, assedi: sicut Com-
 posita à Sedeo.

Go, vel guo, faciet xi Num: tamen ista supinis
 N tria d-perdunt, stringo cum fingere pingo.
 Tango caput tetigi, tactum; egi, ego poscit &
 actum.

Pango

Pango petit pepigi & pauxi, sed pignora pegi,
Impingo velut impegi, pactumque supinum.

A lego fit legi, lectum: dat frangere, fregi.

Et fractum: puugo pupugi, punctumque reponit:

Compositisque dabis punxi si legeris usquam.

Negligit exi, eelum cum intelligo, diligo poscit.

Spargo facit si, sum pariter cum mergere, tergo.

Figo cum frigo xi, xum: egi prodigo dego

Tantum; xi sugo vult angoque absque supino.

Nil tribues vergo, & satago, quibus ambigo jun-
ges. (elum.

A verbo duc vexi, veelum: traxi a trabo, tra-
SCHOLION.

Verba go, vel gvo terminata, faciunt in præ-
terito xi, supino elum: ut tego nakrywam/ te-
xi teelum: plango, bija pierści/ placze/ narzekam/
planxi, planctum: rego, rządze/ rexi, reelum:
furgo, wstaje/ surrexi, surreelum: extingvo,
gaśe/ extinxi, extinctum. Pango, wścibiam/
bczepie/ zmarwiam śis/ pepigi, vel panxi, pactum,
Composita pegi, pactum: ut impingo, wtrocam/
wbijam/ impegi, impaelum. Compingo, zwiszuje
zc. Pungo, kole/ pcham/ wpycham/ pupugi, facit
punctum; punxi nusquam legi apud bonum Au-
ctorem, nisi in compositis expunxi, expunctum,
&c.

Lo, luit atque litum, sed alo deposcit & altum;

A celo dic cultum: consultum consulo gignit.

Oculoque occultum: falsum dat fallo, fefelli.

Nulla supina volo, cum nolo, nulla refello.

Nulla capit malo cani psallo, cui dato psalli
 Antequae cello carent prae cello, excello supinâ.
 Perculit, & culsum, percello: velloque velli.
 Vulsam: pello capit pepuli, pulsamque supinâ,
 Sustulit, & elatum, tollo, tetuli dedit olim.

SCHOLION.

Verba Lo finita, praeteritô lui, supinô litum:
 ut molo, mielz/ molui, molitum: alo, zywis/
 suczoi/ alui, alitum, & altum. Antequae cello, id
 est, antecello, celujz/ przodkujz/ antecellui, excel-
 lui, sine supinâ. Percello, przestraszam/ przetazam.
 fere habet perculi percultum: vello, rwa/ wyrys-
 zam/ velli, vulsum: nam perculti, & vulsi, in praeter-
 terito rarô admodum usurpantur. Tollo, nosz/ su-
 stuli, sublatum; extollo, wynasam/ extuli, elatum;
 demptâ primâ syllabâ à tetuli praeterito obsoleto.
 Mo per ui dat itum: tremo ponitur absque supinâ.
 At promo, demo, psi, ptum, cum sumere, como:
 Emi, emptum, dat emo: premo, pressi, ss, dupli-
 ce pressum.

Pono facit posui, positum; genui, genitumque
 Dat gigno; cerno crevi compositaque cretum.
 At cano vult cecini cantum: cinui dat & entum.
 Concino cum sociis: stravi, stratumque requirit
 Serno: petit sperno, spreui, spretumque bea-
 tum est.

Prole lino, lini livi, l-v ve, litumque.

Psi, ptum contemno: sino dat sivi situmque.

Po finita ferent psi, ptum, ceu reperere, carpo.

Rumpo dabit rupi, ruptum; strepui strepitemque

Vult

Vult strepo; datque coquo coxi, coctumq; supino;
Liquo sibi liqui tantum, sed pignora licetum.

SCHOLION.

MO syllabâ terminata, in præterito ui habent, in supino itum: ut gemo, wzdycham/ gemui, gemitum: tremo, drzã/ tremui, caret supinõ: promo, wzdajã/ dobywã/ wynosã/ prompsi, promptum: demo, edeymujã/ dempsi, demptum: sic etiam sumo, biorã/ como, trefis wlosy/ Cerno cum significat videre, nullum habet præteritum: verum cum significat adire, ut cernere hæreditatem, dodhodzic/ habet crevi: composita cretum; ut decerno, skazujã/ decretum: ita secerno. odstaczã/ discerno, rozszodzã/ & excerno, podsiwã/ Lino, majã triplex habet præteritum, lini, livi, & levi, supinum litum: nam linivi à linio deducitur; unde delino, maszczã/ delinivi, delinitum, &c. Tempsi, temptum, iortasse invenies. Contempsi, pogardzã/ contemptum, utilitatissimum est. Linquo opuszczã/ liqui, solum, composita licetum: ut relinquo, zostawujã/ reliqui, relicum, &c.

Quero; quasivi, quasitum: curro, cucurri,
Cursum: tum verro, verri, versumque supinõ.
A gero duc gessi gestum, trivi a tero, tritum.
Ferre, tuli, latumque: uro dabit ussit, & ustum.
A sero fit sevi, atque satum: evi rustica proles
Atque situm: per ui. fit & ertum, cetera turba.
Dant sivi, situmque laceffo. capeffo, faceffo.

Pinso,

Pinso, pinsui, amat pistum, pinsunque, simulque. Pinsitum: Et incesso incesso, capit absque supivo.

SCHOLION.

URo, pale/ ussi, ustum: verro, umiatam/ verri, versum: nam versi in præterito inusitatum est. *A sero Et.* Non potest tradi certa Regula de compositis verbi Sero; nam fere omnia possunt accipi in alterutra significatione. Tantum illud animadvertite, quoties pertinent ad agriculturam, habere sevi, situm: alias serui, serum: ut consero *zasiewam/ id est, simul sero, conserui, consitum: si congregior, potyskam sis/ conserui, consertum: infero, zasiewam/ hoc est, insitionem exerceo, insevi, insitum: cum significat immito, roktadam/ inferui insertum. Ita dissero, rozsiewam/ separatim sero, vel disputo, dyspurus ja/ assero, przysiewam/ juxta sero, vel assero, &c. Hac tria verba: Lacesso, draznis/ capesso, uymuje sis/ facesso, sprawuje/ sivi, situm, faciunt: ut capesso, capessivi, capessitum, Tac: lib: 15. *Flavius, Et Afranius principium tanti factioris capessivere. S. August: de Civit: DEI referens verba Ciceronis ex lib: 4. de Republ: Escobines, inquit, Rempublicam capessivit. Facesso, zadawam prace/ uprzykrzam sis/ iidem facessivi, facessitum: Tac: lib: 30. Nul: unquam periculum facessisset, pro facessivisset, quod docet supinum esse facessitum, quò usus est: Tul: orat: 6 in Verr: Antequam audivisset, inquit, ei negotium facessitum. Pinso, w mozdzerzu ciuka/**

pieka

piekta chleb otulakam, pinsui, & Supinum triplex
pinsum, pinsitum, & pistum. Viso, nawiedzam,
visi, visum: quæso proxi, tantum plurale habet
quæsumus, cæteris caret.

*Dant flecto, plecto, xi, xum, sum necere
pecto.*

Et xui amat pecto neeloque: peto iuit, & itum.

Verto facit verti, versum; dat mittere misi.

*Ac missum: meto, messui, habet cum ꝑ. duplici
messum,*

Sisto, stiti, statum, ætivum: neutrale sequetur

Sto verbum: sterto tantum modo stertuit optat:

Vivo feret vixi, victum; solvique solutum

Solvo: sic volvi donabit volvo, volutum.

Denique texui habet texo, textumque supinum.

SCHOLION.

FLecto, 3ginam, flexi, flexum. plecto, parzi, ple-
xi, plexum, necito, wiozi, nexi, vel nexui, ne-
xum: pecto, czezi, pexi vel pexui, pexum: quan-
quam plecto, & pecto usitatus habent præteri-
tum, quam supinum. Sisto, 3astanawiam, reperit-
tur ætivum, sæpe pro eo, quod est retinere: ut
sistere lachrymas, przestac pialac, sistere gradum,
3ostac, Livius dixit: Fugam sistere. Plin: Herba
sistit profluvium sanguinis, &c. Et pro præsen-
tare se, sive comparere, ut quidam vulgo loquun-
tur: ut sistere se iudicio, stanoc przed sodem: Cic:
Att: *Da operam ut ubicumq; erimus, te sistas.*
& tunc habet stiti, statum, ut ait Gellius lib: 2.
cap: 14. Interdum est neutrum pro eo quod est
stare,

stare, vel consistere; sequiturque verbum Sto, & habet cum eo præteritum commune, steti. Composita neutra sunt: ut resisto, sprzeciwiám síe/obfisto, zastawiam síe/ persisto, trwam/ insisto, usituję/ ac retinent literam T, tum in præterito, tum in supino: ut resisto, restiti, restitum: sic insisto, obfisto, persisto, subsisto, quorum supinis toties uteris, cum apud probatos Scriptores legeris. Consisto tamen postawiam/ sortasse retinet in supino vocalem A unde Jupiter Stator, vide Comment.

QUARTA CONJUGATIO.

*Quarta dat ivi, itum: tribuit sepelire sepul-
tum.*

Sentio vult sensi, sensum: dat amixit, amictum.

Venio fert venum, quod ferme veniit optat.

Composita à pario per ui variantur, & ertum;

Comperioque peri poscit, reperique repertum.

Dat venio veni ventum: psi sepio, septum.

Singultumque facit singultu; sancio sanxi,

*Sanctum, & sancitum: tum vinxi, vincio, vin-
ctum.*

Vult salio salii saltum, sed pignora sultum.

Haurio fert hausi, atque haustum, sed farcio farfi,

Fartum, sic sarfi, sartum dat sarcio: fulsi,

Fultio habet fultum. Nil dant meditantia verba.

(Esurit excepto,) ferio, nil ajo reposcunt.

SCHOLION.

Verba quartæ conjugationis habent in præte-
rito ivi, vel ii, supino itum: ut audio, audivi,
vel

vel audii, auditum. Munio, *bronia*/ munivi, vel munii, munitum; præterita tamen alia aliis sunt usitatoria. Sentio, *czuja*/ *rozumiem*/ sensi, sensum. Amicio, *odziejam*/ supinò amictum, unde Participium amictus frequentissimum est. Cic: 2. Phil: *Sedebat in rostris Collega tuus, amictus togæ purpureæ*. Amicui quo Brutus apud Diomedem est usus, minus placet, quàm amixi, quò utitur Varro apud eundem. Vide Comment: Composita à verbo pario, faciunt ut præteritum, ertum supino: ut, aperio, *otwieram*/ aperui, apertum; eodemque modo operio, *otrywam*/ Comperio tamen, *doznawam*/ habet comperi, compertum, & reperio, *nayduje*/ reperi, repertum. Meditantia verba, sive meditativa dicuntur, quæ significant vehemens, & quasi molestum desiderium ejus actionis, quam significant: ut esurio, *tażna*/ *chce mi sia jeść*/ edendi, cœnatorio, *chce wieczerzac*/ cœnandi: scripturio, *chce pisać*/ scribendi, &c. omnia carent præterito, præter esurio, esurivi, esuriturum. Non sunt hujus ordinis ligurio, utracumque *tażorłachy*/ ligurivi, neque scaturio, *wytryskam*/ scaturivi. Ferio, *bija*/ & ajo, *możis*/ nec præteritum, nec supinum habent mutuari tamen possunt: serio, percussi, à percutio, ajo, dixi, à dico, aut aliquid hujusmodi. Sancio, *stanowis*/ fortasse olim habuit etiam sancivi, ut supinum sancitum videtur ostendere. Salio, *śacie*/ habet quoque salivi, vel salii, Virg: 2. Geor: *Mollibus in pratibus cunctos saliere per utres*. Salui fortasse non est in usu nisi in compositis

positis in silui, desilui, resilui. Venco, przedaja
 mis. sepio, gredz. singultio. szkam.

DE VERBIS DEPONENTIBUS, ET COMMUNIBUS.

Si dare prateritum vis deponentibus aptum:

Expedit activas illis affingere voces:

Ut vereor vereor, veritum: fluet inde supinum,

Indeque prateritū verit, sum: ita cetera forma.

Respuit hanc legem proficiscor; namq. profectus

Donat: & ulciscor facit ultum, adipiscor adeptus.

Dat fateor fassus; quistus queror, atque locutus

Fert loquor; & nitor nisus vel nixus amabit.

Metior, & mensus, patior passus: veor autem

Dat ratus; oblitum vult obiviscor & ator

Usum: expergiscor vult exprectus habere.

A fruor est fruitus; verum a sequor ede secutus.

Dat gradior gressus: miser ri redde misertum.

Nanciscor naetus faciet; pactusque paciscor.

Comque miniscor habet commentus. & ordior oris.

Mortuus a morior capiet: feret ortus oriri.

Nascor amat natus, per iturus flecte futurum

In tribus extremis. Recte spoliabis, utroque

Hac: vescor, linguor ringor, medeor, reminiscor.

SCHOLION.

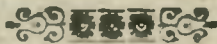
PRæteritum in Deponentibus facile formabis,
 si singas illorum Activum: ut si vereor, obas
 wiam sis, a verco deducas, inde verui, veritum,
 atque inde formes, veritus sum. Blandior, pobtas
 sam, tagodnie mowis, quasi a blandio, blandivi,
 blan-

blanditum, blanditus sum, atque in cæteris eodem modo. *Respuit hanc legem &c.* Quædam autem hęc modo formari non possunt: ut proficiscor, id est w drogę / profectus sum, fateor, wyznaję / falsus sum, confiteor, spowiadam się / confessus sum, diffiteor, nie znam się caret præteritō. Triæ hæc prior, umieram / orior, wschodzę / nascor, rodzę się / in præterito mortuus sum, ortus natus, in participio futuri habent moriturus, oriturus, nasciturus. Quinque postrema. vescor, vesceris, pożywam / linquor, eris, rozpuszczam się / ringor, ringeris, dostam się / gęszę się, medeor, leczę / reminiscor, wspomynam / carent præteritō, & supinō: Ulciscor, mścić się / adipiscor, dostaję / nitor, ślę się / wspieram się / metior, wymierzam / teor, mierzę / expergiscor, ocucam się / fruor, żądam / sequor, ścigam / gradior, postępuję / idem / nanciscor, nabynam / paciscor, zmagiam się / tim utogam się / comminiscor, zmyślam / ordior, poczynam.

APPENDIX.

A Svescant hic jam pueri latinæ lingvæ puritatem conservare: voces barbaras non minus, quam nautæ scopulos periculosos, devitent: cujus modi sunt: Cmeto, usurpari solitum, pro subdito, seu colono; coretus, pro modio: caules, pro brassica, kapusta / morella, pro dauco, seu sisere, marchew / kuczmerka / pelliceus, pro veste pellicea melote, seu diphtera, grisseus, pro leucophæo, seu gilvo, fiary / boreas, pro pineto, bor / & alia similia sexcenta.

FINIS LIBRI PRIMI.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ
Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

α β γ δ ε ζ η θ θ ι κ λ μ ν ξ ο π ω
ρ ρ σ σ τ τ υ φ χ ψ ω.

Α α	ἄλφα	Alpha	a
Β β ϐ	βῆτα	Vita v. beta	v, b
Γ γ γ	γάμμα	Gamma	g
Δ δ	δέλτα	Delta	d
Ε ε	ἒψιλόν	Epsilon	e tenue
Ζ ζ ζ	ζῆτα	Zita v. zeta	z
Η η	ἦτα	Ita vel eta	i, e
Θ θ θ	θῆτα	Thita v. theta	th
Ι ι	ἰώτα	Iota	i
Κ κ	κάππα	Kappa	c, k
Λ λ	λάμβδα	Lambda	l
Μ μ	μῦ	My	m
Ν ν	νῦ	Ny	n
Ξ ξ	ξῖ	Xi	x
Ο ο	ο μικρόν	Omicron	o parvum
Π π π	πί	Pi	p
Ρ ρ ϱ	ῥώ	Rho	r
Σ σ ς	σίγμα	Sigma	f, s
Τ τ τ	ταῦ	Tau	t
Υ υ	υψιλόν	Ypsilon	y tenue
Φ φ	φῖ	Phi	ph
Χ χ	χῖ	Chi	ch
Ψ ψ	ψῖ	Psi	ps
Ω ω	ωμέγα.	Omega,	O magnum.

~~17~~
1740.1.13AX
1740.1.13AX -